

СТЕЧАЈНИ ИНСТРУКТОР

Број 1-2 / 2024.

Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

Агенција за
Лиценцирање
Стечајних
Управника

Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

Premium paket vebinara

Do
80%
uštete

prilikom kupovine
godišnjeg paketa

Kupovinom Premium godišnjeg paketa vebinara **ostvarujete pravo da prisustvujete svim vebinarima u organizaciji kompanije Paragraf**, iz svih zakonodavnih oblasti tokom godinu dana od dana uplate.

Samo u poslednjih godinu dana uspešno smo održali skoro 70 edukacija na najrazličitije aktuelne teme koje se tiču i privatnog i javnog sektora.

Kupovina paketa i
više informacija na:

paragraf.rs/paketi

Ili skenirajte QR kod

СТЕЧАЈНИ ИНСТРУКТОР

број 1-2/2024

Београд, 2024. године

Издавач: PARAGRAF Lex d.o.o.
21208 Сремска Каменица
Цара Лазара 36
Тел: 021/457-421

Аутор Правне базе "PARAGRAF Lex": Љиљана Пјевач Пејовић
Директор "PARAGRAF Lex" d.o.o.: Братислав Миловановић

Супервизор свих редакција

"PARAGRAF Lex" издања: Снежана Звонарић

Уредник издања: Небојша Отовић

Главни и одговорни уредник: Драгиша Петровић, *директор
Агенције за лиценцирање стечајних
управника*

Прелом, коректура и дизајн:
PARAGRAF Lex d.o.o. Београд

Штампа: Београф, Нова Пазова

Copyright © компанија PARAGRAF Lex d.o.o.,
www.paragraf.rs

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

34

СТЕЧАЈНИ инструктор : главни и одговорни
уредник Драгиша Петровић. - 2014, бр. 1/2 (јун)-
. - Београд (Таковска 42) : Paragraf Co,
2014- (Нова Пазова : Veograf). - 21 cm

Тромесечно

ISSN 2335-0717 = Стечајни инструктор

COBISS.SR-ID 207930636

Paragraf Lex iOS aplikacija

Preuzmite na **AppStore**

Садржај

НАМИРЕЊЕ ПОВЕРИЛАЦА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ – ПРИМЕРИ ИЗ ПРАКСЕ

Татјана Ђурица, судија Привредног апелационог суда

Рад припремљен за вебинар:

“Намирење поверилаца у стечајном поступку“ 27.05.2021..... 9

АЛСУ ОНЛАЈН СЕМИНАР - „НАМИРЕЊЕ ПОВЕРИЛАЦА
У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ – ПРИМЕРИ ИЗ ПРАКСЕ“ 15

ПИТАЊА – ПОДЕЛА СРЕДСТАВА У ГЛАВНОЈ И ДЕЛИМИЧНОЈ ДЕОБИ

Немања Шалипуровић, стечајни управник

Рад припремљен за вебинар: “Намирење поверилаца

у стечајном поступку“ 27.05.2021. 35

ОБЕЗБЕЂЕЊЕ И ОСИГУРАЊЕ ИМОВИНЕ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Анђела Спасић, Виши руководицац пројекта

Рад припремљен за вебинар:

“Обезбеђење и осигурање имовине у стечајном поступку“

10.06.2021. 40

ОСИГУРАЊЕ ИМОВИНЕ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Милош Милановић, Члан Извршног одбора

компаније „Дунав осигурање“

Рад припремљен за вебинар:

“Осигурање имовине у стечајном поступку“ 10.06.2021. 46

ПОСТУПАК ПРОДАЈЕ ИМОВИНЕ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА ЧИЈА ЈЕ НЕПОКРЕТНА ИМОВИНА ВАНКЊИЖНА ИЛИ ЈЕ У ПРОЦЕСУ ОЗАКОЊЕЊА
Марија Стојановић, Координатор у Одељењу
за другостепени поступак Републички геодетски завод
Рад припремљен за вебинар
„Поступак продаје имовине стечајног дужника чија је непокретна имовина ванкњижна или је у процесу озакоњења“ 16.09. 2021.....54

ПОСТУПАК ПРОДАЈЕ ИМОВИНЕ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА ЧИЈА ЈЕ НЕПОКРЕТНА ИМОВИНА ВАНКЊИЖНА ИЛИ ЈЕ У ПРОЦЕСУ ОЗАКОЊЕЊА I ИМОВИНА СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА
Михајло Срдић, адвокат
Рад припремљен за вебинар
„Поступак продаје имовине стечајног дужника чија је непокретна имовина ванкњижна или је у процесу озакоњења“ 16.09.2021. 58

ПРОДАЈА РОБЕ У ЦАРИНСКОМ НАДЗОРУ
Ивана Вујетић, Правни саветник у Агенцији за лиценцирање стечајних управника
Рад припремљен за вебинар
„Продаја робе под царинским надзором“ 19.10.2021 70

ПРОДАЈА РОБЕ ПОД ЦАРИНСКИМ НАДЗОРОМ
Слободан Томић, Координатор за спровођење царинских процедура у сектору за царинске поступке у управи царина
Рад припремљен за вебинар
„Продаја робе под царинским надзором“ 19.10.2021. 76

МЕЂУНАРОДНИ СТЕЧАЈ (КРАТАК ОПШТИ ПРИКАЗ)
Др Марко Радовић, Судија Привредног суда у Београду
Рад припремљен за вебинар
„Међународни стечај“ 20.12.2021.....84

ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ КАО ДЕО СТЕЧАЈНЕ МАСЕ

Ана Андоровић, Правни саветник у Центру за стечај Агенције
за лиценцирање стечајних управника
Рад припремљен за вебинар

„Пољопривредно земљиште као део стечајне масе“ 28.02.2022. 102

ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ КАО ДЕО СТЕЧАЈНЕ МАСЕ

Ђурђа Ђурђевић, Саветник у Управи за пољопривредно земљиште
Рад припремљен за вебинар

„Пољопривредно земљиште као део стечајне масе“

28.02.2022. УВОД 114

ПОВЕРИОЦИ ИЗ УГОВОРА О ФИНАНСИЈСКОМ ОБЕЗБЕЂЕЊУ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Јасминка Обућина, председник Привредног апелационог суда
Рад припремљен за вебинар

„Укидање мера обезбеђења на делу имовине у току стечајног
поступка“ 31.03.2022. 133

УКИДАЊЕ МЕРА ОБЕЗБЕЂЕЊА НА ДЕЛУ ИМОВИНЕ У ТОКУ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА

Будимир Брдовић, стечајни управник
Рад припремљен за вебинар:

„Укидање мера обезбеђења на делу имовине у току

стечајног поступка“ 31.03.2022. 149

КОНЦЕНТРАЦИЈА УЧЕСНИКА НА ТРЖИШТУ И УТИЦАЈИ НА ПОСТУПАК УНОВЧЕЊА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Марија Даниловић, Правни саветник у Центру за стечај Агенције
за лиценцирање стечајних управника

Рад припремљен за вебинар

„Концентрација учесника на тржишту и утицаји на поступак

уновчења у стечајном поступку“ 20.04.2022. 159

ПРЕБИЈАЊЕ ПОТРАЖИВАЊА У СТЕЧАЈУ

Татјана Ђурица, судија Привредног апелационог суда

Рад припремљен за вебинар

„Пребијање потраживања у стечајном поступку“ 31.05.2022. 170

Татјана Ђурица
Судија Привредног апелационог суда
Рад припремљен за вебинар:
“Намирење поверилаца у стечајном поступку”
27.05.2021.

НАМИРЕЊЕ ПОВЕРИЛАЦА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ – ПРИМЕРИ ИЗ ПРАКСЕ

за вебинар од 27.05.2021. године у организацији АЛСУ

Законом о стечају уређују се услови и начин покретања и спровођења стечаја над правним лицима.¹

У поступку стечаја омогућава се колективно и сразмерно намирење стечајних поверилаца² уз поштовање начела једнаког третмана и равноправности³ које предвиђа да се свим повериоцима обезбеђује једнак третман и равноправан положај поверилаца истог исплатног реда, односно исте класе у поступку реорганизације.

Након што се у поступку стечаја оконча фаза испитивања потраживања, а затим и фаза уновчења стечајне масе, приступа се намирењу поверилаца. У поступку стечаја намирују се:

- Трошкови стечајног поступка (судски трошкови из стечајног поступка, награде и накнаде стечајном управнику и други издаци за које је законом прописано да се намирују као трошкови стечајног поступка).

Закон о стечају у члану 59. став 4. прописује да се пре других трошкова намирују трошкови на име невраћеног предујма које је положио предлагач стечаја. Предујам се враћа приоритетно и то одмах након што се утврди да се трошкови обезбеђени предујмом (а то су трошкови огласа, обавештавања поверилаца у смислу одредбе члана 27. став 1. тачка 5. Закона о стечају, трошкови ангажовања стечајног управника, обезбеђења имовине и трошкови регистрације података о стечају) могу измирити из преосталог дела стечајне масе. Закључује се да и у

1 Чл. 1 ст. 1 Закон о стечају - ЗС.

2 Чл. 3 ЗС.

3 Чл. 4 ЗС.

погледу трошкова стечајног поступка законодавац приоритет даје враћању невраћеног предујма, а затим се намирују остали судски трошкови;

- Обавезе стечајне масе дефинисане одредбом члана 104. Закона о стечају.

Обавезе стечајне масе намирују се по правилима посла из кога су настале, дакле, по доспелости из основног посла, и оне се могу и принудно намирити будући да су изузете од забране извршења и намирења сагласно одредби члана 93. став 1. Закона о стечају;

- Утврђена потраживања, која се намирују према праву приоритета по исплатним редовима дефинисаним у одредби члана 54. Закона о стечају.

Намирење стечајних поверилаца, деобом деобне масе може се вршити кроз делимичну деобу, главну деобу, завршну деобу или накнадну деобу. Деоба средстава ради намирења поверилаца врши се пре или после главне деобе и то у зависности од прилива средстава која служе за намирење. Главна деоба јесте примарни и обавезни начин деобе, детаљно је уређен Законом о стечају, па се све остале деобе врше по правилима главне деобе. Делимична деоба може се спровести пре главне деобе, док се завршна и накнадна спроводе после главне деобе. То даље значи да се завршна и накнадна деоба не могу спровести ако претходно није спроведен поступак главне деобе.

Делимичну деобу одобрава стечајни судија на предлог стечајног управника, па ако одобри ову деобу она се спроводи по процедури коју Закон о стечају предвиђа за главну деобу. Према устаљеној судској пракси, делимичном деобом намирују се повериоци вишег исплатног реда. У једном поступку стечаја може се спровести више делимичних деоба. Да ли ће се то и догодити зависи пре свега од сложености самог поступка, а затим од прилива средстава која служе за намирење повериоцу, а свакако и од оправданости таквог начина намирења. У случају када постоји доста поверилаца виших исплатних редова са једне стране и када у деобну масу сукцесивно пристижу средства, а након периодичног успешног обављеног поступка уновчења стечајне масе, онда је овакав начин намирења, кроз више делимичних деоба поверилаца виших исплатних редова свакако оправдан, а и целисходан, будући да се на тај начин остварује и законом прописано начело економичности и начело хитности. Осим тога, даљи поступак стечаја се растеређује будући да у њему неће учествовати повериоци виших исплатних редова који су у целини намирени делимичном деобом.

Подразумева се да се у поступку делимичне деобе морају резервисати средства за оспорена потраживања поверилаца исплатног реда који се намирује делимичном деобом.

Главној деоби приступа се након испитивања потраживања и након уновчења целокупне, односно претежног дела стечајне масе. Намирењу, односно исплати у складу са решењем за главну деобу стечајни управник може приступити тек по правноснажности решења за главну деобу. У сваком случају, у нацрту решења за главну деобу који сачињава стечајни управник он мора резервисати средства за оспорена потраживања о којима тече парница. У даљем току поступка уколико

оспорено потраживање буде утврђено основаним, приступиће се прво измени коначне листе, а затим се поверилац тог потраживања исплаћује у проценту који му припада из резервисаних средстава. О исплати таквог повериоца, повериоца коме је накнадно у парничном поступку утврђено потраживање основаним, не доноси се посебно решење. Исплату врши стечајни управник на основу решења о главној деоби. Ваља напоменути да сагласно одредби члана 118. став 4. Закона о стечају, одлука по ванредном правном леку нема дејства према повериоцима у погледу исплата које су примљене на темељу правноснажног решења о главној деоби. То даље значи да ће се исплата извршити повериоцу по правноснажном окончању поступка уколико је његово потраживање утврђено основаним, па и без обзира да ли је поднет ванредни правни лек. И условна потраживања се морају узети у обзир приликом деобе. Уколико је потраживање везано за одложни услов, онда се том повериоцу резервишу одговарајућа средства у стечајној маси, па ако се услов не оствари до правноснажности решења о главној деоби он се гаси, што даље значи да ће се средства распоредити на остале повериоце сразмерно. Са друге стране, потраживања која су везана за раскидни услов морају се узети у обзир, што значи намирити приликом деобе, ако поверилац пружи обезбеђење да ће вратити оно што је примио кад наступи раскидни услов. У супротном, уколико обезбеђење не пружи, он се неће намирити, већ ће се средства за њега резервисати. У даљем току ствари, уколико раскидни услов не наступи до правноснажности решења за главну деобу сматраће се да такав услов није ни постојао. То ће у коначном значити да је потраживање постало безусловно, те ће бити исплаћено.

Завршној деоби приступа се након окончања поступка уновчења целокупне стечајне масе, или њеног претежног дела и то онда када главном деобом није било обухваћена целокупна деобна маса. Завршној деоби се може приступити и онда уколико стечајни управник ни после више покушаја не успе да уновчи целокупну њену масу или њен претежни део, што је чест случај у пракси. Наиме, у не малом броју случајева уочено је да делови стечајне масе не могу пронаћи свог купца ни после више покушаја продаје. Завршној деоби може се приступити и ако су намирена потраживања поверилаца у целисти са припадајућом каматом. И ова деоба се мора спровести по правилима главне деобе будући да се на тај начин и једино може поштовати принцип сразмерног колективног намирења, односно једнаког третмана поверилаца.

Након закључења поступка стечаја може се доћи до сазнања о постојању имовине која улази у стечајну масу. Она је остала неуновчена зато што није била позната у фази отварања поступка стечаја приликом пописа имовине стечајног дужника, нити је до окончања поступка стечаја стечајни управник дошао до података о овој имовини. У том случају спроводи се накнадна деоба и то или на предлог стечајног управника или заинтересованог лица, најчешће повериоца. Међутим, поступак накнадне деобе карактерише то што у њему не учествују поверилачки органи, па сагласност на продају ове имовине даје стечајни судија. У сваком случају, остварена средства деле се на основу решења о главној деоби,

односно уз поштовање начела сразмере и редоследа приоритета по исплатним редовима.

У поступку стечаја намирују се призната потраживања повериоцима. Потраживања се утврђују на дан отварања поступка, односно на исти дан за све повериоце, па и без обзира да ли су њихова потраживања динарска или у некој другој валути. Уколико су потраживања у некој другој валути она се као таква пријављују, али се конверзија врши на дан отварања поступка стечаја као дан са којим се утврђују сва потраживања поверилаца (главни дуг и камата) управо ради поштовања принципа једнаког третмана равноправности, те сразмерног намирења поверилаца.

Законодавац је прописао у члану 85. став 1. Закона о стечају да за необезбеђења потраживања обрачунавање уговорених и затезних камата престаје даном отварања стечаја. То даље значи да стечајни поверилац, односно поверилац који нема обезбеђење свог потраживања, пријављује своје потраживање главног дуга и камате до отварања поступка стечаја уколико је потраживање доспело пре отварања стечаја. Са тим пријављеним потраживањем улази у испитни поступак, па ако се оно учини неспорним, односно утврди основаним, за тај износ улази у поступак деобе, те је то лимит до ког може бити намирен у фази деобе деобне масе.

Са друге стране, сагласно члану 85. став 2. Закона о стечају, на обезбеђена потраживања обрачунава се уговорена и затезна камата, али само до висине реализоване вредности имовине која служи обезбеђењу. Практично би то значило да ако су и главно и споредно потраживање, камата, обухваћени обезбеђењем, односно заложном изјавом, камата се може обрачунавати, али до висине реализоване вредности имовине која служи обезбеђењу. То није бруто остварена купопродајна цена, већ износ који се добије онда када се од бруто остварене купопродајне цене одбију трошкови из члана 133. став 12. Закона о стечају (трошкови процене, оглашавања, законске обавезе и награде управника), који и иначе падају на терет разлучног повериоца. У коначном, то значи да се камата може обрачунавати само до износа нето остварене купопродајне цене имовине која је служила за обезбеђење потраживања разлучног повериоцу. Даном када се сачињава обрачун ради намирења разлучних поверилаца стечајни управник коначно утврђује износ камата, па и могућност наплате камата.

У сваком случају, уколико више поверилаца имају обезбеђење на истој имовини, намирење се може спровести поштовањем ранга приоритета тако што се прво намирује обезбеђени поверилац вишег ранга приоритета, па тек након што се он намири приступа се намирењу следећег повериоца који има нижи ранг приоритета у наплати. Није дозвољено да се, у случају постојања више поверилаца који имају обезбеђење на истој имовини, али различитог ранга приоритета, они намирују сразмерно. Ово стога што повериоци вишег ранга приоритета имају право првенственог намирења у односу на оне који су доцније стекли обезбеђење.

Законодавац је посебно регулисао питање исплате камата након отварања поступка стечаја уколико у стечајној маси постоје расположива средства. Пре-

ма законском решењу стечајни судија одобрава обрачунавање и плаћање камате стечајним повериоцима за период после отварања стечајног поступка, али и обрачунавање плаћања камате обезбеђеним повериоцима које нису измирене на напред наведени начин, односно из реализоване вредности предмета обезбеђења. Према изричитој законској одредби ова камата се обрачунава по стопи Закона о затезној камати и то свим повериоцима сразмерно без обзира на припадност исплатном реду. То даље значи да се у поступку намирења камате по члану 85. став 3. Закона о стечају, односно камате која се обрачунава по отварању поступка стечаја, не намирује прво први исплатни ред, а затим следећи исплатни ред, већ да се намирују сви повериоци сразмерно и истовремено.

Посебан положај у поступку стечаја имају заложни повериоци. То су повериоци који немају новчано потраживање према стечајном дужнику, већ имају обезбеђење на имовини стечајног дужника, а за потраживање које имају према трећем лицу. Стечајни дужник је, дакле, заложном повериоцу заложни дужник, али не и тзв. лични дужник. Из таквог положаја заложног повериоца проистиче и чињеница да он не пријављује потраживање у поступку стечаја, јер новчано потраживање према стечајном дужнику и нема. Суштински, стечајни дужник је као заложни дужник дужан да трпи намирење на својој имовини до износа потребног за намирење заложног повериоца.

Потраживање заложног повериоца према његовом личном дужнику подлеже правилима оног посла из кога је проистекло и то како у погледу висине, тако и у погледу доспелости, па и права на камату. Из оваквог положаја заложног повериоца произлази и чињеница да обрачунавање камата на његово потраживање не зависи од отварања поступка стечаја над стечајним дужником будући да стечајни дужник, како је напред наведено, и није његов лични дужник. Заложни поверилац је дужан да у току поступка стечаја, а у року за пријаву потраживања, обавести стечајног управника о постојању свог заложног права. Уколико пропусти тај рок, он неће изгубити своје право на намирење из имовине стечајног дужника која је служила обезбеђењу. Међутим, како обавештењем стиче својство странке у поступку, то ће у случају задоцњења са обавештењем ступити у ону фазу стечајног поступка у којој се он налази, што даље значи да ће евентуална пропуштања (нпр. улагања приговора на предложену продају) он и трпети. Важно је напоменути да уколико у моменту продаје имовине која служи обезбеђењу потраживања заложног повериоца, његово потраживање није доспело те неће бити ни услова да се исплати будући да се не могу исплаћивати недоспела потраживања. Таква ситуација ствара обавезу да стечајни управник резервише средства за његово намирење до завршне деобе. Уколико до завршне деобе потраживање не доспе, тако резервисана средства биће распоређена на повериоце сразмерно, а у складу са решењем за главну деобу. Заложни поверилац се може намирити највише до висине његовог потраживања, односно реализоване вредности предмета обезбеђења уколико је његово потраживање више од нето остварене купопродајне цене продајом предмета обезбеђења. Заложни поверилац, као и различни, може се намирити само уз поштовање ранга

приоритета, што даље значи да уколико постоје обезбеђени повериоци вишег ранга, онда се они намирају у целини својих потраживања, па тек из преосталих средстава се може приступити намирању следећег рангираног обезбеђеног повериоца.

Иако Закон о стечају посебно не уређује начин намирања поверилаца преносом неуновчених делова имовине стечајног дужника, чини се да је изменом Закона о стечају која је ступила на снагу 25. децембра 2017. године, законодавац отворио врата и за овакво поступање. Наиме, у члану 1. став 3. прописано је да под банкротством се подразумева намирање поверилаца из вредности целокупне имовине стечајног дужника, односно стечајног дужника као правног лица. Одустало се од ранијег законског решења да се под банкротством подразумева намирање поверилаца уновчењем целокупне имовине стечајног дужника. У том смислу су и измене у одредби члана 144. Закона о стечају, која регулише завршну деобу, а која одредба омогућава да се завршној деоби приступи и уколико и после више покушаја уновчења имовине стечајног дужника на начин који предвиђа Закон о стечају стечајни управник није успео да исту уновчи, односно није успео да уновчи њен претежни део. То даље значи да ће се приступити распоређивању неуновчених делова имовине стечајног дужника на повериоце свакако уз поштовање редоследа приоритета по исплатним редовима. Овакав начин намирања поверилаца чест је када у стечајној маси остану неуновчена потраживања, посебно према другим правним лицима која су такође у стечају, те би даље вођење стечајног поступка, па и над стечајном масом, само стварало трошкове и додатно умањило могућност намирања стечајних поверилаца. Отуда су и стечајни управници и судска пракса препознали пренос ових потраживања кроз завршну деобу као целисходан начин окончања поступка стечаја.

Остаје да се види како ће судска пракса, а након наведених измена Закона о стечају из 2017. године, спровести поступак намирања из вредности неуновчених делова имовине када се ради о непокретностима или другим покретним стварима уколико не буду могле бити уновчене.

Немања Шалипуровић
Стечајни управник
Рад припремљен за вебинар:
„Намирење поверилаца у стечајном поступку“
27.05.2021.

АЛСУ онлајн семинар „Намирење поверилаца у стечајном поступку – примери из праксе“

Увод

Теме којима ћу се данас бавити односе се на намирење разлучних поверилаца из средстава остварених уновчењем имовине на којој постоји обезбеђење њиховог потраживања, на намирење поверилаца имовином, што је тема која можда није самим Законом о стечају довољно прецизирана, али која побуђује све веће интересовање стечајних управника и стечајних судија, поготово у поступцима стечаја коју трају дужи временски период и у којима је било више неуспелих продаја имовине због чега није могуће приступити закључењу поступка стечаја, као и на обраду примера расподеле средстава у главној и делимичној деоби након делимичне продаје потраживања једног од поверилаца.

Намирење разлучних поверилаца

Прва тема коју ћу обрадити јесте намирење разлучних поверилаца.

Одредбама члана 49 Закона о стечају дефинисан је појам разлучних поверилаца, док је чланом 133 став 11 истог Закона прописано да се из остварене цене имовине која је била предмет обезбеђења потраживања разлучних поверилаца првенствено намирују трошкови продаје и други неопходни трошкови (трошкови процене имовине, трошкови оглашавања, законске обавезе и сл.), који укључују и награду стечајног управника, која се обрачунава у складу са чланом 9 Правилника о основама и мерилима за одређивање награде за рад и накнаде трошкова стечајних управника, док се из преосталог износа исплаћују разлучни повериоци у складу са њиховим приоритетом, као и да намирење разлучних поверилаца мора бити извршено у року од пет дана од дана када је стечајни управник примио средства по основу продаје имовине.

С обзиром да је Закон о стечају прецизно дефинисао у ком року стечајни управник, након извршене продаје имовине која је служила за обезбеђење потраживања разлучних поверилаца, мора да изврши намирење разлучних повери-

лаца, неопходно је да претходно, у различитим фазама стечајног поступка, а на законит и транспарентан начин, стечајни управник:

- испита пријављена потраживања разлучних поверилаца, односно да утврди основаност, обим и редослед њиховог намирења, као и да на прецизан начин идентификује имовину на којој су разлучни повериоци стекли право првенственог намирења;
- у систему ЕРС прецизно евидентира имовину на којој су разлучни повериоци стекли право првенственог намирења, као и утврђена потраживања разлучних поверилаца;
- евидентира стварно настале трошкове продаје и трошкове стечајног поступка који се обрачунавају на терет разлучних поверилаца, заједно са доказима који поткрепљују те трошкове.

Испитивање пријављених потраживања разлучних поверилаца

Утврђивање потраживања поверилаца у поступку стечаја прописано је одредбама чланова 111 до 118 Закона о стечају. Приликом испитивања пријављених потраживања разлучних поверилаца, стечајни управник има обавезу да утврди основаност и обим пријављених потраживања, да прецизно идентификује имовину на којој су разлучни повериоци стекли право одвојеног намирења (ту навести податке из јавних књига којима је имовина описана, за непокретности број катастарске парцеле и назив катастарске општине, број зграде, површину, број листа непокретности, за покретну имовину назив произвођача, серијски или регистарски број, датум производње, и сличне ознаке) да констатује чињеницу да ли се имовина налази у стечајној маси конкретног стечајног дужника (уколико се имовина не налази у стечајној маси пријављено разлучно потраживање може се признати као условно са одложним условом да ће се разлучно право повериоцу признати уколико стечајни управник уђе у посед имовине на којој постоји уписано обезбеђење), да утврди редослед намирења разлучних (и заложних) поверилаца према редоследу уписа обезбеђења у јавним књигама (навести датуме уписа), као и да констатује чињеницу да ли је пријавом потраживања разлучни поверилац пријавио потраживање на име камате за период након отварања стечаја.

Следећи корак који стечајни управник треба да уради јесте да све напред наведене чињенице које је прецизно утврдио, евидентира у листи признатих и оспорених потраживања коју сачињава за потребе испитног рочишта и коју доставља стечајном судији, у року од 10 дана пре дана одржавања испитног рочишта, како би стечајни судија након испитног рочишта, а на основу листе потраживања коју је саставио стечајни управник и на основу евентуалних измена на самом рочишту, закључком усвојио коначну листу утврђених и оспорених потраживања, у ком би такође требало да буду наведени сви подаци од значаја за пријављена разлучна потраживања.

Након пријема закључка којим се усваја коначна листа, стечајни управник има и обавезу да упореди податке који су наведени у закључку са подацима из

листе коју је доставио стечајном судији, ради благовременог отклањања евентуалних техничких грешака.

Правилно евидентирање имовине и утврђених потраживања поверилаца у систему ЕРС

Евидентирање имовине стечајног дужника као и утврђених потраживања поверилаца у систему ЕРС је од велике важности за касније прецизно и квалитетно евидентирање намерења разлучних поверилаца, као и сачињавање периодичних извештаја о току стечајног поступка и стању стечајне масе и завршног извештаја.

У том циљу је неопходно да стечајни управник, приликом евидентирања имовине стечајног дужника, на јасан и недвосмислен начин дефинише назив сваког појединачног дела имовине стечајног дужника, како ни у једној фази поступка не би дошло до забуне о ком делу имовине стечајног дужника се ради, као и да унесе што више података о имовини у одговарајућа поља. Такође, након извршене процене вредности имовине стечајног дужника или стечајног дужника као правног лица, стечајни управник би за сваки поједначни део имовине који је био предмет процене требало да унесе износ процењене вредности за потребе продаје, у поље предвиђено за то, како би приликом евидентирања и обраде намерења разлучних поверилаца у систему ЕРС, добили тачне износе за расподелу.

Приказ прозора за уношење података о непокретној имовини стечајног дужника у ЕРС:

Зграда/објекат

Опште информације | Зграда/објекат | Приложени документи

Информације о имовини

Назив*:

Финансије

Књиговодствена вредност*: Валута*:

Ликвидациона вредност*: Процењена вредност за потребе продаје*:

Остале информације

Тип*:   Захтева осигурање Затечена имовина

Аналитичка шифра*: Датум регистравања*:

Напомене:

У поседу/државини:

Налази се код трећег лица:

Сачувај и затвори | Сачувај и нови | Поништи измене | Затвори

Зграда/објект
33 127 707 00

Опште информације
Зграда/објект
Приложени документи

Улица и број:	<input type="text"/>	Катастарска парцела*:	<input type="text"/>
Место:	<input type="text"/>	Катастарска општина*:	<input type="text"/>
Општина:	<input type="text"/>	Облик својине*:	<input type="text"/>
Град:	<input type="text"/>	Нето површина(м2)*:	<input type="text"/>
Поштански број:	<input type="text"/>	Бруто површина(м2):	<input type="text"/>
Држава:	<input type="text"/>	Укњижена површина (м2):	<input type="text"/>
Број зграде:	<input type="text"/>	Неукњижена површина (м2):	<input type="text"/>
Број спратова:	<input type="text"/>	Поседовни лист:	<input type="text"/>
Спрат/стан:	<input type="text"/>	Земљишно-књижни уложак:	<input type="text"/>
Собност:	<input type="text"/>	Бр. листа непокретности:	<input type="text"/>
Локација:	<input type="text"/>	Тапија:	<input type="text"/>
Количински тип:	<input type="text"/>	Врста права:	<input type="text"/>
Количина:	<input type="text"/>	Обим удела:	<input type="text"/>
Датум изградње:	<input type="text"/>	Сврха/намена:	<input type="text"/>
Ванкњижна својина - правни основ стицања:	<input type="text"/>	Носиоци права преце куповине:	<input type="text"/>

Приликом евидентирања и обраде различног потраживања у систему ЕРС, стечајни управник посебну пажњу треба да обрати на то да поред финансијских елемената потраживања у одговарајућа поља унесе све остале битне елементе пријављеног потраживања и то:

- Напомену о камати обрачунату на различно потраживање;
- Напомену да ли је тражена камата у складу са чланом 85 став 3 Закона о стечају (камата од отварања стечаја па до исплате);
- Имовину под оптерећењем и редослед намирења (коју смо претходно на јасан и недвосмислен начин евидентирали кроз ЕРС)

Приказ прозора за уношење података и обраду потраживања поверилаца у систему ЕРС:

Обрада потраживања поверилаца

Опште информације | Парнице | Приложени документи

Поверилац*: „Banca Intesa“ а.д. Београд | Датум пријаве*: 17.01.14
 Број пријаве*: 7 | Испитно рочиште: 14.04.14

Пријава потраживања

Опис потраживања:
 Различном повериоцу на име главног дуга признаје се пријављено различно потраживање у целости у укупном износу од 235.354.379,46 дина.; износ од
 Различно

Главни дуг: 235.354.379,46 | Камата главног дуга: 81.119.079,57
 Трошкови: 5.342.950,57 | Камата на трошкове: 0,00

Обрада потраживања

Признато: **Приоритет** | Оспорено:
 Главни дуг: 235.354.379,46 | Приоритет: 1 | Датум уписа: 16.04.12
 Камата главног дуга: 81.119.079,57
 Трошкови: 5.342.950,57
 Камата на трошкове: 0,00

Напомена о камати на различно: Напомена о оспорењу: Имовина под оптерећењем:

обезбеђење потраживања, признаје се согласно члану 85. Став 2. Закона о стечају.

Напомена о камати (чл. 85 ст. 3): Поверилац је тражио затезну камату до исплате и иста ће бити обрачуната и исплаћена на

Потраживање је: Утврђено

Правни основ: Обезбеђено потраживање: право одвојеног намирења из непокретности у власништву

Промени у стање: Утврђено

Назив	Тип
Смедерево - Зграда 2	Зграда/објект

Сачувај и затвори | Поништи измене | Затвори

Прецизно и потпуно евидентирање имовине стечајног дужника и обрада пријављених потраживања поверилаца у систему ЕРС је нужност коју стечајни управник мора да обави, с обзиром да се листа признатих и оспорених потраживања коју стечајни управник доставља стечајном судији за потребе одржавања испитног рочишта, генерише искључиво из система ЕРС и иста служи повериоцима да се упознају са потраживањима других поверилаца и евентуално иста оспоре уколико сматрају да су неоснована, те је из тог разлога неопходно да листа признатих и оспорених потраживања буде детаљна, прегледна и читљива, како би сваки заинтересовани поверилац из ње могао да сазна битне елементе потраживања другог повериоца (датум и основ настанка потраживања, датум уписа хипотеке или залог, итд).

Евидентирање стварно насталих трошкова стечајног поступка који се обрачунавају на терет разлучних поверилаца

Чланом 133 став 11 Закона о стечају, прописано је, између осталог, да се из остварене цене имовине која је била предмет обезбеђења потраживања разлучних поверилаца првенствено намирују трошкови продаје и други неопходни трошкови (трошкови процене имовине, трошкови оглашавања, законске обавезе и сл.), који укључују и награду стечајног управника, док се из преосталог износа исплаћују разлучни повериоци у складу са њиховим приоритетом. Као што видимо последњим изменама Закона о стечају је прецизирано који се трошкови обрачунавају на терет разлучних поверилаца, те је стечајном управнику доста олакшано да у току поступка стечаја води посебну евиденцију о стварно насталим трошковима стечајног поступка и обавезама стечајне масе који оптерећују сваки део имовине стечајног дужника, а који служи за обезбеђење потраживања разлучних поверилаца.

Најчешћи трошкови који се не обрачунавају на терет стечајних поверилаца већ се првенствено намирују из средстава остварених продајом имовине која је била предмет обезбеђења потраживања разлучних поверилаца, а у вези са којом имовином су ти трошкови и настали, су:

- Порези који оптерећују ту имовину;
- Трошкови израде процене вредности имовине или стечајног дужника као правног лица;
- Трошкови оглашавања продаје;
- Награда стечајног управника.

Изузетно, у случајевима када стечајни дужник не располаже другом имовином већ само имовином која служи за обезбеђење потраживања разлучних поверилаца, уз претходни договор са разлучним повериоцима (најбоље пре ангажовања обезбеђења или закључења полисе осигурања), трошкови осигурања и обезбеђења те имовине могу да буду обухваћени обрачуном јер другачије не би могли да буду измирени, с обзиром да стечајне масе неће бити.

Евидентирање стварно насталих трошкова стечајног поступка и обавеза стечајне масе који се обрачунавају на терет разлучних поверилаца, заједно са доказима који поткрепљују те трошкове, неопходно је ради благовремене и тачне израде обрачуна намирења разлучних поверилаца, које мора бити извршено у року од 5 дана од дана када је стечајни управник примио средства по основу продаје. Уколико стечајни управник нема уредну евиденцију о трошковима који оптерећују имовину под разлучним правом, у тако кратком року може доћи до евентуалне грешке услед које би обрачун намирења разлучних поверилаца био нетачан.

С обзиром да ни Закон о стечају, као ни Правилник о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом, нису прописали изглед обрасца који би стечајни управници користили приликом израде обрачуна исплате раз-

лучних поверилаца и обрачуна награде стечајном управнику, стечајни управници користе различите обрасце. Један од образаца који се у пракси користи приликом израде обрачуна намирења разлучних поверилаца и обрачуна награде стечајног управника код намирења разлучних поверилаца, дати су у следећим примерима:

Пример обрасца који се користи приликом израде обрачуна намирења разлучних поверилаца:

ОБРАЧУН ИСПЛАТЕ РАЗЛУЧНИХ ПОВЕРИЛАЦА						
A.0 ОПШТИ ПОДАЦИ О СТЕЧАЈНОМ ДУЖНИКУ						
A.1	СТЕЧАЈНИ ДУЖНИК					
A.2	Датум подношења предлога за покретање стечајног поступка		датум отварања стечајног поступка			
A.3	Укупна процењена вредност имовине стечајног дужника		динара	напомена:		
A.4	Процењена вредност правног лица		динара	напомена:		
A.5	Процењена вредност имовине на којој је конституисано обезбеђење		динара	напомена:		
A.6	Предмет обезбеђења	напомена:				
B.0 ОБРАЧУН РАСПОЛОЖИВЕ СУМЕ ЗА ИСПЛАТУ РАЗЛУЧНОГ ПОВЕРИОЦА						
B.1	Процењена вредност имовине (или правног лица) која је продата		динара	напомена:		
B.2	Процењена вредност продате имовине над којом је конституисано обезбеђење		динара	напомена:		
B.3	Удео имовине са обезбеђењем у односу на вредност имовине (или правног лица) која је предмет продаје		%	напомена:		
B.4	Остварена продајна цена имовине (или правног лица) која је продата		динара	напомена:		
B.5	Остварена продајна цена имовине над којом је конституисано обезбеђење		динара	напомена:		
B.6	Трошкови продаје имовине над којом је конституисано обезбеђење		динара	Напомена: Трошкови продаје се односе на:		
B.7	Трошкови стечајног поступка који се не могу покрити из стечајне масе		динара	напомена:		
B.8	Основица за израчунавање награде стечајног управника		динара	<i>Правилник о основама и мерилима за одређивање награде за рад и накнаде трошкова стечајних управника</i>		
B.9	НАГРАДА СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА		динара	ОБРАЧУН НАГРАДЕ У ПРИЛОГУ		
C.0	УКУПНО ЗА РАСПОДЕЛУ РАЗЛУЧНИМ ПОВЕРИОЦИМА (B.5-B.6-B.7-B.9)		динара			
ИСПЛАТА РАЗЛУЧНИХ ПОВЕРИЛАЦА						
I	Разлучни поверилац 1	Оснoв:				
	ОБРАЧУН ИСПЛАТЕ РАЗЛУЧНОГ ПОВЕРИОЦА упис 1	Утврђена главница на дан отварања стечаја	Обрачуната камата од отварања стечаја до исплате	Укупно различно потраживање	ЗА ИСПЛАТУ	Резервисано за потраживање у спору (П-.....)
1.	Назив повериоца					
ПРЕОСТАЛО ЗА СЛЕДЕЋЕГ РАЗЛУЧНОГ ПОВЕРИОЦА:		динара				

II Разлучни поверилац 2		Основ:				
ОБРАЧУН ИСПЛАТЕ РАЗЛУЧНОГ ПОВЕРИОЦА упис 2		Утврђена главница на дан отварања стечаја	Обрачуната камата од отварања стечаја до исплате	Укупно разлучно потраживање	ЗА ИСПЛАТУ	Резервисано за потраживање у спору (П-.....)
2.	Назив повериоца					
ПРЕОСТАЛО ЗА СТЕЧАЈНЕ ПОВЕРИОЦЕ:		динара				
	ДОКУМЕНТА коришћена за ОБРАЧУН					
1.	Закључак Привредног суда о коначној листи утврђених потраживања			ДОСТАВИТИ:	1. стечајном судији	
2.	Обрачун награде стечајном управнику				2. различним повериоцима	
					3. одбору поверилаца	
						Стечајни управник

Можемо приметити да се приложени образац за обрачун исплате различних поверилаца састоји из три дела: први део у који уносимо опште податке о стечајном дужнику као што су назив стечајног дужника, датуми подношења предлога за покретање стечајног поступка и датум отварања стечајног поступка, износи процењене вредности имовине стечајног дужника или стечајног дужника као правног лица, зависно од случаја, износ процењене вредности имовине на којој је конституисано обезбеђење као и предмете обезбеђења. У другом делу обрасца уносимо податке који се односе на обрачун расположиве суме за исплату различних поверилаца и то, процењену вредност имовине (или правног лица) која је продата, процењену вредност продате имовине над којом је конституисано обезбеђење различних поверилаца, удео имовине са обезбеђењем у односу на вредност имовине (или правног лица) која је предмет продаје, који добијамо када процењену вредност имовине под различним правом која је продата поделимо са укупном процењеном вредношћу имовине (или правног лица) која је продата, остварену продајну цену имовине (или правног лица) која је продата, остварену продајну цену имовине над којом је конституисано обезбеђење, коју добијамо када укупну остварену продајну цену имовине (или правног лица) која је продата помножимо са претходно израчунатим процентуалним уделом имовине са обезбеђењем у односу на укупну вредност имовине (или правног лица) која је предмет продаје, трошкове продаје имовине над којом је конституисано обезбеђење, трошкове стечајног поступка који се не могу покрити из стечајне масе, основицу за израчунавање награде стечајног управника коју добијамо када од остварене продајне цене имовине над којом је конституисано обезбеђење одузмемо трошкове продаје имовине над којом је конституисано обезбеђење и евентуалне трошкове стечајног поступка који се не могу покрити из стечајне масе, као и износ награде стечајном управнику за намирење различних поверилаца. Укупан износ за расподелу различним повериоцима добијамо када од основице за израчунавање награде стечајног управника одузмемо награду стечајном управнику. У трећи део обрасца уносе се подаци о различним повериоцима, имо-

вини на којој имају уписано обезбеђење, износима њиховог потраживања на дан отварања стечаја, обрачунаој камати до исплате, као и износу за исплату и евентуалном износу који преостаје за намирење следећег различног повериоца или за намирење стечајних поверилаца.

Пример обрасца који се користи приликом израде обрачуна награде стечајног управника код намирења различних поверилаца:

		Картица за унос података	
Назив стечајног дужника			
Укупно приходована средства остварена продајом имовине		0,00 Дин.	
Процент под различним правом		100,00%	
Трошкови продаје			
Трошкови продаје на терет различних поверилаца		0,00 Дин.	
Средњи курс НБС дана:		27.5.2021	
1 EUR		117,50000 Дин.	
Број предмета код Привредног суда			
ОБРАЧУН НАГРАДЕ СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА КОД НАМИРЕЊА РАЗЛИЧНИХ ПОВЕРИЛАЦА			
Процент имовине под заложним правом		100,00%	100,00%
Укупно приходована средства остварена продајом имовине		0,00 Дин.	0,00 €
Средства од продаје за имовину са различним правом		0,00 Дин.	0,00 €
Укупни трошкови продаје		0,00 Дин.	0,00 €
Трошкови стечајног поступка који падају на терет различних поверилаца		0,00 Дин.	0,00 €
Трошкови продаје који падају на терет различних поверилаца		0,00 Дин.	0,00 €
Укупан трошак на терет различних поверилаца:		0,00 Дин.	0,00 €
Основица за обрачун		0,00 Дин.	0,00 €
Награда стечајном управнику		0,00 Дин.	0,00 €
Обрачун награде стечајном управнику			
до 100.000,00 евра - 5%		0,00 Дин.	0,00 €
100.001 до 500.000 евра - 5.000е увећаних за 3% вредности преко 100.000е		0,00 Дин.	0,00 €
500.001 до 1.000.000евра-17.000е увећаних за 2% вредности преко 500.000е		0,00 Дин.	0,00 €
преко 1.000.000евра-27.000е увећаних за 0,5% вредности преко 1.000.000е		0,00 Дин.	0,00 €
Укупна награда стечајном управнику по овом намирењу		0,00 Дин.	0,00 €
Расположиво за расподелу различним повериоцима:		0,00 Дин.	0,00 €
		Средњи курс НБС на дан:	27.5.2021
		1 EUR	117,50000 Дин.
НАГРАДА СТЕЧАЈНОМ УПРАВНИКУ		0,00 Дин.	
Напомена: Трошкови продаје се односе на:			

Образац за обрачун награде стечајног управника код намирења различних поверилаца се такође састоји од дела у који се уносе основни подаци о називу стечајног дужника, укупно приходованим средствима од продаје имовине стечајног дужника, процента под различним правом, укупних трошкова продаје, трошкова стечајног поступка који падају на терет различних поверилаца, трошкови продаје на терет различних поверилаца, средњег курса НБС на дан израде обрачуна, на основу којих се израчунава основица за обрачун награде стечајном

управнику за намирење разлучних поверилаца. Део обрасца у ком се обрачунава награда стечајном управнику у свему мора да одговара члану 9 Правилника о основама и мерилима за одређивање награде за рад и накнаде трошкова стечајних управника.

Оно што је врло битно јесте да стечајни управник у сва поља унесе исправне податке како би крајњи обрачун био тачан.

Обрачун исплате разлучних поверилаца, као и обрачун награде стечајног управника код намирења разлучних поверилаца, стечајни управник доставља стечајном судији, одбору поверилаца и разлучним повериоцима.

У наредном примеру представићу вам обрачун намирења разлучних поверилаца након продаје стечајног дужника као правног лица.

Пример: Обрачун намирења разлучних поверилаца након продаје стечајног дужника као правног лица:

ОБРАЧУН ИСПЛАТЕ РАЗЛУЧНИХ ПОВЕРИЛАЦА (ПРОДАЈА ПРАВНОГ ЛИЦА)			
А.0 ОПШТИ ПОДАЦИ О СТЕЧАЈНОМ ДУЖНИКУ			
А.1	СТЕЧАЈНИ ДУЖНИК	"ХYZ" д.о.о. у стечају	
А.2	Датум подношења предлога за покретање стечајног поступка	24.3.2019	датум отварања стечајног поступка 25.5.2019
А.3	Укупна процењена вредност имовине стечајног дужника	0,00 динара	напомена: није случај
А.4	Процењена вредност правног лица	50.000.000,00 динара	напомена: од имовине стечајни дужник поседује покретну и непокретну имовину, која се налази у Београду.
А.5	Процењена вредност имовине на којој је конституисано обезбеђење	40.000.000,00 динара	напомена: део имовине стечајног дужника и то део непокретности и опреме се налази под оптерећењем разлучних поверилаца.
А.6	Предмет обезбеђења	1. Зграда бр. 2 - Зграда пословних услуга-Административна зграда, изграђена на кат. парцели бр. 1111, уписана у Лист непокретности бр. 1111 КО Београд; 2. Зграда бр. 3 - Зграда пословних услуга-Радионица, изграђена на кат. парцели бр. 2222, уписана у Лист непокретности бр. 2222 КО Београд; 3. Опрема-Машина за производњу пластике, произвођач: ПЛАСТИКА; година производње 2000., серијски број 0001.	

Увидом у први део обрасца, поред основних података о називу стечајног дужника и битних датума који су у вези са поступком стечаја, можемо утврдити да је начин продаје била продаја стечајног дужника као правног лица, који су износи процењених вредности правног лица и имовине на којој је уписано обезбеђење разлучних поверилаца, као и која имовина је служила за обезбеђење потраживања разлучних поверилаца.

У конкретном примеру види се да је стечајни дужник у свом власништву имао непокретности и опрему, од чега два објекта и једна производна машина имају уписане хипотеке односно залог у корист разлучних поверилаца, као и да укупна процењена вредност стечајног дужника као правног лица износи 50.000.000,00 динара, док процењена вредност имовине под разлучним правом износи 40.000.000,00 динара.

ОБРАЧУН РАСПОЛОЖИВЕ СУМЕ ЗА ИСПЛАТУ РАЗЛУЧНОГ ПОВЕРИОЦА				
B.0				
B.1	Процењена вредност правног лица који је продат	50.000.000,00	динара	напомена: извршена је продаја стечајног дужника као правног лица.
B.2	Процењена вредност продате имовине над којом је конституисано обезбеђење	40.000.000,00	динара	напомена: приликом продаје стечајног дужника као правног лица продата је и целокупна имовина под различним правом.
B.3	Удео имовине са обезбеђењем у односу на вредност правног лица који је предмет продаје	80,00	%	напомена: процентуални удео имовине под различним правом у односу на укупну вредност стечајног дужника као правног лица израчунава се на начин тако што се процењена вредност имовине под различним правом подели са укупном процењеном вредношћу стечајног дужника као правног лица и помножи са 100.
B.4	Остварена продајна цена правног лица које је продато	34.000.000,00	динара	напомена: остварена продајна цена правног лица представља укупну купопродајну цену
B.5	Остварена продајна цена имовине над којом је конституисано обезбеђење	27.200.000,00	динара	напомена: постигнута купопродајна цена само за имовину под различним правом
B.6	Трошкови продаје имовине над којом је конституисано обезбеђење	1.191.264,00	динара	Трошкови продаје се односе на: 1. Плаћање трошкова Пореза на имовину за период од дана отварања стечаја до дана продаје у укупном износу од 120.000,00 динара; 2. плаћање дела трошкова објављивања огласа о продаји у два високотиражна дневна листа, за потребе оглашавања три продаје стечајног дужника као правног лица сразмерно уделу имовине под различним правом, у висини од 303.264,00 динара, што представља 80% од укупног трошка оглашавања три продаје који износи 379.080,00 динара (3x126.360,00 динара); 3. плаћање дела трошкова израде процене вредности стечајног дужника као правног лица, сразмерно уделу имовине под различним правом, у износу од 768.000,00 динара, што представља 80% од укупног трошка израде процене који износи 960.000,00 динара.
B.7	Трошкови стечајног поступка који се не могу покрити из стечајне масе	0,00	динара	напомена: није било трошкова стечајног поступка који се не могу покрити из стечајне масе
B.8	Основица за израчунавање награде стечајног управника	26.008.736,00	динара	<i>Правилник о основица и мерилима за одређивање награде за рад и накнаде трошкова стечајних управника</i>
B.9	НАГРАДА СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА	1.015.262,08	динара	ОБРАЧУН НАГРАДЕ У ПРИЛОГУ
C.0	УКУПНО ЗА РАСПОДЕЛУ РАЗЛУЧНИМ ПОВЕРИОЦИМА (B.5-B.6-B.7-B.9)	24.993.473,92	динара	

У другом делу обрасца приказан је процентуални удео имовине под различним правом у односу на укупну вредност стечајног дужника као правног лица, који износи 80%. Врло је битно да стечајни управник не погреша приликом израчунавања тог процента из разлога што се исти даље примењује како би се добио износ купопродајне цене који је постигнут само за имовину под различним правом, као и како би се добио тачан износ трошкова продаје који се односе на продају имовине над којом је конституисано обезбеђење различних поверилаца.

У конкретном примеру исказано је да удео имовине са обезбеђењем у односу на вредност стечајног дужника као правног лица износи 80%. Процентуални удео имовине под различним правом у односу на укупну вредност стечајног дужника као правног лица израчунава се на начин тако што се процењена вредност имовине под различним правом подели са укупном процењеном вредношћу стечајног дужника као правног лица и помножи са 100. Када тај проценат применимо на укупну купопродајну цену која је постигнута за стечајног дужника као правног лица а која износи 34.000.000,00 динара, добијамо износ од 27.200.000,00 динара који представља постигнуту купопродајну цену само за имовину под различним правом.

Што се тиче трошкова продаје који се односе на имовину под различним правом, ту смо евидентирали трошкове Пореза на имовину за имовину под различним правом за период од дана отварања стечаја до дана продаје у укупном износу од 120.000,00 динара, део трошкова објављивања огласа о продаји у два високотиражна дневна листа, за потребе оглашавања три продаје стечајног дужника као правног лица сразмерно уделу имовине под различним правом, у висини од 303.264,00 динара, што представља 80% од укупног трошка оглашавања три продаје који износи 379.080,00 динара (3x126.360,00 динара) и део трошкова израде процене вредности стечајног дужника као правног лица, сразмерно уделу имовине под различним правом, у износу од 768.000,00 динара, што представља 80% од укупног трошка израде процене који износи 960.000,00 динара.

Основицу за израчунавање награде стечајног управника која је исказана у износу од 26.008.736,00 динара, добијамо када од остварене продајне цене имовине над којом је конституисано обезбеђење одузмемо трошкове продаје имовине над којом је конституисано обезбеђење у укупном износу од 1.191.264,00 динара.

Када смо добили износ основице за обрачун награде код намирења различних поверилаца, прелазимо на образац за израчунавање награде стечајном управнику, на који примењујемо чланом 9 Правилника о основама и мерилима за одређивање награде за рад и накнаде трошкова стечајних управника.

Пример: Обрачун награде стечајном управнику код намирења различних поверилаца:

	Картица за унос података	
Назив стечајног дужника	"XYZ" д.о.о. у стечају	
Укупно приходована средства остварена продајом имовине	34.000.000,00 Дин.	
Процент под различним правом	80,00%	
Трошкови продаје	1.459.080,00 Дин.	
Трошкови продаје на терет различних поверилаца	1.191.264,00 Дин.	
Средњи курс НБС дана:	27.5.2021	
1EUR	117,50000 Дин.	

Број предмета код Привредног суда

ОБРАЧУН НАГРАДЕ СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА КОД НАМИРЕЊА РАЗЛИЧНИХ ПОВЕРИЛАЦА

Процент имовине под заложним правом	100,00%	80,00%
Укупно приходована средства остварена продајом имовине	34.000.000,00 Дин.	289.361,70 €
Средства од продаје за имовину са различним правом	27.200.000,00 Дин.	231.489,36 €
Укупни трошкови продаје	1.459.080,00 Дин.	12.417,70 €
Трошкови стечајног поступка који падају на терет различних поверилаца	0,00 Дин.	0,00 €
Трошкови продаје који падају на терет различних поверилаца	1.191.264,00 Дин.	10.138,42 €
Укупан трошак на терет различних поверилаца:	1.191.264,00 Дин.	10.138,42 €
Основица за обрачун	26.008.736,00 Дин.	221.350,94 €
Награда стечајном управнику	1.015.262,08 Дин.	8.640,53 €
Обрачун награде стечајном управнику		
до 100.000,00 евра - 5%	587.500,00 Дин.	5.000,00 €
100.001 до 500.000 евра - 5,000е увећаних за 3% вредности преко 100.000е	427.762,08 Дин.	3.640,53 €
500.001 до 1.000.000евра-17.000е увећаних за 2% вредности преко 500.000е	0,00 Дин.	0,00 €
преко 1.000.000евра-27.000е увећаних за 0,5% вредности преко 1.000.000е	0,00 Дин.	0,00 €
Укупна награда стечајном управнику по овом намирењу	1.015.262,08 Дин.	8.640,53 €
Расположиво за расподелу различним повериоцима:	24.993.473,92 Дин.	212.710,42 €
	Средњи курс НБС на дан:	27.5.2021
	1EUR	117,50000 Дин.
НАГРАДА СТЕЧАЈНОМ УПРАВНИКУ	1.015.262,08 Дин.	

Напомена: Трошкови продаје се односе на:

1. Плаћање трошкова Пореза на имовину за период од дана отварања стечаја до дана продаје у укупном износу од 120.000,00 динара;
2. плаћање дела трошкова објављивања огласа о продаји у два високотиражна дневна листа, за потребе оглашавања три продаје стечајног дужника као правног лица сразмерно уделу имовине под различним правом, у висини од 303.264,00 динара, што представља 80% од укупног трошка оглашавања три продаје који износи 379.080,00 динара (3x126.360,00 динара);
3. плаћање дела трошкова израде процене вредности стечајног дужника као правног лица, сразмерно уделу имовине под различним правом, у износу од 768.000,00 динара, што представља 80% од укупног трошка израде процене који износи 960.000,00 динара.

Основицу за обрачун награде коју смо израчунали у динарима треба да прерачунамо у девизну противвредност у еврима и то по средњем курсу Народне банке Србије на дан обрачуна награде, што према датом обрачуну износи 221.350,94 евра.

С обзиром да је наведеним правилником прописано да у случају да основица за обрачун награде припада распону износа од 100.001 до 500.000 евра, награда стечајном управнику износи 5.000 евра увећаних за 3% вредности преко 100.000 евра, што у конкретном случају износи укупно 8.640,53 евра.

Добијени износ награде стечајног управника код намирења разлучних поверилаца се не може увећавати применом чланова од 5 до 8 правилника, који се односе на увећање награде стечајном управнику приликом намирења стечајних поверилаца у случају банкрутства и исти се прерачунава у динарску противвредност по средњем курсу Народне банке Србије на дан обрачуна награде, како бисмо и тај трошак могли да одбијемо од средстава остварених продајом имовине која је предмет обезбеђења, након чега добијамо износ за расподелу разлучним повериоцима, који у конкретном примеру износи 24.993.473,92 динара.

Када смо израчунали износ за расподелу разлучним повериоцима, враћамо се на образац за обрачун намирења разлучних поверилаца.

У трећем делу обрасца за обрачун намирења разлучних поверилаца приказани су подаци који су у вези са редоследом и износима за исплату разлучним повериоцима.

ИСПЛАТА РАЗЛУЧНИХ ПОВЕРИЛАЦА						
I	Разлучни поверилац 1	Основ: Разлучно право првог реда уписано на имовини стечајног дужника дана 01.01.2015. године и то на: 1. Зграда бр. 2 - Зграда пословних услуга-Административна зграда, изграђена на кат. парцели бр. 1111, уписана у Лист непокретности бр. 1111 КО Београд; 2. Зграда бр. 3 - Зграда пословних услуга-Радионица, изграђена на кат. парцели бр. 2222, уписана у Лист непокретности бр. 2222 КО Београд; 3. Опрема-Машина за производњу пластике, произвођач: ПЛАСТИКА; година производње 2000., серијски број 0001.				
	ОБРАЧУН ИСПЛАТЕ РАЗЛУЧНОГ ПОВЕРИОЦА упис 1	Утврђено потраживање на дан отварања стечаја	Обрачуната камата од отварања стечаја до исплате	Укупно различно потраживање	ЗА ИСПЛАТУ	Резервисано за потраживање у спору (П-.....)
1.	Назив повериоца	12.000.000,00	800.000,00	12.800.000,00	12.800.000,00	
ПРЕОСТАЛО ЗА СЛЕДЕЋЕГ РАЗЛУЧНОГ ПОВЕРИОЦА:		12.193.473,92 динара				
II	Разлучни поверилац 2	Основ: Разлучно право другог реда уписано на имовини стечајног дужника дана 15.05.2015. године и то на: 1. Зграда бр. 2 - Зграда пословних услуга-Административна зграда, изграђена на кат. парцели бр. 1111, уписана у Лист непокретности бр. 1111 КО Београд; 2. Зграда бр. 3 - Зграда пословних услуга-Радионица, изграђена на кат. парцели бр. 2222, уписана у Лист непокретности бр. 2222 КО Београд; 3. Опрема-Машина за производњу пластике, произвођач: ПЛАСТИКА; година производње 2000., серијски број 0001.				
	ОБРАЧУН ИСПЛАТЕ РАЗЛУЧНОГ ПОВЕРИОЦА упис 2	Утврђено потраживање на дан отварања стечаја	Обрачуната камата од отварања стечаја до исплате	Укупно различно потраживање	ЗА ИСПЛАТУ	Резервисано за потраживање у спору (П-.....)
2.	Назив повериоца	4.500.000,00	350.000,00	4.850.000,00	4.850.000,00	
ПРЕОСТАЛО ЗА СТЕЧАЈНЕ ПОВЕРИОЦЕ:		7.343.473,92 динара				
ДОКУМЕНТА коришћена за ОБРАЧУН						
1.	Заључак Привредног суда о коначној листи утврђених потраживања			ДОСТАВИТИ:	1. стечајном судији	
2.	Обрачун награде стечајном управнику				2. различним повериоцима	
					3. одбору поверилаца	
					Стечајни управник	

Разлучне повериоце наводимо по редоследу уписа њиховог обезбеђења на имовини стечајног дужника и том приликом наводимо када су и на којој имовини уписи извршени. Такође, уписујемо износе њихових утврђених различних потраживања на дан отварања стечаја и износе камате обрачунате у складу са чланом 85 став 2 Закона о стечају, након чега добијамо укупна различна потраживања и приступамо обрачуну износа за исплату.

У датом примеру, наведено је да укупно различно потраживање различног повериоца 1 износи 12.800.000,00 динара (укупно утврђено различно потраживање на дан отварања стечаја износи 12.000.000,00 динара, док је камата од дана отварања стечаја до исплате обрачуната у износу од 800.000,00 динара). С обзиром да средства за расподелу различним повериоцима износе 24.993.473,92 динара, потраживање овог различног повериоца се намирује у целости, након чега за намирење потраживања различног повериоца са нижим исплатним редом преостаје износ од 12.193.473,92 динара.

Укупно различно потраживање различног повериоца 2 износи 4.850.000,00 динара (укупно утврђено различно потраживање на дан отварања стечаја износи 4.500.000,00 динара, док је камата од дана отварања стечаја до исплате обрачуната у износу од 350.000,00 динара). С обзиром да расположива средства за расподелу овом различном повериоцу износе 12.193.473,92 динара, потраживање и овог различног повериоца се намирује у целости, након чега за намирење потраживања стечајних поверилаца преостаје износ од 7.343.473,92 динара, а који износ улази у стечајну масу.

Наведеним примером приказан је обрачун намирења различних поверилаца који имају уписано обезбеђење на истој имовини стечајног дужника, те је основица за израчунавање награде стечајном управнику обрачуната заједнички за више делова имовине. У случају када се, приликом продаје стечајног дужника као правног лица, утврди да различни повериоци имају уписана обезбеђења на различитим деловима имовине стечајног дужника, основица за израчунавање награде стечајном управнику се такође одређује заједнички за више делова имовине који су предмет обезбеђења у корист више различних поверилаца, али се различни повериоци из средстава за расподелу намирују сразмерно учешћу процењене вредности делова имовине који су предмет обезбеђења у корист тог повериоца у односу на укупну процењену вредност свих делова имовине за коју се основица одређује заједнички, а када се приликом продаје може утврдити продајна цена за појединачне делове имовине, тада се користи сразмера између остварене цене за тај део имовине у односу на укупно остварену цену за све делове имовине за које се основица утврђује заједнички.

Намирење поверилаца имовином

Друга тема коју ћу обрадити је намирење поверилаца имовином. Као што сам на почетку презентације истакао, природно намирење поверилаца, односно намирење поверилаца преносом имовине стечајног дужника која из било којих разлога није могла да буде уновчена у поступку стечаја, је тема која можда није самим Законом о стечају довољно обрађена, али која се у пракси појављује као нужна с обзиром да у појединим поступцима стечаја немогућност уновчења дела имовине стечајног дужника онемогућава закључење стечаја.

Чланом 138 Закона о стечају у ставу 1 прописано је да стечајну масу за поделу стечајним повериоцима (деобну масу), чине новчана средства добијена наставаљањем започетих послова и новчана средства остварена уновчењем ствари и права стечајног дужника, као и потраживања стечајног дужника наплаћена у току стечајног поступка. Из наведеног произилази да целокупна имовина, као и права стечајног дужника, морају да буду уновчена и да се намирење поверилаца врши расподелом новчаних средстава, али шта чинити у ситуацијама када је одређена имовина стечајног дужника нуђена на продају више пута и када је свака продаја била неуспешна, а да притом нема других незавршених послова стечајног дужника, као ни радњи које стечајни управник треба да обави пре закључења? Одговор на наведено питање можемо потражити у последњим изменама Закона о стечају и то у члану 1 став 3 којим је сада одређено да се под банкротством подразумева намирење поверилаца из вредности целокупне имовине стечајног дужника, односно стечајног дужника као правног лица, уместо како је изворно гласио тај члан да се под банкротством подразумева намирење поверилаца продајом целокупне имовине стечајног дужника, односно стечајног дужника као правног лица.

Досадашња пракса је показала да, у поступцима стечаја у којима имовина стечајног дужника није могла да буде уновчена, стечајни управници приликом израде завршног рачуна предвиђају пренос те имовине или права повериоцима стечајног дужника ради намирења њихових потраживања, након чега се са образложеним предлогом обрађају стечајном судији како би по правоснажности решења којим се закључује поступак стечаја, наведена имовина била пренета повериоцима.

Да би стечајни управник приликом израде завршног рачуна могао да предвиди пренос имовине или права стечајног дужника на његове повериоце, потребно је да претходно буде израђена пречишћена коначна листа утврђених потраживања којом ће бити обухваћена и потраживања поверилаца који су успели у парници да докажу своја потраживања, као и да престане дејство свих одложних и раскидних услова који су у вези са потраживањима поверилаца. Наведено произилази као потреба с обзиром да је чланом 144 Закона о стечају прописано да се завршна деоба спроводи на начин и под условима спровођења главне деобе, а то значи да приликом израде завршног рачуна којим ће се предвидети пренос имовине стечајног дужника ради намирења поверилаца, стечајни управник мора

да обрачуна будуће процентуално учешће сваког повериоца у имовини која им се преноси.

У наредном примеру представићу вам предлог стечајног управника за намирење поверилаца имовином, који се доставља стечајном судији уз завршни рачун и завршни извештај:

Након вишегодишњег трајања стечаја стечајни дужник „XYZ“ д.о.о. од имовине и права располаже имовином која није могла да буде уновчена у поступку, с обзиром да ју је стечајни управник више пута неуспешно нудио на продају јавним надметањем и јавним прикупљањем понуда и то:

- 20% удела код привредног друштва „АБВ“ д.о.о., што представља новчани улог који је уписан и уплаћен дана 01.01.2001. године, у износу од 1.000.000,00 динара;
- Непокретност - помоћни објекат у Вршцу, површине 22 m², који се налази на адреси улица и број, постојећи на катастарској парцели број, уписан у листу непокретности КО Вршац, као зграда бр. 1, процењене ликвидационе вредности 1.500.000,00 динара.

Од имовине стечајни дужник поседује и активну легитимацију у парничном предмету који се води код Привредног суда у Београду Посл.бр. П. 1/2001, против туженог „ДОО“ из Београда ради наплате потраживања у износу од 5.000.000,00 динара.

Да би стечајни управник, приликом доставе завршног рачуна, могао да предложи стечајном судији да се ради намирења потраживања поверилаца, решењем о закључењу стечаја на стечајне повериоце пренесе преостала неуновчена имовина стечајног дужника, стечајни управник, путем завршног извештаја, стечајном судији мора да достави коначну листу утврђених потраживања поверилаца, како би стечајни судија, приликом израде решења, имовину стечајног дужника могао да пренесе на повериоце у складу са процентом удела које сваки поверилац има у укупно утврђеним потраживањима, као и податке о евентуалним ранијим деобама стечајне масе, како би се утврдили износи преосталих неисплаћених потраживања поверилаца.

Коначна листа утврђених потраживања поверилаца, која се стечајном судији доставља путем завршног извештаја, уз предлог да се решењем о закључењу стечаја на повериоце пренесе преостала неуновчена имовина стечајног дужника, требало би да садржи следеће елементе: датуме одржавања испитних рочишта, датуме доношења решења којима се усвајају коначне листе, као и датуме решења којима су вршене исправке коначне листе утврђених потраживања.

Стечајни управник би стечајном судији требало да достави и преглед укупно утврђених потраживања поверилаца по исплатним редовима, као и појединачни преглед утврђеног потраживања за сваког повериоца са његовим процентуалним учешћем у исплатном реду. Пример тог прегледа би могао да изгледа на следећи начин:

ЧЛАНЦИ

Укупно утврђена потраживања поверилаца првог исплатног реда износе 500.000,00 динара. Потраживања поверилаца дата су у табеларном прегледу који следи:

Стечајни поверилац		Укупно утврђено потраживање у I исплатном реду (дин.)	Процентуално учешће у укупним потраживањима I исплатног реда (%)
1	Поверилац 1	100.000,00	20
2	Поверилац 2	200.000,00	40
3	Поверилац 3	200.000,00	40
УКУПНО:		500.000,00	100%

Укупно утврђена потраживања поверилаца другог исплатног реда износе 500.000,00 динара. Потраживања поверилаца дата су у табеларном прегледу који следи:

Стечајни поверилац		Укупно утврђено потраживање у II исплатном реду (дин.)	Процентуално учешће у укупним потраживањима II исплатног реда (%)
1	Поверилац 3	250.000,00	50
2	Поверилац 4	250.000,00	50
УКУПНО:		500.000,00	100%

Укупно утврђена потраживања поверилаца трећег исплатног реда износе 58.000.000,00 динара. Потраживања поверилаца дата су у табеларном прегледу који следи:

Стечајни поверилац		Укупно утврђено потраживање у III исплатном реду (дин.)	Процентуално учешће у укупним потраживањима III исплатног реда (%)
1	Поверилац 1	1.000.000,00	1,73
2	Поверилац 2	2.000.000,00	3,45
3	Поверилац 3	3.000.000,00	5,17
4	Поверилац 4	5.000.000,00	8,62
5	Поверилац 5	15.000.000,00	25,86
6	Поверилац 6	20.000.000,00	34,48
7	Поверилац 7	500.000,00	0,86
8	Поверилац 8	11.500.000,00	19,83
УКУПНО:		58.000.000,00	100,00%

У досадашњем току поступка стечаја, правоснажним решењем о главној деоби, повериоци првог и другог исплатног реда намирени су у процентуалном износу од 100%, док намирења поверилаца трећег исплатног реда том приликом није било.

Након што је дефинисао која неуновчена имовина стечајног дужника улази у стечајну масу и колика су утврђена ненамирена потраживања стечајних поверилаца, стечајни управник може да предложи стечајном судији да се, ради намирења потраживања поверилаца који се налазе у трећем исплатном реду, а сразмерно њиховом учешћу у укупно утврђеним потраживањима тог исплатног реда, решењем о закључењу поступка стечаја стечајним повериоцима трећег исплатног реда пренесе преостала неуновчена имовина стечајног дужника и то:

- 20% удела код привредног друштва „АБВ“ д.о.о., што представља новчани улог који је уписан и уплаћен дана 01.01.2001. године, у износу од 1.000.000,00 динара;
- Непокретност - помоћни објекат у Вршцу, површине 22 m², који се налази на адреси улица и број, постојећи на катастарској парцели број, уписан у листу

непокретности КО Вршац, као зграда бр. 1, процењене ликвидационе вредности 1.500.000,00 динара,

- као и активна легитимација у парничном предмету који се води код Привредног суда у Београду Посл.бр. П. 1/2001, против туженог „ДОО“ из Београда ради наплате потраживања у износу од 5.000.000,00 динара.

Приликом доставе завршног рачуна, стечајни управник би требало да обавести стечајног судију да су наведеним преносом имовине стечајног дужника, повериоци трећег исплатног реда намирени у укупном износу од 7.500.000,00 динара, што представља 12,93% утврђених потраживања, како би решење о закључењу стечајног поступка могло да садржи податке о томе колико су се повериоци трећег исплатног реда намирили на тај начин.

ПИТАЊА – ПОДЕЛА СРЕДСТАВА У ГЛАВНОЈ И ДЕЛИМИЧНОЈ ДЕОБИ

- У стечајном поступку је Закључком утврђено потраживање **Повериоца А** у износу од 1.000.000,00 динара и **Повериоца Б** у износу од 1.000.000,00 динара, у трећем исплатном реду.
- Правоснажним решењем о главној деоби је одређен проценат намирења поверилаца трећег исплатног реда у износу од 50% утврђених потраживања, а којом деобом су **Поверилац А** и **Поверилац Б** примили средства у износу од по 500.000,00 динара, а у складу са предлогом стечајног управника према приложеној табели:

ГЛАВНА ДЕОБА

Поверилац	Износ признатог потр.	Процент намирења у главној деоби	Износ за исплату
Поверилац А	1.000.000,00	50,00%	500.000,00
Поверилац Б	1.000.000,00	50,00%	500.000,00

- Након исплате по главној деоби, **Поверилац А** је продао делимично своје утврђено неизмирено потраживање и то износ од 300.000,00 динара **Повериоцу Ц**.

Студија случаја бр. 1

- У стечајном поступку су се стекли услови за намирење по делимичној деоби, и то тако што стечајни дужник располаже средствима за намирење поверилаца у износу од 50% утврђеног потраживања, па ће повериоци 3. исплатног реда у овом поступку бити намирени укупно 100% (50% у главној деоби и 50% у делимичној деоби), у складу са тим стечајни управник сачињава предлог нацрта за делимичну деобу, као што следи:

Поверилац	Износ признатог потр.	Процент намирења у дел. деоби	Износ за исплату
Поверилац А	700.000,00	28,57%	200.000,00
Поверилац Б	1.000.000,00	50,00%	500.000,00
Поверилац Ц	300.000,00	100,00%	300.000,00

ПИТАЊА:

- Да ли је наведени предлог расподеле средстава стечаним повериоцима исправан, посебно имајући у виду одредбе члана 3. и 4. Закона о стечају?
- Поверилац Ц у наведеном примеру има проценат намирења 100%, имајући у виду да се не ради о повериоцу коме је било оспорено потраживање, а по основу кога се водио спор и била одређена резервација у главној деоби, поставља се питање да ли наведеном повериоцу након откупа потраживања припада право да се намирује по правилима деобе, која је била пре откупа потраживања и пре него што је исти ступио на место повериоца признатог потраживања? Односно, да ли овом повериоцу у делимичној деоби припада 300.000,00 динара или 150.000,00 динара према проценту намирења из делимичне деобе? У случају да припада 150.000,00 динара, како се наведено потраживања може сматрати намиреним у износу од 100% признатог потраживања, имајући у виду да су сви други повериоци истог исплатног реда намирени у целости?

Студија случаја бр. 2

- У стечајном поступку су се стекли услови за намирење по делимичној деоби, и то тако што стечајни дужник располаже средствима за намирење поверилаца у делимичној деоби у износу од 3% утврђеног потраживања, у складу са тим стечајни управник сачињава предлог нацрта за делимичну деобу, као што следи:

Поверилац	Износ признатог потр.	Процент намирења	Износ за исплату
Поверилац А	700.000,00	0,00%	0,00
Поверилац Б	1.000.000,00	3,00%	30.000,00
Поверилац Ц	300.000,00	53,00%	159.000,00

ПИТАЊА:

- У конкретном случају, Повериоцу А није предложена исплата средстава, јер је исти исплаћен у главној деоби у износу од 500.000,00 динара, а што

у односу на износ потраживања од 700.000,00 динара који му је преостао након продаје, даје проценат намирења од 71,42%.

- Имајући у виду наведени случај, да ли се ово има сматрати исправним начином сачињавања нацрта за главну деобу и расподеле средстава, у складу са одредбама члана 54 став 3. Закона о стечају којим је прописано да се стечајни повериоци истог исплатног реда намирују се сразмерно висини њихових потраживања?

*У приказаном примеру ако посматрамо потраживање од 1.000.000,00 динара, а које је признато **Повериоцу А** и које је исплаћено у главној деоби у износу од 500.000,00 динара и чија се исплата у делимичној деоби предлаже у износу од 159.000,00 динара (**повериоцу Ц** који је откупио потраживање), предметно потраживање ће бити исплаћено у износу од **659.000,00** динара. Имајући у виду **Повериоца Б** који је имао исти износ утврђеног потраживања у износу од 1.000.000,00 динара и који ће након усвајања овако наведеног предлога за главну деобу и доношења Решења о главној деоби у конкретном случају бити исплаћен у износу од **530.000,00** динара.*

Обрада:

С обзиром да је кроз пример наведено да је након исплате по главној деоби, поверилац А делимично продао своје утврђено НЕИЗМИРЕНО потраживање у износу од 300.000,00 динара повериоцу Ц, поверилац А и поверилац Ц ће приликом евентуалне делимичне деобе учешће у истој имати сразмерно учешћу у њиховом укупном преосталом неизмиреном потраживању према стечајном дужнику.

Мишљења сам да би намирење поверилаца А и Ц требало посматрати као намирење једног повериоца кога за потребе израде нацрта решења за делимичну деобу можемо идентификовати као повериоца АЦ и чије је укупно утврђено потраживање 1.000.000,00 динара. Наведено мишљење произилази из чињенице да је потраживање повериоца Ц дериват потраживања повериоца А те се не може посматрати као ново утврђено потраживање (као што би био третман потраживања које је поверилац накнадно утврдио у парници). Из наведеног тумачимо да поверилац Ц нема право да се намирује по правилима главне деобе, која је била пре откупа потраживања и пре него што је он ступио на место дела признатог потраживања повериоца А.

На укупно утврђено потраживање повериоца АЦ у износу од 1.000.000,00 динара примењујемо проценат намирења који је предвиђен за тај исплатни ред након чега добијамо укупан износ за намирење потраживања повериоца АЦ.

Из тако добијеног укупног износа за намирење њиховог потраживања, појединачне износе за намирење потраживања поверилаца А и Ц можемо добити на начин тако што ћемо на укупан износ за намирење њихових потраживања, применити процентуално учешће оба повериоца у њиховом преосталом утврђеном потраживању према стечајном дужнику (које износи 500.000,00 динара), користећи једначине:

$$A = \frac{200.000,00 * 100\%}{500.000,00} = 40\%$$

$$Ц = \frac{300.000,00 * 100\%}{500.000,00} = 60\%$$

Када смо добили појединачно процентуално учешће поверилаца А и Ц у њиховом преосталом заједничком потраживању према стечајном дужнику, приликом одређивања износа за исплату који се у делимичној деоби има исплатити сваком повериоцу појединачно, довољно је да добијене проценте применимо на укупан износ који је опредељен за намирење њиховог заједничког потраживања, а који је добијен када смо на њихово укупно утврђено потраживање применили проценат намирења који је делимичном деобом предвиђен за намирење потраживања поверилаца тог исплатног реда.

Случај 1:

Укупно утврђено потраживање АЦ = 1.000.000,00 динара
Процент намирења у делимичној деоби 50%

Износ за намирење потраживања АЦ:

Укупан износ за исплату повериоцу АЦ = 1.000.000,00*50% = 500.000,00 динара.

Намирење потраживања повериоца А:

Износ за исплату повериоцу А = 500.000,00*40% = 200.000,00 динара

Намирење потраживања повериоца Ц:

Износ за исплату повериоцу Ц = 500.000,00*60% = 300.000,00 динара

Табела 1:

Поверилац	Износ признатог потр.	Процент намирења у дел. деоби	Износ за исплату
Поверилац А	700.000,00	50,00%	200.000,00
Поверилац Ц	300.000,00		300.000,00
Поверилац Б	1.000.000,00	50,00%	500.000,00

Случај 2:

Укупно утврђено потраживање АЦ = 1.000.000,00 динара
Процент намирења у делимичној деоби 3%

Износ за намирење потраживања АЦ:

Укупан износ за исплату повериоцу АЦ = $1.000.000,00 * 3\% = 30.000,00$ динара.

Намирење потраживања повериоца А:

Износ за исплату повериоцу А = $30.000,00 * 40\% = 12.000,00$ динара

Намирење потраживања повериоца Ц:

Износ за исплату повериоцу Ц = $30.000,00 * 60\% = 18.000,00$ динара

Табела 2:

Поверилац	Износ признатог потр.	Процент намирења у дел. деоби	Износ за исплату
Поверилац А	700.000,00	3,00%	12.000,00
Поверилац Ц	300.000,00		18.000,00
Поверилац Б	1.000.000,00	3,00%	30.000,00

Анђела Спасић

Виши руководилац пројекта

Рад припремљен за вебинар:

“Обезбеђење и осигурање имовине у стечајном поступку“

10.06.2021.

ОБЕЗБЕЂЕЊЕ И ОСИГУРАЊЕ ИМОВИНЕ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА

- Закон о стечају („Сл. Гласник РС”, бр. 104/2009, 99/2011 – др.закон, 71/2012 – одлука УС, 83/2014, 113/2017, 44/2018 и 95/2018)
- Правилник о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом (Сл. гласник РС“ 62/18) - Министарство привреде РС
- Закон о приватном обезбеђењу („Сл. Гласник РС”, бр. 104/2013, 42/2015 и 87/2018)
- Закон о осигурању („Сл. Гласник РС”, бр. 139/2014 и 44/2021)
- Закон о облигационим односима („Сл.лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, „Сл. лист СРЈ”, бр. 31/93, „Сл.лист СЦГ”, бр. 1/2003 – Уставна повеља и „Сл.гласник РС”, бр. 18/2020)

ЦИЉ И НАЧЕЛА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА

Основни циљ стечајног поступка (члан 2. Закона о стечају) јесте најповољније колективно намирање стечајних поверилаца остваривањем највеће могуће вредности стечајног дужника, односно његове имовине.

Поред циља стечајног поступка прописана су и начела стечајног поступка:

- Начело заштите стечајних поверилаца у складу са Законом о стечају које омогућава колективно и сразмерно намирање стечајних поверилаца;
- Начело економичности које прописује да се стечајни поступак спроводи тако да омогући остваривање највеће могуће вредности имовине стечајног дужника и највећег могућег степена намирења поверилаца у што краћем року и са што мање трошкова.

Како се повериоци намирују продајом целокупне имовине стечајног дужника, или продајом стечајног дужника као правног лица неопходно је да се имовина заштити од настанка штете која би умањила њену вредност.

У циљу остварења начела заштите поверилаца прописано је и именување стечајног управника чија је обавеза да имовину обезбеди и заштити.

ОСНОВНЕ ДУЖНОСТИ СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА

Решењем о отварању стечајног поступка именује се стечајни управник.

Отварањем стечајног поступка стечајни управник је у обавези да преузме у државину целокупну имовину која улази у стечајну масу и њоме управља (члан 105. Закона о стечају).

Обезбеђење и осигурање имовине стечајног дужника је регулисано је чланом 27. Закона о стечају где је прописано да је стечајни управник нарочито дужан између осталог, да предузме све неопходне мере за заштиту имовине стечајног дужника као и да уз сагласност стечајног судије на терет стечајне масе осигура имовину стечајног дужника у целини или појединачно.

Стечајни управник након преузимања имовине спроводи поступак пописа и процене ликвидационе вредности целокупне имовине.

Уколико је имовина у поседу трећег лица које одбија да исту уступи, стечајни управник ће у складу са чл.105 Закона о стечају затражити од судије да хитно наложи и спроведе принудно извршење.

Стечајни управник након преузимања имовине процењује ризик од пропасти, нестанка имовине или настанка штете па у зависности од тога продужава већ постојеће или склапа нове уговоре о обезбеђењу имовине.

Посебну пажњу треба обратити у погледу имовине која ја предмет различног права јер различни поверилац има могућност да терети стечајног управника да није на адекватан начин заштитио имовину која је предмет различног потраживања и да је безбедност те имовине изложена ризику што је и један од разлога за укидање или условљавање мера обезбеђења, забране извршења и намирења.

Стечајни управник врши процену ликвидационе вредности имовине као и процену ризика од оштећења имовине и у зависности од степена ризика од настанка штете одлучује коју ће имовину осигурати. Уколико су постојали уговори о осигурању на дан отварања стечаја стечајни управник одлучује да ли ће исте наставити.

Стечајни управник може, уз сагласност стечајног судије, процену вредности поверити стручном лицу.

ВРСТЕ ИМОВИНЕ И ЊЕНО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ И ОСИГУРАЊЕ

У зависности од врсте имовине зависи и како ће имовина бити обезбеђена.

Имовину стечајног дужника чине :

- Непокретности ;
- Покретне ствари веће и мање вредности;
- Новчана средства и хартије од вредности.

Постоји више модела обезбеђења имовине.

Стечајни управник може за послове обезбеђења имовине ангажовати професионално обезбеђење (физичко – техничко обезбеђење).

Приликом избора професионалног обезбеђења треба обратити пажњу да лица која врше физичко техничко обезбеђење имају лиценцу (члан 8. и члан 20. Закона о приватном обезбеђењу који је ступио на снагу 21.11.2018. године Сл. гласник 87/2018).

У зависности од процене ризика од настанка штете (умањења имовине – крађе итд..) на терену, фирме које се баве професионалним обезбеђењем ће доставити своје понуде са начином обезбеђења и стечајни управник ће изабрати најповољнију понуду уз сагласност стечајног судије.

Након ангажовања професионалног обезбеђења одговорност за штету насталу на имовини која је предмет обезбеђења одговорна је ангажована фирма а све у складу са Уговором о физичко техничком обезбеђењу.

Уколико стечајни дужник има ангажована лица код стечајног дужника која поседују лиценцу по Закону о приватном обезбеђењу иста могу вршити послове обезбеђења. У том случају стечајни дужник нема потребу да ангажује фирму за професионално обезбеђење.

Један од начина да стечајни управник заштити имовину јесте и да исту изда у закуп при чему би закупац исту обезбеђивао или би сносио трошкове обезбеђења.

Поједине врсте покретне имовине захтевају и посебно обезбеђење.

Уметничка дела која се налазе у стечајном дужнику могу имати велику вредност и захтевају посебне услове како би се заштитила од пропадања тако да се најбоље могу обезбедити и чувати у депоу фирми које испуњавају услове (надлежна установа - музеј, одређује да ли фирма испуњава услове).

Овде стечајни управник такође прикупља три понуде и тражи сагласност стечајног судије.

Уколико стечајни управник прилиском уласка у посед затекне оружје требало би без одлагања да исто преда надлежној полицијској станици о чему добија потврду.

Лекови, хемијска средства итд... захтевају посебне услове чувања прописане Законом о лековима. Протеком времена односно истеком рока трајања иста постају опасан отпад и стечајни управник треба посебну пажњу посветити обезбеђењу овој врсти имовине.

Уколико у стечајном дужнику постоје ствари које су подложне лаком кварењу стечајни управник ће приступити продаји тих ствари на начин тако што ће обавестити стечајног судију о намераваној продаји (члан 137. Закона о стечају). При овој продаји стечајни управник није дужан да спроведе поступак продаје коју прописује члан 133. Закона о стечају. На овај начин стечајни управник ће спречити обезвређивање вредности имовине и остварити бар неку вредност за намирење поверилаца.

Продаја у складу са чл.137. Закона о стечају нарочито може бити значајна код продаје имовине која може прерасти у опасан отпад јер уништење и обезбеђење истог проузрокује велике трошкове који падају на терет стечајне масе.

Уколико се у имовини стечајног дужника нађу готов новац, хартије од вредности или драгоцености, стечајни управник одређује начин њиховог чувања (физичко чување у сефу) или улагање уз сагласност одбора поверилаца, (могу се депоновати у банци у складу са законом о облигационим односима (чл.1047-1051);

Након што је стечајни управник обезбедио имовину врши процену степена ризика од настанка штете па у зависности од тога имовину и осигурава.

Стечајни управник не мора да осигура сву имовину стечајног дужника већ само имовину за коју постоји оправдан ризик од наступања штетног догађаја.

Од којих ризика и која имовина ће бити осигурана зависи искључиво од процене стечајног управника.

У складу са законом о осигурању имовине предмет осигурања могу бити:

- различити грађевински објекти и друге непокретности
- намештај, машине, апарати, уређаји и остала опрема, алати...,
- залихе (материјала, недовршених производа, готових производа, робе и основних средстава у припреми).

Осим наведених ствари, могу се осигурати и новац и хартије од вредности, архивска грађа, изложбени предмети, уметнине итд.

Осигуравајуће куће нуде различите врсте пакета осигурања која обухватају различите ризике:

- Основни пакет ризика обухвата пожар и удар грома, експлозију, олују, град, удар сопственог моторног возила, сопствене покретне радне машине у осигурани грађевински објекат, пад летелице и манифестације и демонстрације.
- Уколико се посебно уговори, осигуравајућа заштита се пружа и од бројних допунских ризика у које спадају: поплава, бујица и висока вода, клизање тла и одроњавање, слегање тла, снежна лавина, исцурење (лекажа), изливање воде из инсталација, самозапаљење залиха, изливање ужане течне растопљене масе, удар непознатог моторног возила у грађевински објекат и земљотрес.

У досадашњој пракси могу истаћи да осигурање имовине од крађе није услуга коју осигуравајуће куће често пружају.

Висина премије осигурања зависи од осигуравајуће суме због чега је важно да стечајни управник при попису имовине процени ликвидациону вредност имовине или за процену ангажује стручно лице.

Стечајни управник прикупља три понуде и бира најбољу осигуравајућу кућу, уз сагласност стечајног судије.

ТРОШКОВИ ОБЕЗБЕЂЕЊА И ОСИГУРАЊА

Трошкови обезбеђења и осигурања су трошкови стечајног поступка и падају на терет стечајне масе. Трошкове обезбеђења и осигурања стечајни управник приказује кроз план трошкова и одобрење за исплату стварно насталих трошкова и исте одобрава стечајни судија.

Уколико је имовина била предмет обезбеђења потраживања једног или више различних и заложних поверилаца из остварене цене се прво намирују трошкови продаје и други неопходни трошкови (трошкови процене имовине, трошкови оглашавања, законске обавезе и сл.). У овом случају трошкови обезбеђења као и трошкови осигурања имовине који се односе на имовину која је предмет обезбеђења могу се намирити из остварене купопродајне цене те имовине (чл.133 Закона о стечају).

Дужност стечајног управника је да имовину стечајног дужника прода у што краћем року како иста не би пропала и како се трошкови стечајног поступка не би увећавали и умањивали стечајну масу.

Међутим, уновчење имовине често не зависи од стечајног управника. Уколико постоје препреке за уновчење имовине обавеза стечајног управника је да покуша колико год је у његовој моћи да убрза решавање истих.

Уколико постоје правни спорови над имовином стечајни управник може ургирати код надлежних органа да се убрзају поступци. Стечајни управник може затражити и од стечајног судије да ургира код надлежних органа.

У пракси је веома чест случај да стечајни дужник нема новчаних средстава за намирење трошкова обезбеђења и осигурања имовине. У том случају је стечајни управник принуђен да нађе неко решење како би имовину заштитио и осигурао.

Стечајни управник може да уговори да се накнада за обезбеђење и премије осигурања имовине исплате након уновчења имовине.

Уколико постоји могућност било би добро да стечајни управник изда у закуп имовину при чему се, иако висина закупнине није довољна да увећа стечајну масу, издавањем у закуп може заштити имовина и покрити трошкови чиме се неће умањивати стечајна маса.

Такође, дешава се у пракси прилично често да вредност имовине буде мања од трошкова обезбеђења и осигурања. Стечајни управник у зависности од вредности имовине процењује да ли осигурање исте има смисла.

У сваком случају стечајни управник је у обавези да сам заштити имовину колико је у његовој моћи и смањи ризике од настанка штете на минимум (нпр. треба искључити електричну енергију уколико постоји ризик од избијања пожара, обезбедити је од крађа, потражити помоћ надлежне полицијске станице да појача патролирање у делу где се налази имовина).

ОДГОВОРНОСТ СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА ЗА ШТЕТУ

Члан 31. Закона о стечају прописује ситуације у којима је стечајни управник одговоран за штету насталу на имовини стечајног дужника.

Уколико дође до настанка штете чиме је умањена вредност имовине стечајног дужника која ће бити предмет уновчења долази и до умањења процента намирења поверилаца чиме су оштећени повериоци.

Стечајни управник је одговоран уколико је до настанка штете дошло намерно или крајњом непажњом и у том случају одговара личном имовином за такву штету.

Поред одговорности за штету, чланом 32. Закона о стечају је прописано да је пропуштање стечајног управника да осигура имовину и након упозорења стечајног судије и одбора поверилаца разлог за разрешење стечајног управника.

Милош Милановић

Члан Извршног одбора компаније „Дунав осигурање“

Рад припремљен за вебинар:

“Осигурање имовине у стечајном поступку“ 10.06.2021.

ОСИГУРАЊЕ ИМОВИНЕ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

СВРХА И ИНТЕРЕС ОСИГУРАЊА ИМОВИНЕ

Имајући у виду законску обавезу стечајног управника да предузме мере за заштиту имовине стечајног дужника, осигурање имовине у стечајном поступку представља једну од таквих мера. Циљ осигурања имовине је да пружи заштиту стечајном дужнику, који је стварно претрпео штету и њиме се обезбеђује исплата накнаде из осигурања за штету која би се догодила на имовини стечајног дужника због наступања осигураног случаја. Уговор о осигурању имовине може закључити свако лице које има интерес да се не догоди осигурани случај, јер би у супротном претрпело неки материјални губитак. Интерес мора бити материјални да се односи на економску вредност и да је правно дозвољен. Интерес осигурања имовине стечајног дужника, поред стечајног дужника, могу имати и заложни повериоци и закупци имовине. Пред стечајним дужником стоји могућност да трошкове осигурања имовине која је дата у закуп, сноси купац имовине, односно у овом случају уговорач осигурања који је и обвезник плаћања премије, док је стечајни дужник задржава статус осигураника и има сва права из уговора о осигурању.

ВРСТЕ ОСИГУРАЊА, ПРЕДМЕТ ОСИГУРАЊА И ОСИГУРАНИЦИ РИЗИЦИ

С обзиром на разноликост ствари и права које могу представљати имовину неког лица, постоји велики број врста осигурања имовине. У погледу осигурања имовине стечајних дужника, у пракси се најчешће закључују следеће врсте осигурања: осигурање од пожара и неких других опасности, осигурање стакла од лома, осигурање од провалне крађе и разбојништва и осигурање машина од лома и неких других опасности.

У наставку дајемо кратак преглед наведених врста осигурања.

ОСИГУРАЊЕ ОД ПОЖАРА И НЕКИХ ДРУГИХ ОПАСНОСТИ

Предмет осигурања могу бити:

Грађевински објекти

Опрема

Залихе

Готов новац, хартије од вредности

Осигурањем од пожара и неких других опасности пружа се осигуравајућа заштита од следећих (основних) ризика:

пожара и удара грома;

експлозије;

олује;

града (туче);

удара сопственог моторног возила и сопствене покретне радне машине;

пада летелице;

манифестација и демонстрација.

Могуће је уговорити допунске и посебне покрића у зависности од локације имовине, инфраструктуре, конкретне потребе којима се имовина осигурава од следећих ризика :

поплаве, бујице и високе воде;

изливања воде из инсталација;

клизања тла и одроњавања земљишта;

слегања тла;

снежне лавине;

притиска снега;

исцурења (лекаже);

исцурења средстава за гашење из стабилног система за гашење пожара;

изливања ужарене течне растопљене масе;

самозапаљења залиха;

удара непознатог моторног возила;

земљотреса.

Осигурање од основних пожарних ризика се врши на суму осигурања (обично пуна вредност имовине), док се осигурање допунских и посебних ризика врши на суму осигурања или на „Први Ризик“ (одређује се споразумно у висини износа могуће штете).

Указујемо на начин одређивања одређивање вредности предмета осигурања:

за грађевинске објекте – грађевинска цена новог објекта према ценама у месту где се објекти налазе, умањена за износ процењеног рабаћења (економског и/или техничког);

за машине, уређаје и инсталације, транспортна средства и средства везе, инвентар и предмете домаћинства – набавна цена нових ствари умањена за износ процењеног рабаћења (техничког и/или економског);

за залихе робе, материјала и сировина – набавна цена, а ако је тржишна цена нижа од набавне, тржишна цена увећана за зависне трошкове;

за новац и хартије од вредности – износ споразумно одређен између осигуравача и уговорача осигурања

Одређивање вредности осигурања је врло значајно с обзиром да се накнада из осигурања утврђује сходно вредности предмета осигурања.

ОСИГУРАЊЕ ОД ПРОВАЛНЕ КРАЂЕ И РАЗБОЈНИШТВА

Предмет осигурања могу бити покретне ствари као што су:

Опрема

Залихе

Готов новац, хартије од вредности

Осигурањем се пружа осигуравајућа заштита од ризика:

1) извршења или покушаја извршења провалне крађе и разбојништва

2) обести и вандализма у току извршења провалне крађе.

Ово осигурање се врши на суму осигурања или на „Први Ризик“

ОСИГУРАЊЕ СТАКЛА ОД ЛОМА

Предмет осигурања могу бити:

стакла и огледала различитих дебљина

светлеће рекламе и панона

Овим осигурањем пружа се заштита од уништења или оштећења предмета осигурања услед остварења било којих опасности (ризика) осим оних који су искључени условима осигурања.

Ово осигурање се врши на суму осигурања или на „Први Ризик“

ОСИГУРАЊЕ МАШИНА ОД ЛОМА И НЕКИХ ДРУГИХ ОПАСНОСТИ

Предмет осигурања могу бити:

Машине, апарати, уређаји

Механичка опрема у саставу грађевинског објекта (инсталације за грејање/хлађење, електро инсталације, лифтови, котларнице и сл.)

Осигурањем се пружа осигуравајућа заштита од оштећења или уништења осигуране ствари услед непредвиђеног и изненадног штетног догађаја, као и услед неспретности, нехата или зле намере радника или неког другог лица.

Вредност осигуране ствари чини вредност нове ствари умањене за износ процењеног рабаћења (техничког и економског).

Осигурање се врши на суму осигурања.

Све ове врсте осигурања имају своје услове према којима одређене штете нису покривене осигурањем. Углавном се условима прописује да нису покривене осигурањем штете проузроковане:

ратним операцијама, грађанским ратом, побуном, револуцијом, устанком, као и немирима који настану из таквих догађаја, минама, торпедима, бомбама или другим експлозивним средствима, запленом, одузимањем, ограничењем или задржавањем и последицама тих догађаја или покушајима да се изврше, конфискацијом, реквизицијом или осталим сличним мерама саботажом или тероризмом намерно, или преваром уговарача осигурања, осигураника или корисника осигурања.

Осигурања се могу уговорити са учешћем или без учешћа у штети (франшиза) у зависности од врсте осигурања. Додатно се може уговорити откуп учешћа осигураника у штети и/или откуп амортизоване вредности код делимичних штета (накнада се не умањује за износ амортизације приликом поправке). У зависности од имовине стечајног дужника могу се закључивати и друге врсте осигурања, а значајно може бити да ли се имовина осигураника и даље користи за обављање неке делатности. На пример ако се и даље користе машине апарати и уређаји, препоручљиво је закључити осигурање машина од лома и неких других опасности.

Пре закључивања уговора о осигурању препоручујемо да стручне службе осигуравача ураде Елаборат о процени ризика, а што је врло значајно код стечајних дужника који дужи временски период нису обављали делатности. Овај елаборат садржи опис имовине, које су мере предузете у циљу наступања осигураног случају те процену максимално могућих штета.

СУМА ОСИГУРАЊА

Сума осигурања је горња граница обавезе осигуравача

У зависности од врсте осигурања имовине сума осигурања представља:

уговорену вредност коју одреди уговарач осигурања

сваковремену стварну вредност без ознаке суме осигурања у уговору о осигурању.

нову вредност у складу са посебним условима осигурања којима је предвиђено осигурање одређених ствари на нову вредност.

У прегледу најчешћих врста осигурања важно је и како се одређује сума осигурања. Сем тога што је сума осигурања горња граница обавезе осигуравача, сума осигурања је значајна због одредби о надосигурању и подосигурању.

До надосигурања долази у следећа два случаја:

ако се при закључењу уговора једна странка послужи преваром и тако уговори суму осигурања већу од стварне вредности осигураних ствари, у ком случају друга страна може тражити поништење уговора.

ако је уговорена сума осигурања већа од вредности осигураних ствари, а при томе ни једна страна није поступила несавесно, уговор остаје на снази, сума осигурања се снижава до износа стварне вредности осигураних ствари, док се премија сразмерно смањује.

Подосигурање постоји кад се утврди да је у почетку одређеног периода осигурања вредност осигураних ствари била већа од суме осигурања. У овом случају износ накнаде коју осигуравач дугује сразмерно се смањује, изузев ако је другачије уговорено.

ОСИГУРАНИ СЛУЧАЈ

Осигурани случај је догађај с обзиром на који се закључује осигурање и исти мора бити будући, неизванан и независан од искључиве воље уговарача осигурања. Сматра се да је у осигурању ствари настао осигурани случај оног тренутка кад је једна од осигураних опасности изненада и неочекивано почела да се остварује на осигураној ствари и да је оштећује. Уговор о осигурању је ништав ако је у часу његовог закључења већ настао осигурани случај или је био у наступању, односно било је извесно да ће наступити или је већ тада престала могућност да он настане.

ОБАВЕЗЕ ОСИГУРАНИКА

Законом о облигационим односима, уговором о осигурању имовине и условима осигурања је прописано више обавеза осигураника, како пре и током трајања уговора о осигурању, као и у случају наступања осигураног случаја.

Најзначајније обавезе осигураника су:

Пријава свих околности значајних за оцену ризика пре и после закључења уговора о осигурању

Плаћање премије

- Предузимање прописаних, уговорених и свих осталих мера потребних да се спречи наступање осигураног случаја, а уколико осигурани случај предузимање свега што је у његовој моћи да се ограничи штетне последице.

- Пружање свих података и других потребних доказа за утврђивање узрока, обима и висине штете.

Поред ових обавеза условима осигурања могу бити прописане и додатне обавезе али напред наведене обавезе директно утичу на обавезу осигуравача на исплату накнаде из осигурања.

Законом и условима осигурања су прописане последица непријављивања околности значајних за оцену ризика. Како осигураник не би трпео ове последице, битно је да све околности пријави осигуравачу. Све околности битне за закључење уговора, пре закључења уговора, а околности које имају утицај на висину ризика у току трајања уговора у року од 14 дана. Последице кршења ових обавеза могу бити поништај уговора, раскид или измена истог.

У погледу плаћања премије, испуњење ове обавезе се код већине стечајних дужника није јављао као проблем. Указујемо да су одредбама члана 913. Закона о облигационим односима прописане последице не исплате премије.

Посебно указујемо на обавезу предузимања свих мера да се спречи наступање осигураног случаја као и у случају настанка осигураног случаја предузимање мера да се смање штетне последице. Неиспуњење ових обавеза има за директну последицу смањење накнаде из осигурања и то на начин да се накнада из осигурања смањује за онолико колико је не предузимање тих мера имало за последицу настанка веће штете.

Ради утврђивања да ли се остварио осигурани случај, те висине накнаде из осигурања, нужно је да осигураник достави све податке и доказе, те сарађује са осигуравачем. На овај начин олакшава осигуравачу да испуни своју уговорну обавезу. Не препоручује се предузимање мера мимо инструкција осигуравача, нити предузимање одређених мера без обавештења осигуравача.

ОБАВЕЗА ОСИГУРАВАЧА

Главне обавезе осигуравача су: процена и утврђивање штете и исплата накнаде из осигурања за штету проузроковану настанком осигураног случаја и то у року од 14 дана од дана пријема захтева за накнаду штете са комплетном документацијом.

Већина друштава за осигурање поседује стручан кадар оспособљен за утврђивање висине, обима и узрока штете. Друштва за осигурање могу у недостатку стручног кадра ангажовати трећа лица. Обавеза је осигуравача да приступи утврђивању узрока, висине и обима штете. Отклањање последица штете не треба почети пре него представници осигуравача не изађу на лице места, осим ако осигуравач не да сагласност за отклањање последица.

Обавеза осигуравача је да у року од 14 дана од дана пријема захтева са комплетном документацијом неопходном за утврђивање узрока, висине и обима штете исплати накнаду из осигурања. Ако је за утврђивање постојања осигуравачеве обавезе или њеног износа потребно извесно време, овај рок почиње да тече од дана кад је утврђено постојање његове обавезе и њен износ. У сваком случају ако осигуравачева обавеза не буде утврђена у овом року, осигуравач је дужан да на захтев овлашћеног лица исплати износ неспорног дела своје обавезе на име предујма.

ВИСИНА НАКНАДЕ ИЗ ОСИГУРАЊА

Накнада из осигурања не може бити већа од штете коју је осигураник претрпео, без обзира на висину осигуране суме. С тим у вези осигураници погрешно закључују да када дође до потпуног уништења ствари осигуравач је у обавези да исплати осигурану суму. Обавеза осигуравача је ограничена сумом осигурања и стварном штетом. Уколико је стварна штета већа од суме обавеза осигуравача је да исплати износ до висине суме. Међутим уколико је стварна штета (укључујући и случај потпуног уништења осигуране ствари) нижа од суме осигурања осигуравач је у обавези да исплати накнаду у висини стварно претрпљене штете.

Код осигурања имовине накнада из осигурања се утврђује:

у случају уништења или нестанка ствари - према вредности осигуране ствари у време настанка осигураног случаја, умањеној за вредност остатка;

у случају оштећења - у висини трошкова оправке по ценама материјала и рада у време настанка осигураног случаја, умањених за износ процењеног рабаћења (уколико није другачије уговорено) и вредност остатка.

Утврђивање накнаде из осигурање је у директној вези са вредношћу осигуране ствари. Код прегледа најчешћих врста осигурања истакнуто је како се одређује вредност осигуране ствари. Код великог броја стечајних дужника највећу вредност имовине чине грђевински објекти у овом делу се посебно осврћемо на утврђивање накнаде код осигурања ових објеката. У пракси највећа спорења су око вредности осигуране ствари. Наиме често се не прави разлика између тржишне вредности и вредности осигуране ствари према условима осигурања. Веома често се код осигурања грађевинских објеката сума осигурања уговара према процењеној тржишној вредности. Међутим приликом утврђивања накнаде из осигурања тржишна вредност није релевантна. Наиме узима се у обзир грађевинска цена новог објекта према ценама у месту где се објекти налазе, умањена за износ процењеног рабаћења. Исто тако и код других ствари које су предмет осигурања је условима осигурања одређена вредност осигуране ствари која се узима у обзиром приликом утврђивања висине штете.

На висину накнаде поред вредности осигуране ствари, утиче и да ли је уговорено учешће осигураника у штети, да ли је уговорен откуп амортизације, да ли је како је напред наведено осигураник испунио обавезе предузимања заштитних мера.

Указујемо да је осигуравач дужан да накнади трошкове, губитке, као и друге штете проузроковане разумним покушајем осигураника да се отклони непосредна опасност наступања осигураног случаја, као и покушајем да се ограничи његове штетне последице, па и кад су ти покушаји остали без успеха.

ПРАВА ТРЕЋИХ ЛИЦА

Имајући у виду различне повериоце сматрамо да је битно указати и на права ових лица приликом наступања осигураног случаја на имовини стечајног дужника. Закон о облигационим односима прописује да после наступања осигураног случаја, заложна права и остала права која су раније постојала на осигураној ствари имају за предмет дуговану накнаду, те осигуравач не може исплатити накнаду осигуранику без сагласности носилаца тих права. Ова лица могу захтевати непосредно од осигуравача да им у границама суме осигурања и према законском реду исплати њихова потраживања. Ако у часу исплате осигуравач није знао нити је могао знати за та права, извршена исплата накнаде осигуранику остаје пуноважна.

Ово питање у погледу осигурања имовине у стечајном поступку није решено законским прописима, али за поступање у пракси може изазвати одређене недоумице. Наиме различни поверилац према Закону о стечају своје право може да оствари искључиво у стечајном поступку. Међутим наступањем осигураног случаја који има за последицу да је предмет заложног права у потпуности уништен, његово заложно право прелази на дуговану накнаду из осигурања, а са друге стране као такво није признато у стечајном поступку. Поставља се питање имајући у виду наведене одредбе коме осигуравач да исплати накнаду из осигу-

рања. Закон осигуравачу забрањује исплату стечајном дужнику без сагласности различног повериоца и даје различном повериоцу право да од осигуравача захтева непосредно исплату, а са друге стране различни поверилац своје право може да оствари искључиво у стечају. Посебно питање како поступити у ситуацији ако потраживање различног повериоца још увек није утврђено или је исто оспорено.

Сматрам да и поред одредби Закона о облигационим односима дуговану накнаду осигуравач не може исплатити непосредно различном повериоцу без сагласности стечајног дужника. Стечајни дужник уколико је потраживање утврђено може дати сагласност да се накнада исплати различном повериоцу. Међутим исто тако осигуравач исту не би могао исплатити стечајном дужнику док не прибави сагласност различног повериоца. У случају исплате накнаде стечајном дужнику исплаћену накнаду стечајни дужник би могао да искористи само за намирење различних поверилаца, с тим да се поставља питање да ли би пре исплате морало да се захтева измена листе утврђених поверилаца.

Марија Стојановић

Координатор у Одељењу за другостепени поступак

Републички геодетски завод

Рад припремљен за вебинар „Поступак продаје имовине стечајног дужника чија је непокретна имовина ванкњижна или је у процесу озакоњења“

16.09. 2021.

ПОСТУПАК ПРОДАЈЕ ИМОВИНЕ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА ЧИЈА ЈЕ НЕПОКРЕТНА ИМОВИНА ВАНКЊИЖНА ИЛИ ЈЕ У ПРОЦЕСУ ОЗАКОЊЕЊА

Законом о поступку уписа у катастар непокретности и водова («Сл. гласник РС», бр. 41/18, 95/18, 31/19, 15/2020) чланом 4., између осталог, је прописано да су врсте уписа у катастар непокретности упис непокретности и упис права.

Законом о државном премеру и катастру („Сл. гласник РС“, бр. 72/2009, 18/2010, 65/2013, 15/2015 – одлука УС, 96/2015, 47/2017 - аутентично тумачење, 113/2017- др. закон, 27/2018 - др. закон, 41/2018 - др. закон и 9/2020 - др. закон) прописано је да у тренутку подношења захтева за упис, непокретност мора бити уписана у катастру непокретности или може бити уписана истовремено са уписом стварног права.

У складу са наведеним законским одредбама, да би се могао извршити упис права својине на непокретности у катастар непокретности, односно објекту или посебном делу објекта, исти мора бити уписан у катастру непокретности или може бити уписан истовремено са уписом стварног права.

Поред тога што непокретност, односно објекат или посебан део објекта, мора бити уписан у катастар непокретности, услов за упис права својине је да је за исти издата употребна дозвола, односно да је исти уписан у катастар непокретности са правним статусом да је за исти издата употребна дозвола или да је изграђен пре доношења прописа о изградњи објеката, будући да се из законитог настанка непокретности даље изводе права на истој.

Чланом 158. став 1. Закона о планирању и изградњи, прописано је да објекат за који је у складу са овим законом предвиђено издавање грађевинске дозволе може се користити по претходно прибављеној употребној дозволи, ставом 2. истог члана је прописано да орган који је издао грађевинску дозволу издаје решењем употребну дозволу, у року од пет радних дана од дана подношења захтева за издавање употребне дозволе, ставом 16. истог члана прописано је да у року од пет радних дана по правноснажности издате употребне дозволе, надлежни орган по службеној дужности доставља органу надлежном за послове државног

премера и катастра употребну дозволу, елаборат геодетских радова за изведени објекат и посебне делове објекта, као и елаборат геодетских радова за подземне инсталације, док је ставом 17. прописано да орган надлежан за послове државног премера и катастра врши упис права својине на објекту, односно посебним деловима објекта, и о томе обавештава инвеститора и надлежни орган управе у року од седам дана од достављања употребне дозволе, а у року од 30 дана врши одговарајући упис у катастар водова.

На основу употребне дозволе из наведених одредаба Закона о планирању и изградњи, врши се први упис права својине на објекту, односно посебном делу објекта.

Једном када је уписано право својине на објекту, односно посебном делу објекта, исто се више не треба доказивати, већ се упис права својине у корист стицаоца врши на основу одговарајуће исправе за упис.

Објектима изграђеним у складу са прописима, према Правилнику о катастарском премеру и катастру непокретности, као и члану 5. Закона о поступку уписа у катастар непокретности и водова, сматрају се објекти за које је издата грађевинска и употребна дозвола, као и:

објекти у градовима, односно насељима градског карактера изграђени до 3. јуна 1948. године, када је ступила на снагу Основна уредба о грађењу („Службени лист ФНРЈ”, број 46/48);

стамбене зграде које су изграђене на селу до 21. марта 1961. године, када је ступио на снагу Закон о условима за изградњу стамбених зграда на селу („Службени гласник НРС”, број 7/61) или до ступања на снагу прописа о условима за изградњу стамбених зграда, уколико су их општински народни одбори донели у року прописаном тим законом;

остале врсте објеката који су изграђени на селу до 8. јула 1973. године, када је ступио на снагу Закон о изградњи инвестиционих објеката („Службени гласник СРС”, број 25/73), односно до ступања на снагу општинске, односно градске одлуке, уколико је иста донета у року прописаном тим законом;

објекти за које се издаје решење о одобрењу извођења радова и не издаје грађевинска дозвола, у складу са законом којим се уређује изградња објеката.

Чланом 5. став 5. Закона о поступку уписа у катастар непокретности и водова («Сл. гласник РС», бр. 41/18, 95/18, 31/19, 15/20) прописано је да се подаци о објекту и посебним деловима објекта за који је издата употребна дозвола у обједињеној процедури, сходно закону којим се уређује планирање и изградња, уписују на основу употребне дозволе и елабората геодетских радова. Подаци о објекту који није обухваћен ставом 5. овог члана уписују се на основу елабората геодетских радова и уверења надлежног органа издатог на основу техничке документације на основу које је издата грађевинска, односно употребна дозвола, а ако надлежни орган није у могућности да изда такво уверење, на основу налаза и мишљења сталног судског вештака грађевинске струке. Ако за објекат није издата дозвола, подаци о објекту уписују се на основу елабората геодетских радова. Подаци о посебним деловима објекта за које није издата употребна дозвола у

обједињеној процедури, сходно закону којим се уређује планирање и изградња, уписују се на следећи начин: 1) ако се ради о непокретности за коју је издата употребна дозвола или само грађевинска дозвола, подаци о посебном делу се уписују на основу те дозволе, ако садржи такве податке, а ако не садржи, на основу уверења надлежног органа издатог на основу техничке документације на основу које је издата грађевинска, односно употребна дозвола, а ако надлежни орган није у могућности да изда такво уверење, подаци о посебном делу се уписују на основу налаза и мишљења сталног судског вештака грађевинске струке на околност података о посебном делу објекта насталом сагласно грађевинској, односно употребној дозволи; 2) ако се ради о непокретности изграђеној пре ступања на снагу Основне уредбе о грађењу („Службени лист ФНРЈ”, број 46/48), Закона о условима за изградњу стамбених зграда на селу („Службени гласник НРС”, број 7/61), односно Закона о изградњи инвестиционих објеката („Службени гласник СРС”, број 25/73), у зависности од врсте објекта, подаци о посебном делу таквог објекта се уписују на основу уверења надлежног органа или налаза и мишљења сталног судског вештака грађевинске струке; 3) ако се ради о непокретности за коју није издата дозвола, а која није изграђена пре ступања на снагу прописа о изградњи из тачке 2) овог става, подаци о посебном делу објекта се уписују на основу елабората геодетских радова.

Законом о стечају (“Сл. гласник РС”, бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС, 83/2014, 113/2017, 44/2018 и 95/2018), чланом 133. став 11. прописано је да ће стечајни судија решењем констатовати да је продаја извршена и наложити одговарајућем регистру упис права својине и брисање терета насталих пре извршене продаје, односно упис других права стечених продајом. Наведено решење са доказом о уплати цене је основ за стицање и упис права својине купца, без обзира на раније уписе и без терета, као и без икаквих обавеза насталих пре извршене купопродаје, укључујући и пореске обавезе и обавезе према привредним субјектима пружаоцима услуга од општег интереса које се односе на купљену имовину.

Решење стечајног судије из наведене одредбе Закона о стечају представља подобан правни основ да се на непокретностима стечајног дужника изврши упис права својине у корист купца уколико је предметна непокретност, односно објекат, изграђена у складу са прописима, односно уколико се сходно горе цитираним законским одредбама сматра да је изграђена у складу са прописима.

Такође, мора испуњавати услове за упис у погледу ознаке непокретности и лица (стицаоца), односно исправа која је основ за упис, тј. решење стечајног судије, мора нарочито да садржи значење непокретности на коју се исправа односи према подацима катастра непокретности (катастарска општина, број и површина парцеле, број и површина објекта, број и површина посебног дела објекта) и презиме, име и име једног родитеља, односно назив, пребивалиште, односно боравиште, или седиште и јединствени матични број грађана лица у чију корист се врши упис, а у складу са одредбама члана 86. став 2. Закона о државном премеру и катастру.

Уколико је у питању непокретност односно објекат која је у поступку озакоњења, решење стечајног судије које има за предмет такву непокретност не може представљати подобан правни основ за упис права својине у корист купца непокретне имовине стечајног дужника, већ решење стечајног судије може представљати правни основ у поступку озакоњења истог објекта, односно доказ о праву на објекту, те се по окончаном поступку озакоњења тј. по основу правноснажног решења о озакоњењу стичу услови за упис права својине у катастар непокретности.

Непокретности стечајног дужника које су у поступку озакоњења, а на којима је право својине уписано по Закону о посебним условима за упис права својине на објектима изграђеним без грађевинске дозволе, могу бити предмет уписа права својине у корист купца, независно од решења о озакоњењу.

Када су у питању непокретности на којима је стечајни дужник уписан као држалац, могућ је упис промене држаоца на основу одговарајуће исправе за упис.

Нема уписа држаоца по новом закону – упис је могућ само у поступцима који се воде по Закону о државном премеру и катастру.

Члан 58. (Брисање држаоца и државине) Закона о поступку уписа у катастар непокретности и водова, прописује:

Ако се најкасније до 1. маја 2028. године не стекну законски услови за упис права својине на непокретностима на којима је одређено лице уписано као држалац у складу са Законом о државном премеру и катастру („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 18/10, 65/13, 15/15 – УС, 96/15, 47/17 – аутентично тумачење и 113/17 – др. закон), Служба ће по службеној дужности извршити брисање својства држаоца тог лица и државине на непокретности.

Одредба става 1. овог члана односи се и на лица која државину из тог става стекну правним послом, наслеђивањем, одлуком суда или другог надлежног органа или по другом законом прописаном основу.

Дакле, на непокретностима на којима је стечајни дужник уписан као држалац, на основу решења стечаног судије дозволиће се упис држаоца у корист купца, уколико су испуњени формални услови за упис у катастар непокретности, прописани одредбама Закона о поступку уписа у катастар непокретности и водова, а наведена одредба члана 58. истог закона, односно прописивање рока за брисање држаоца, има за циљ да подстакне купца да буде активан по питању тог уписа.

Што се тиче грађевинског земљишта на коме се налази објекат који је предмет продаје, преносом права својине на истом објекту у корист купца, истовремено се преноси и одговарајуће право на земљишту применом одредбе члана 3. Закона о промету непокретности, односно приликом продаје објекта, преносом права својине на објекту преноси се и право кришења односно закупа на земљишту на коме се налази објекат који се продаје, као и на земљишту које служи за редовну употребу тог објекта, за које поступање је надлежним Службама за катастар непокретности, дана 23.03.2018. године, објављен распис директора Републичког геодетског завода.

Михајло Срдих

Адвокат

Рад припремљен за вебинар „Поступак продаје имовине стечајног дужника чија је непокретна имовина ванкњижна или је у процесу озакоњења“

16.09.2021.

ПОСТУПАК ПРОДАЈЕ ИМОВИНЕ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА ЧИЈА ЈЕ НЕПОКРЕТНА ИМОВИНА ВАНКЊИЖНА ИЛИ ЈЕ У ПРОЦЕСУ ОЗАКОЊЕЊА

I Имовина стечајног дужника

Имовина стечајног дужника у контексту стечајног законодавства се *prima facie* поистовећује са стечајном масом. Одредба члана 101. став 1. Закона о стечају прописује да стечајну масу чини целокупна имовина стечајног дужника у земљи и иностранству на дан отварања стечајног поступка, као и имовина коју стечајни дужник стекне током стечајног поступка. Међутим између стечајне масе и имовине стечајног дужника се никако не може ставити знак једнакости. Стечајна маса има далеко шири појмовни значај од имовине. Све до момента продаје стечајног дужника као правног лица стечајна маса има карактер правног објекта чијим уновчењем се остварује циљ стечајног поступка везан за намирење стечајних, разлучних и заложних поверилаца. Након наступања правних последица продаје стечајног дужника као правног лица стечајни поступак се у односу на стечајног дужника обуставља док се стечајни поступак наставља у односу на стечајну масу. Условно речено након обуставе стечајног поступка формира се тзв. секундарна стечаја маса која се од искључивог објекта стечајног поступка трансформише се у његов субјект *sui generis* са редуктованом правном, пословном и процесном способношћу. Закон о стечају дефинише да се имовински супстрат тзв. секундарне стечајне масе садржи од новца добијеног продајом стечајног дужника и ствари и права који нису били предмет процене приликом продаје с тим што тако формирана стечајна маса за разлику од имовине има и свој пасивни аспект јер је поред права детерминишу и обавезе према стечајним, разлучним и заложним повериоцима.

Шта представља имовину стечајног дужника не одређује Закон о стечају, већ опште одредбе Закона о привредним друштвима. Одредбом члана 44. став 1. Закона о привредним друштвима прописано је да имовину друштва чине ствари и права у власништву друштва, као и друга права друштва. Правна теорија имовину привредног друштва дефинише као укупност права која припадају привредном друштву као правном лицу. Имовина стечајног дужника је јединствена јер једно

правно лице па самим тим и стечајни дужник може имати само једну имовину којом одговора за своје обавезе утврђене у стечајном поступку што представља тзв. начело универзалности стечаја.

Поред класичних имовинских права као што су стварна права,

облигациона права, права интелектуалне својине поставља се питање на која друга права друштва упућује нормативна дикција одредбе члана 44. став 1. Закона о привредним друштвима. У већем броју стечајних поступка стечајни управници приликом утврђивања имовине стечајног дужника кроз попис, анализу пословне документације и друге извиђајне радње у циљу формирања стечајне масе у имовини стечајног дужника евидентирају непокретне ствари које нису уписане у јавни регистар, које се налазе у поступку озакоњења, за које није издата грађевинска дозвола, за које није издата употребна дозвола, за које осим што се налазе у државини стечајног дужника не постоје било какве исправе које представљају правни основ за оргинерно или деривативно стицање права својине осим што су непокретности евидентирани у пословним књигама стечајног дужника као његова имовина за коју је он обвезник пореза на имовину. Такве непокретне ствари представљају објект права на којима не постоји правно перфектно успостављено субјективно право — право својине. Дате непокретности се налазе у режиму тзв. правног стања јер им недостају одређене правно релеватне чињеница које би их претворило у својинско право. На пример неиспуњавају техничке,противпожарне и друге услове за издавање употребне дозволе или за озакоњење или није истекао рок за одржај итд. И окакве непокретности чине имовину стечајног дужника у погледу којих стечајни дужник истиче тзв. правом заштићени интерес.

II Ванкњижно право својине на непокретностима

Ванкњижно право својине не представља законску категорију већ правну детерминанту креирану потребама правне стварности и динамике правног промета која је своје ближе одређење доживела кроз судску праксу и правну заштиту коју су судови пружили оваквом виду права својине на непокретности.

Под ванкњижним правом својине на непокретности подразумева се онај правни статус у коме сама непокретност и право својине на истој нису уписани у надлежној организациој јединици катастра непокретности који води Републички геодетски завод као јавни регистар и јединствена евидениција за упис непокретности и стварних права на њима.Разлози који узрокују ванкњижни статус права својине на непокретности могу бити разнолики. Ванкњижно право својине на непокретности не може поистоветити са незаконито изграђеним објектима као најдискутабилнијим обликом ванкњижног права својине на непокретностима код ванкњижног права својине могу се прознати правне ситуације код којих се такво право својине може уписати у катастар непокретности и ситуације код којих до таквог уписа не може никада доћи.

Банкњижни статус права својине на непокретности може бити узрокован различитим разлозима:

- није извршен упис у јавни регистар који води упис права на непокретности иако је за објекат издата употребна грађевинска и дозвола;
- није извршен упис у јавни регистар који води упис права на непокретности јер је издата грађевинска али није издата употребна дозвола или је употребна дозвола поништана из разлога што након протеча рока од 5 година од дана правноснажности решења којим је издата грађевинска дозвола није издата употребна дозвола;
- није извршен упис у јавни регистар који води упис права на непокретности објекат саграђен пре обавезе издавања грађевинских и употребних дозвола;
- није извршен упис у јавни регистар који води упис права на непокретности из разлога што је непокретност бесправно изграђена без употребне и грађевинске дозволе;
- или су због уписа хипотеке на објекту у изградњи само уписани терети на објекту за који је издата грађевинска дозвола, али сам објекат још увек није уписан у катастру непокретности

Банкњижно право својине је у директној корелацији са питањем начина стицања права својине на непокретности.

Према одредби члана 20. став 1. Закона о основама својинскоправних односа ("Сл. лист СФРЈ", бр. 6/80 и 36/90, "Сл. лист СРЈ", бр. 29/96 и "Сл. гласник РС", бр. 115/2005 - др. закон - даље: Закон) право својине стиче се по самом закону, на основу правног посла и наслеђивањем. Ставом 2. истог члана прописано је да се право својине може стећи и одлуком државног органа.

Под правним послом се подразумева правни посао подобан за пренос права својине на непокретности пословима *inter vivos* и *mortis causa*, а под законским стицањем се сматра стицање својине путем стварања нове ствари, спајањем, мешањем, грађењем на туђем земљишту, одвајањем плодова, одржајем и у другим случајевима одређеним законом.

Према члану 33. Закона на основу правног посла право својине на непокретности стиче се уписом у јавну књигу или на други одговарајући начин одређен законом.

Непокретности које се налазе у режиму банкњижног права својине могу представљати објекте на којима је законито стечено право својине и који са аспекта прописа којим се уређује право грађења испуњавају све законске услове којим се стиче право својине на објекту у виду уредно издате грађевинске и употребне дозволе, али које нису из неког разлога уписане у јавни регистар непокретности и стварних права уписаним на њима. Изменама прописа којима се уређује рад јавних бележника и успостављањем система обједињене процедуре кроз Закон о планирању и изградњи и Закон о поступку уписа у катастар непокретности и водова који ме се уводи начело официјелности подразумева да се упис покреће и води по службеној дужности чиме се избегавају ситуације да непокретности

за које постоје услови за упис права својине у надлежном јавној регистру нису уписане због пропуштања диспозиције захтева за упис.

Упис права својине може имати конститутивни карактер у погледу стицања права својине на непокретности и декларативни карактер у погледу стицања права својине на непокретности. Одредбом члана 3. став 1. тачка 1. Закона о поступку уписа у катастар непокретности и водова прописано је да начело уписа подразумева да се својина и друга стварна права на непокретностима стичу, преносе и ограничавају уписом у катастар, а да престају брисањем тог уписа, те да се само у случајевима одређеним законом, својина и друга стварна права на непокретностима и водовима могу стећи и пре уписа у катастар, али да и тада тек уписом производе правно дејство према савесним трећим лицима

Одредба члана 33. Закона о основама својинско правних односа која прописује да се право својине на основу правног посла стиче уписом у јавну књигу или на други одговарајући начин одређен законом. У правном поретку Републике Србије када се правни промет врши правним послом у смислу одредбе члана 2. Закона о промету непокретности није довољно само закључити уговор о преносу права својине, исти само представља основ стицања (*iustus titulus*) већ је за пренос права својине потребан и начин стицања (*modus acquirendi*) који се огледа у упису права својине катастар непокретности као надлежни јавни регистар за упис права својине и других стварних права на непокретности.

Судска пракса је у односу на означени традиционални концепт стицања права својине путем правног посла установила одређене изузетке у ситуацији када је дошло до промета непокретности које нису уписане у јавни регистар и које су се налазиле у режиму ванкњижног права својине. Тако Врховни касациони суд у својој одлуци Прев. 185/2015 од 11.2.2017. године заузима правни став да уколико је купац закључио са продавцем уговор о купопродаји стана, те у целисти исплатио купопродајну цену, након чега му је стан предат у посед, суд ће купцу признати ванкњижно право својине на стану, будући да исти има ваљан правни основ за стицање права својине. Штавише у одлуци Врховног касационог суда Рев 145/2015 од 26.3.2015. године пружа се и правна заштита ванкњижног права својине на бесправно изграђеном објекту кроз правни став да грађевински објекат - кућа, која има своју употребну вредности, подигнута без одобрења за градњу на земљишту које је уписано као власништво Републике Србије, а носилац права коришћења је физичко лице, може бити предмет тужбеног захтева за утврђење ванкњижног права својине тужиоца без измене статуса објекта као бесправно подигнутог и без укњижбе права својине.

Правној заштити ванкњижног права својине значајан допринос је пружила и судска пракса Привредног апелационог суда узрокована већим бројем стечајних поступака над привредним друштвима чија је претежна делатност била везана за послове из области грађевинарства када су се приликом подношења излучних тужби јавила спорна питања везана за стицање ванкњижног права својине на непокретностима и да ли купци непокретности које нису уписане у надлежни јавни регистар могу имати стварно правни захтев или облигационо правни.

Примера ради Виши трговински суд у оквиру Одговора на питања трговинских судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Вишег трговинског суда одржаним дана 28.10.2009. и 24.11.2009. године и на седници Одељења за привредне преступе и управно-рачунске спорове одржаној дана 29.10.2009. године - Судска пракса трговинских судова - Билтен бр. 3/2009 заузео следећи правни став "Уколико купац стана који није завршен излучним захтевом у стечају грађевинског предузећа које је стан градило, тражи да се наведени стан излучи из стечајне масе стечајног дужника, потребно је, пре свега, од стране стручног вештака извршити процену степена завршености објекта, уз јасно опредељење могућности индивидуализације наведеног стана, с обзиром на степен завршености целог објекта. Уколико је степен завршености објекта такав да се конкретни стан може индивидуализовати, а купац је платио цену у целисти или најмање у оном проценту који је и проценат завршености објекта, излучно право му се може признати и објекат предати излучењем из стечајне масе."

Поред стицања права својине путем правног посла власништво на непокретности се сагласно одредби члана 20. став 1. Закона о основама својинскоправних односа може стећи на основу наслеђивања, одлуке државног органа и по сили закона. У овој правној ситуацији за стицање права својине није потребан упис у катастар непокретности већ упис има деклараторни карактер и његова сврха је усмерена на публикацију права својине на непокретности у односу на трећа савесна лица што уноси знатну сигурност у правни промет. Стицање права својине на основу одлуке државног органа је у директној вези са питањем уновчења ванкњижног права својине у стечајном поступку.

Посебно је значајна новела Закона о упису у катастар непокретности и водова која регулише могућност уписа предбележбе непокретности на којима постоји ванкњижно право својине и за које је издата само грађевинска дозвола. Предбележба се у датој ситуацији може уписати ако је предмет уписа објекат, односно посебни делови објекта у изградњи, као и пренос права на објекту у изградњи, односно посебном делу објекта у изградњи. Оваква врста предбележбе се уписује без означења рока трајања и врши се на основу правноснажне грађевинске дозволе, техничке документације на основу које је издата грађевинска дозвола и потврде о пријави радова по тој дозволи, односно на основу уговора о промету објекта, односно посебних делова објекта у изградњи који је подобан за упис. По упису предбележбе дозвољено је располагање предбележеним правом тј. дозвољени су уписи против предбележеног имаоца права, с тим што су ови уписи условљени оправдањем, односно брисањем предбележбе и такође се уписују као предбележбе. Оправдањем предбележбе оснажују се и постају безусловни сви уписи против предбележеног имаоца права, ако су за то испуњени сви прописани услови. Ако се не оправда у року, предбележба се брише, као и све накнадне предбележбе против предбележеног имаоца права.

III Уновчење ванкњижног права својине на непокретности у стечајном поступку

Да би се на правилан начин извели закључци о уновчењу ванкњижног права својине у стечајном поступку мора се пре свега размотрити питање природе, сврхе и циља вођења стечајног поступка посебно са аспекта спровођења стечаја путем банкротства. Стечајни поступак представља судски поступак који се након отварања спроводи по службеној дужности од стране надлежног суда у оквиру кога се врши (принудно) уновчење целокупне имовине стечајног дужника или продаја стечајног дужника као правног лица на начин који ће омогућити остваривање највеће могуће вредности имовине ради формирања деобне масе у циљу највећег могућег колективног и сразмерног намирања поверилаца у што краћем времену и са што мањим трошковима.

Решење о банкротству и правила о уновчењу имовине регулисана Законом о стечају и Правилником о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом која регулишу поступак генералне егзекуције за разлику од индивидуалног поступка извршења регулисаног Законом о извршењу и обезбеђењу не индивидуализују предмет уновчења јер је предмет целокупна имовина стечајног дужника. У контексту уновчења ванкњижног права својине на непокретности Законом о извршењу и обезбеђењу полазећи од принципа индивидуализације предмета извршења детаљно у оквиру одредби члана 209. закона регулише поступак извршења на непокретностима извршног дужника које нису уписане у катастар непокретности.

У стечајном поступку након доношења решења о банкротству дата одлука има снагу извршног наслова на основу кога је стечајни управник дужан да приступи продаји имовине која чини стечајну масу у складу са одредбама Закона о стечају и Правилника о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом које се примењују у конкретном стечајном поступку. Када ванкњижно право својине на непокретностима чини имовину стечајног дужника након доношења решења о банкротству иста се као и свака друга имовина мора уновчити стим што се у погледу дате имовине могу препознати одређени ситуације које могу спречити могућност продаје.

Највећу недоумицу везану за уновчење непокретности на којој постоји ванкњижно право својине у стечајном поступку рађа самостални члан 28. Закона о озакоњењу објеката ("Сл. гласник РС", бр. 96/2015 и 83/2018) којим је прописано да је надлежни орган за озакоњење дужан да за све објекте који су у поступку озакоњења по службеној дужности достави органу надлежном за послове државног премера и катастра потврду да је објекат у поступку озакоњења, у циљу уписа забране отуђења за те објекте у виду забележбе, у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона. Неопходно је нагласити да су одредбе Закона које се односе на забрану отуђења објеката који су у поступку озакоњења уколизији са одредбом члана 4а Закона о промету непокретности ("Сл. гласник РС",

бр. 93/2014, 121/2014 и 6/2015), којом је прописано да ако јавни бележник, на основу извршеног увида у регистар непокретности или на други начин, утврди да је предмет уговора о промету непокретности објекат или посебан део зграде за који није издата употребна дозвола или у погледу кога је у току поступак легализације, дужан је да о томе упозори уговорнике и да о томе унесе упозорење у складу са правилима којима је уређена јавнобележничка делатност, а ако се уговорници противе уношењу упозорења, јавни бележник одбија да предузме тражену службену радњу.

Притом јавила се и озбиљна дилема у погледу начина уписа напред означене забележбе забране отуђења непокретности ако се зна да дате непокретности нису уписане у катастар непокретности па се поставило питање на којој непокретности ће се извршити упис такве забележбе. У циљу откалњања ове правне празнине Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре је у смислу одредбе Закона о државној управи издало мишљење бр. 952-01-00016/2019-01 од 29. јануара 2019. године у којем се истиче да се за незаконито изграђене објекте који нису уписани у катастар непокретности, забележба забране отуђења има уписати на парцели на начин да се у катастру учини видљивим да се на парцели налази незаконито изграђен објекат, а према подацима добијеним у потврди органа надлежног за озакоњење. Овај начин уписа забележбе забране отуђења потребно је вршити само за незаконито изграђене објекте, односно делове објекта који нису уписани у катастар непокретности.

У оквиру образложења предлагача Владе РС који је достављен Народној скупштини РС као разлог за доношење Измена и допуна Закона о озакоњењу објеката ("Сл. гласник РС", бр. 83/2018) недовосмислено је истакнуто да је основни разлог за доношење овог закона да се омогући још ефикасније спровођење озакоњења незаконито изграђених објеката у Републици Србији, додатно утиче на спречавање незаконите градње као и прометовања таквих непокретности, односно објеката или делова објеката, изграђених без грађевинске дозволе и утиче на активност странака у поступку озакоњења. Ratio legis забране отуђења кроз упис забележбе усмерен је пре свега на утицај на странке у поступку озакоњења на начин који би спречио промет на тржишту оних непокретности које се налазе у поступку озакоњења. Спречавање овог промета има за циљ да власници нелегалних непокретности своје активности умере на озакоњење обејката и њихов упис у катастар непокретности. Када се означени разлози доведу у везу сврхе и циља спровођења стечајног поступка јасно може закључити да оваква врста забележбе не може спречити продају која се врши на основу правноснажне судске одлуке као што је решење о банкротству у оквиру судског поступка у циљу заштите интереса који не погодују власницима капитала стечајног дужника нити стечајном дужници као власнику нелегалне непокретности већ искључиво служи за намирење оштећених поверилаца као савесних лица који нису могли намирити своја потраживања од стечајног дужника.

Стим што сматрамо да ова врста забележбе отуђења представља терет који не може бити брисан у смислу одредбе члана 133. став 12. Закона о стечају након

продаје непокретности која се налази у поступку озакоњења из разлога што се цитираним решењем не може вршити озакоњење обејкта имајући у виду да након продаје непокретности у стечају купац ступа на правну позицији нове странке у поступку озакоњења он мора прихватити и забране који су устанвољене по сили закона везане за даљи промет непокретности путем правног посла. Стечајни управник је дужан да у оквиру огласа, а пре свега и у продајној документацији презентује тачне информације о имовинском статусу непокретности као и целокупну правну и техничку документацију која прати непокретност и на бази које купац може извршити процену ризика куповине такве непокретности у стечају и могућност њеног озакоњења.

Притом треба имати у виду да дејство забележбе нема *ex lege* карактер већ захтева да постоји сачињена потврда надлежног органа за послове легализације о сваком објекту у поступку озакоњења да је таква потврда достављена на упис надлежном катастру непокретности и да је упис забележбе извршен у складу са одредбама Закона о поступку уписа у катастар непокретности и водова.

Аргумент у прилог спровођења продаја на непокретностима које се налазе у поступку озакоњења у погледу којих је уписана забележба забране отуђења представља и чињеница да у погледу непокретности које се налазе у поступку озакоњења може бити издата грађевинска дозвола али да је иста прекорачне или да не постоје други услови за издавање употребене дозволе стим да је на датог непокретности у изградњи извршен упис хипотеке у смислу одредбе члана 3. став 1. тачка 6. Закона о хипотеци. У стечајном поступку ће се на оваквим непокретностима признати различно право или заложно право и постојаће обавеза стечајног управника сагласно одредби члана 133а да дате непокретности нуди на продају сваких шест месеци од правноснажности решења о банкрутству. Забележба забране отуђења не може укинути нити органичити стечена права различних и заложених поверилаца стечена пре уписа дате забележбе нити може онемогућити њихово намирење на објекту у изградњи.

Најзначајнија активност код продаје непокретности на којима постоји ванкњижно право својине у стечајном поступку везано је правилно и исцрпно информисање и упознавање потенцијалних купаца са имовинским и грађевинско техничким статусом датих непокретности. Стечајни управник са посебном пажњом мора приступити припреми огласа и продајне документације. Нигде као у ситуацији продаје непокретности које имају ванкњижни карактер не долазе до значаја одредбе Правилника о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом-Национални стандард број 5 одељак III који уређује активности независно од начина уновчења и метода продаје које уређују процену имовине од стране овлашћеног порценитеља, израду продајне документације која садржи све информације о предмету продаје од правног статуса до техничких карактеристика уз детаљне напомене правни и фактичких недостатка на имовини које ће омогућити сваком потенцијалном купцу да сагледа постојеће недостатке на имовину у моменту продаје и јасно дефинише ризике које куповина такве непокретности може узроковати у будућности.

Међутим када су непокретности изграђене без издатог решења о грађевинској дозволи или решења о одобрењу извођења радова после 27. новембра 2015. године не могу бити предмет озакоњења у складу са одредбама овог закона и надлежни грађевински инспектор за те објекте доноси решење о рушењу, које је извршно даном доношења, у складу са Законом о планирању и изградњи. Рушење незаконито изграђеног објекта, спроводи се на основу коначног решења о озакоњењу којим се одбија или одбацује захтев за озакоњење. Грађевински инспектор је дужан да одмах по пријему решења о одбијању или одбачају решења о озакоњењу, а најкасније у року од три дана, донесе решење о рушењу незаконито изграђеног објекта, односно дела објекта. У ситуацији када решење о рушењу није могуће извршити грађевински инспектор доставља дато решење надлежној јединици катастра непокретности која врши упис забране отуђења. Када је донето коначно решење о рушењу и па када обејкат није срушен или не може из техничких разлога бити срушен не постоји могућност спровођења продаје у стечајном поступку на таквој непокретности јер само решења са формално правног аспекта представља основ за престанак физичке егзистенције непокретности као дела стечајне масе чиме иста престаје бити део имовине стечајног дужника услед поропаста. Ризик више нема карактер будуће околности коју купац приликом куповине у виђеном стању прихвата нити до преласка ризика више може доћи јер је ризик остварен и постао правно перфектан што онемогућава промет такве непокретности. Поред изнетих основа за рушење у смислу одредби Закона о озакоњењу и Закон о планирању и изградњи уређује додатне основе за уклањање обејката који нису нелегално саграђени већ су дотрајали или им је угрожена стабилност или да представља непосредну опасност за живот и здравље људи, за суседне објекте и за безбедност саобраћаја које чињенице такође онемогућавају спровођење продаје у стечајном поступку.

IV Стицање права својине купца продајом непокретности у стечајном поступку на непокретности на којој стечајни дужник има ванкњижно право својине

Изменама и допунама Закона о стечају објављеним у Службеном гласнику 113/17 отклоњења је свака дилема у погледу правне природе начина стицања права својине на непокретности у стечају. Наиме у оквиру одредбе члана 133. став 12. Закона о стечају експлицитно је прописано да ће стечајни судија решењем констатовати да је продаја извршена и наложити одговарајућем регистру упис права својине и брисање терета насталих пре извршене продаје, односно упис других права стечених продајом. Наведено решење са доказом о уплати цене је основ за стицање и упис права својине купца, без обзира на раније уписе и без терета, као и без икаквих обавеза насталих пре извршене купопродаје, укључујући и пореске обавезе и обавезе према привредним субјектима пружаоцима услуга од општег интереса које се односе на купљену имовину. Овакав начин стицања

представља оргинерни начин стицања права својине на основу одлуке државног органа у смислу одредбе члана 20. став 2. Закона о основама својинско правних односа док упис права својине у надлежни јавни регистар има искључиво декларативни карактер.

Привредни апелациони суд је у оквиру Одговора на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној дана 26.11.2014. и 27.11.2014. године и на седници Одељења за привредне преступе и управно-рачунске спорове одржаној дана 3.12.2014. године - Судска пракса привредних судова - Билтен бр. 4/2014 одредио јасан правни домаћај оргинерног стицања права својине на непокретности куповином непокретности у стечајном поступку. Стицалац своје право не извлачи из права претходника, јер претходни власник може пренети само својину какву има са свим евентуалним теретима и ограничењима (не може на другога пренети више права него што и сам има), а код продаје у стечајном поступку се на купца преноси право својине на купљеној имовини без обзира на раније уписе и без терета и без икаквих обавеза насталих пре извршене продаје укључујући и пореске обавезе и обавезе према привредним субјектима пружаоцима услуга од општег интереса које се односе на купљену имовину. Дакле, у поступку стечаја преноси се својина различитог квалитета од својине претходника. Поменута законска норма мора се посматрати и у складу са одредбом члана 50. став 4. Закона о стечају, којом је прописано ако је стечајни дужник неовлашћено отуђио ствар из става 1. у току стечајног поступка (а то је ствар на којој излучни поверилац на основу свог стварног или личног права има право да тражи да се она издвоји из стечајне масе), излучни поверилац има право да тражи намирење износа који одговара тржишној вредности ствари, која се измирује као обавеза стечајне масе. Ова одредба несумњиво говори да је продаја имовине у стечају оригинарни начин стицања својине, јер јасно произилази да се може отуђити и имовина - ствар на којој друго лице има право својине (а не стечајни дужник) а купац стиче својину не од претходника на основу купопродајног уговора (јер претходник - стечајни дужник и није власник), већ одлуком суда - решењем из члана 133. став 12. Закона о стечају.

На овом месту се може приметити неусклађеност појединих одредби других законских и подзаконских прописа са оргинерним начином стицања права својине у стечајном поступку. Тако се поставило питање у вези примене Правилника о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом - Национални стандард број 5 који условљава успешност продаје и стицање својства купца везује за потпис уговора о купопродаји што код продаје непокретности имплицира да ли такав уговор мора бити закључен у правној форми солемнизоване јавнобележничке исправе што обесмишљава основ стицања оличен у решењу суда из члана 133. став 12. Закона о стечају. У погледу означене дилеме Привредни апелациони суд је заузео јасан став у Одговору на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним 8.11.2018. и 9.11.2018. године и на

седници Одељења за привредне преступе одржаној 5.12.2018. године - Судска пракса привредних судова - Билтен бр. 4/2018 да иако Правилник о утврђивању националних стандарда о управљању стечајном масом ("Службени гласник РС", бр. 13/2010) у Националном стандарду број 5- Национални стандард о начину и поступку уновчења имовине стечајног дужника, у одељку V став 16, прописује обавезу стечајног управника да, у поступку продаје јавним надметањем, са проглашеним купцем састави уговор о купопродаји, а на такву обавезу упућује и одељак VI став 12 истог стандарда, у коме је наведено да је проглашени купац у поступку продаје јавним прикупљањем понуда дужан да уплати цео износ купопродајне цене у року који не може бити краћи од осам, нити дужи од 30 дана од дана потписивања уговора о купопродаји, из чега произилази да је стечајни управник дужан да стечајној судији, уз подношење захтева за доношење решења којим се констатује извршена продаја имовине, треба да поднесе и закључен уговор о купопродаји имовине која је била предмет продаје. Наведени уговор не мора бити оверен код надлежног органа, с обзиром да не представља основ за упис права својине купца.

Противречност у концепт оргинарног стицања права својине уносе и одредбе Закона о проценитељима вредности непокретности ("Сл. гласник РС", бр. 108/2016 и 113/2017 - др. закон) који у одредби члана 3. прописује да ће Уговор о промету непокретности бити ништав у случају да процену непокретности није извршио лиценцирани порценитељ. Наиме ништавост самог уговора о продаји непокретности у стечају не би узрковала и незаконитост такве продаје јер сам уговор не представља основ за стицање права својине. Пре би се могло рећи да би дата чињеница могла бити разлог за приговор на продају или разлог за изјављивање жалбе на решење из члана 133. став 12. Закона о стечају којим се оспорава законитост спроведне продаје.

Режим оргинерног стицања права својине у односу на непокретности у ванкњижном режиму својине трпи одређене изузетке од напред презетованих правних последица везаних за стицања права својине у стечајном поступку. Пре свега решење суда из члана 133. став 12. Закона о стечају у својој изреци не може садржати одлуку о налагању уписа права својине у катастар непокретности ако за такву врсту уписа нису испуњени услови прописани Законом о поступку уписа у катастар непокретности и водова (није уписана непокретност, стечајни дужник није уписан као предходник нити постоје услови у смислу издате грађевинске и употребне дозволе итд). Код ванкњижног стицања права својине у већини ситуација нема потребе за доношење одлуке којом се налаже брисање терета јер терети нису могли бити ни уписани у јавни регистар у коме се води упис непокретности и стварних права на њима. Међутим овде се морају уочити две карактеристичне ситуације када и код ванкњижног права својине постоји могућност уписа терета једна је ситуација када су конституисана заложна права на објекту у изградњи у смислу одредбе члана 3. став 1. тачка 6. Закона о хипотеци када се упис хипотеке врши на основу правноснажног решења одобрења о изградњи и ситуација када је извршен упис забране отуђења непокретности у смислу одредбе

члана 28. Закона о озакоњењу објеката (“Сл. гласник РС”, бр. 96/2015 и 83/2018). Код прве ситуације решењем ће се наложити брисање терета и заложних права на непокретности у ванкњижном власништву катастру непокретности, док код друге ситуације сматрамо да иста представља изузетак у односу на правило о престанку свих терета на непокретности и да се решењем не може наложити брисање такве забележбе из разлога што решење из члана 133. став 12. Закона о стечају не може заменити решење о озакоњењу штавише сматрамо да се у изреци решења ова забележба као и чињеница да је непокретност у поступку озакоњења мора констатовати. Купац у стечајном поступку у датој ситуацији стиче право својине истог квалитета као претходник и суброгира на правну позицију странке у поступку озакоњења са свим правима и обавезама иако је то супротно оргинерном начину стицања јер озакоњење објеката представља јавни интерес Републике Србије у смислу одредбе члана 2. Закона о озакоњењу објекта.

Ивана Вујетић

Правни саветник у Агенцији за лиценцирање стечајних управника
Рад припремљен за вебинар „Продаја робе под царинским надзором“
19.10.2021.

ПРОДАЈА РОБЕ У ЦАРИНСКОМ НАДЗОРУ

Када у стечајном поступку говоримо о уновчењу робе стављене под царински надзор питања која се намећу и на која ћемо покушати да одговоримо јесу пре свега:

Шта је поступак царинског надзора и појам робе стављене под царински надзор;

Које су правне последице стављања одређене робе под царински надзор и да ли је промет таквом робом у редовним приликама дозвољен;

Које су правне последице отварања поступка стечаја уколико таква роба јесте део стечајне масе;

Које активности стечајни управници предузимају у вези са робом стављеном под царински надзор и у вези са самим царинским поступком;

Која су права и обавезе стечајне масе и стечајног управника у вези са робом и поступком царинског надзора;

На који начин се таква роба у стечајном поступку може уновчити.

Појам Царинског надзора

Појам царинског надзора дефинише Царински закон, чланом 118 на следећи начин „Роба која се уноси у царинско подручје Републике Србије ставља се под царински надзор од момента њеног уноса и може бити предмет царински контроле.“ Дакле, поједностављено речено, **царински надзор се односи на робу страног порекла** када се та роба увози и уноси на територију наше земље. Домаћа роба не подлеже царинском надзору. Царински надзор јесте радња коју царински орган уобичајено предузима у циљу обезбеђења поштовања царинских прописа и, по потреби, и других прописа који се на ту робу примењују.

Роба стављена под царински надзор јесу **покретне ствари страног порекла** за које је потребно извршити одређене провере са становишта безбедности и процене ризика за пуштање такве робе у слободан промет. Ту процену врши царински орган и таква роба може да подлеже забранама и ограничењима која су оправдана на основу, између осталог, јавног морала, јавног поретка или јавне безбедности, заштите здравља и живота људи, животиња или биљака, заштите животне средине, заштите националног блага које има уметничку или историјску или археолошку вредност и заштите индустријске својине и права ко-

мерцијалне својине, контроле прекурсорса, забранама и ограничењима која се ондосе на робу којом се повређују одређена права интелектуалне својине и на готовину, као и на основу спровођења мера за очување и управљањем рибарством и мера трговинске политике. Таква роба остаје под царинским надзором колико је неопходно да би се утврдио њен царински статус и не изузима се испод царинског надзора без дозволе царинског органа. Домаћа роба не подлеже царинском надзору када се утврди њен царински статус. Страна роба остаје под царинским надзором док се њен царински статус не промени, док се не изнесе са царинског подручја Републике Србије или унушти.

Када говоримо о продаји робе под царинском надзором у стечајном поступку потребно је најпре да имамо у виду да се ту, пре свега, ради о два поступка различита по својој правној природи:

- Поступак царинског надзора јесте посебан управни поступак и спроводи се по одредбама Царинског закона и других царинских прописа, а супсидијерно се примењују одредбе Закона о општем управном поступку и Закона о управним споровима.

- Стечај јесте судски поступак који се спроводи по одредбама прописа којима се регулише поступак стечаја, пре свега Закона о стечају и Правилника о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом. То је судски ванпарнични поступак, а супсидијерно се примењују одредбе Закона о ванпарничном и Закона о парничном поступку.

Правне последице стављања робе под царински надзор

Када уопштено говоримо о промету робе и добара у теорији грађанског права је општепозната подела робе и добара на:

- Ствари у промету (*res in commercio*)
- Ствари ван промета (*res extra commercio*)
- Ствари у ограниченом промету

Када за неку ствар кажемо да представља робу у промету то у ствари значи да је у промету право својине на тој ствари, да се том робом може слободно трговати. Супротно, ствари ван промета јесу делови природе и роба чији је промет забрањен. Не постоји ни једна одредба закона која дефинише општи појам ствари у промету, већ напротив појединачне одредбе разних прописа одређена добра стављају ван промета, па тако ми знамо да се не сме продавати опасан отпад, људски органи... Поред тога постоје и ствари у ограниченом промету, чији је промет дозвољен само под посебним условима.

Зашто нам је ова подела важна?

Имајући у виду да се роба страног порекла ставља у поступак царинског надзора управо са циљем провере такве робе и њеног одобрења за слободан промет, можемо лако закључити да роба под царинским надзором до окончања тог поступка свакако није роба у промету. Међутим, имајући у виду и одређене спе-

цифичности стечајног поступка покушаћемо да закључимо да ли је промет такве робе ипак дозвољен под посебним условима и ограничењима.

Правне последице отварања поступка стечаја на промет робом под царинским надзором

Сам Царински закон поступак царинског надзора дефинише на јединствен начин неправеди никакве разлике у односу на то да ли је власник робе која је стављена под царински надзор у стечају или није.

У овим случајевима примењују одреде Закона о стечају, и то, пре свега одредбе члана 73 које прописује да *„Правне последице отварања стечајног поступка наступају даном објављивања огласа о отварању поступка на огласној табли суда“*, и одредбе чланова 88 и 89 Закона о стечају које се односе на процесноправне последице отварања стечаја, којима је прописано да се *„у тренутку наступања правних последица отварања поступка стечаја прекидају сви управни поступци покренути на захтев стечајног дужника као и управни поступци који за предмет имају утврђивања новчане обавезе стечајног дужника и да се такви поступци настављају када стечајни управник обавести орган да је преузео поступак“*.

Дакле, из наведеног је јасно да је потребно да стечајни управник обавести царински орган који спроводи поступак царинског надзора над робом да је власник те робе и учесник тог поступка сада привредно друштво којим је отворен поступак стечаја, затим да се стечајни управник легитимише као законски заступник странке у поступку, да достави нову адресу за пријем поште и да да царинском органу и сва друга потребна обавештања и информације.

То је уједно и прва активност стечајног управника у вези са овом поступком царинског надзора.

Када говоримо о правним последицама отварања стечајног поступка на робу у царинском надзору било би добро да се додакнемо још једне потенцијале ситуације. Сама чињеница да имамо робу стечајног дужника у поступку царинског надзора подразумева један претходни однос, а то је облигационоправни однос између стечајног дужника и лица од кога је та страна роба поручена. То је најчешће неки уговорни однос, где је стечајни дужник као купац од друге уговорне стране као продавца поручио неку робу страног порекла. У складу са тиме стечајни управник треба да изврши одређену правну анализу тог правног посла, да би размотрио да ли евентуално има места за примену одредбе из члана 94 Закона о стечају – право на избор, односно да ли је тај двостранотеретни посао у целисти испуњен, као и одредба члана 100 Закона о стечају – која се односи на робу у превозу.

Активности стечајног управника

Активности стечајног управника у вези са робом стечајног дужника стављеном под царински надзор односе се пре свега на **преузимање и попис стечајне**

масе. Отварањем стечајног поступка стечајни управник преузима у државину целокупну имовину која улази у стечајну масу и њоме управља.

Ми знамо да је стечајна маса целокупна имовина стечајног дужника у земљи и иностранству на дан отварања стечајног поступка, као и имовина коју стечајни дужник стекне током стечајног поступка. Уколико нема места примени одредаба о праву стечајног управника на избор код двостранотеретних уговора, или одредаба које се односе на робу у превозу, нема никакве дилеме да **роба под царинским надзором јесте део стечајне масе.**

Што се тиче преузимања такве робе у државину, имајући у виду статус те робе, то преузимање је симболичко и можемо сматрати да је таква роба преузета од стране стечајног управника оног тренутка када се он легитимише као законски заступник стечајног дужника органу који спроводи поступак царинског надзора. Наравно, по окончању поступка царинског надзора, уколико се поступак оконча стављањем робе у слободан промет, стечајни управник ће и фактички извршити преузимање те робе.

Стечајни управник би такође требало да такву робу попише и процени, без обзира на чињеницу да постоји одређена неизвесност у погледу статуса те робе и уопште могућности за уновчење те робе. Што се тиче самог пописа робе отежавајућа околност јесте чињеница да се таква роба не налази у државини стечајног дужника, већ је смештена у одређено царинско складиште. Стечајни управник би требало да се обрати царинском органу како би му се омогућио преглед и попис те робе. И сам царински закон нам у члану 118 даје такву могућност, јер прописује да „*држалац робе под царинским надзором може, уз дозволу царинског органа, у било ком тренутку прегледати робу или узети узорке*“.

Права и обавезе стечајне масе и стечајног управника

Када говоримо о правима и обавезама стечајног управника већ смо говорили о праву али и обавези стечајног управника да се легитимише и учествује у поступку, да царинском органу пружа сва потребна и затражена обавештења, али са становишта нас као стечајних управника наравно да је најважнија обавеза плаћања трошкова царинског поступка. Као што знамо поступак царинског надзора изискује трошкове, који најчешће јесте **плаћање царинског дуга**. У случају царинског надзора, царински дуг јесте уствари обавеза плаћања увозних дажбина. Царински дуг при увозу настаје стављањем робе под царинским надзором у слободан промет.

За нас као стечајне управнике најзначајније је питање ко је дужник те обавезе и која је њена правна природа.

Што се тиче дужника, нема сумње да је то пре свега стечајни дужник. С тим да Царински закон проширује појам дужника на тај начин што дефинише да је то свако лице одговорно за царински дуг. А што се тиче правне природе тог дуга, односно дилеме да ли је то обавеза стечајне масе или је то потраживање царинског органа које би се у стечају намиривало применом правила о намирењу стечајних

поверилаца морамо направити разлику између царинског дуга насталог пре и царинског дуга насталог након отварања поступка стечаја.

Дакле, битно нам је време настанка царинског дуга. Опште правило Царинског закона је да **царински дуг настаје у време прихватања декларације**.

За царински дуг настао до отварања поступка стечаја Царински орган има обавезу подношења пријаве потраживања у року одређеном решењем о отварању стечајног поступка и о том потраживању се стечајни управник изјашњава на испитном рочишту, а уколико је потраживање признато разврстава се у одговарајући исплатни ред и намирује се као и потраживања осталих поверилаца истог исплатног реда.

Али царински дуг који настаје након отварања поступка стечаја јесте обавеза стечајне месе и може бити и принудно наплаћен.

Ово разликовање потврдило је и надлежно Министарство финансија као и Управа царина, писаним мишљењима на добијеним на захтев стечајних управника у стечајним поступцима у којима се у стечајној маси нашла роба под царинским надзором.

Могућности и начин уновчења робе под царинским надзором у поступку стечаја

Роба под царинским надзором може у стечајном поступку бити уновчена и пре окончања поступка царинског надзора. Ово мишљење потврдили су и Министарство финансија и Управа царина у конкретним стечајним поступцима у којима су се изјаснили на следећи начин:

„Ако се ради о страниј роби која се налази у царинском складишту, а представља имовину стечајног дужника поступак продаје ће се вршити у складу са одредбама Закона о стечају и Националним стандардом број 5, којим је регулисан поступак уновчења имовине стечајног дужника. Сва три начина уновчења имовине стечајног дужника (продаја јавним надметањем, продаја јавним прикупљањем понуда и продаја непосредном погодбом) која су предвиђена Националним стандардом број 5 могу се применити:

- Док се роба налази под царинским надзором;

- Након што се спроведе поступак пуштања робе у слободан промет.

У првом случају доћи ће до преноса права власништва над робом док се иста налази под царинским надзором, односно у поступку царинског складиштења, у ком случају сва права и обавезе из царинског поступка прелазе на новог власника.

У другом случају спровешће се поступак пуштања робе у слободан промет након чега се са истом може слободно располагати, односно уновчити, при чему је царински дуг обавеза стечајне масе.“

Закључак

Роба стављена под царински надзор која представља део стечајне масе може бити предмет уновчења у стечајном поступку. Таква роба се може уновчавати док се налази под царинским надзором, у ком случају се продаје роба која има неизвесну правну судбину (јер се поступак царинског надзора може окончати нпр. и уништењем такве робе о трошку власника), а ризик окончавања поступка царинског надзора након продаје постаје ризик купца такве робе. То по правилу диктира процену такве робе са одређеним дисконтом, док се са друге стране трошак плаћања царинских дажбина пребацује на купца.

Са друге стране стечајни управник може сачекати да се поступак царинског надзора правноснажно оконча стављањем робе у слободан промет, и тек након тога спровести поступак уновчења робе. У овом случају продаје се роба за коју је у одговарајућем поступку правноснажно утврђено да нема недостатака, односно да може бити у слободном промету. У складу са тиме можемо претпоставити да ће и процењена вредност такве робе бити знатно већа, али треба имати у виду и чињеницу да у том случају плаћање царинских дажбина пада на терет стечајне масе.

Када стечајни управник доноси одлуку о уновчењу робе под царинским надзором потребно је да дефинише стратегију продаје такве робе имајући у виду специфичности саме робе стављене под царински надзор (да ли је у питању кварљива роба или роба неограниченог рока трајања, каква је тренутна тржишна потражња за том врстом робе итд.), трошкове царинског поступка и очекивану постигнуту цену у случају продаје робе.

Када стечајни управник доноси одлуку о томе да ли ће сачекати да се поступак царинског надзора оконча или да робу уновчи док се још увек налази под царинским надзором потребно је имати у виду да је циљ стечајног поступка најповољније колективно намирење стечајних поверилаца остваривањем највеће могуће вредности стечајног дужника, односно његове имовине. Али додатно приликом доношења одлуке стечајни управник треба да се руководи и начелима стечајног поступка, пре свега начелом ефикасности поступка које прописује да се стечајни поступак спроводи тако да омогући остваривање највеће могуће вредности имовине стечајног дужника и највећег могућег степена намирења поверилаца у што краћем времену и са што мање трошкова.

Слободан Томић

Координатор за спровођење царинских процедура
у сектору за царинске поступке у управи царина

Рад припремљен за вебинар „Продаја робе под царинским надзором“
19.10.2021.

ПРОДАЈА РОБЕ ПОД ЦАРИНСКИМ НАДЗОРОМ

Продаја односно располагање робом која је под царинским надзором је изузетно сложено питање, јер се ради пре свега о страниј роби, другим речима о роби којој није утврђен њен царински статус и над којом у том смислу није спроведен одговарајући царински поступак. Такође, то може да значи и да је располагање том робом ограничено правилима царинског поступка у коме се та роба налази.

Управо због тога, неопходно је указати на одређене чињенице, ради лакшег разумевања овога питања.

Пре свега, ваља указати да је промет страном робом одређен одредбама члана 5. Закона о спољнотрговинском промету („Сл. гласник РС“ број 36/2009, 36/2011-др.закон, 88/2011 и 89/2015-др. закон), где је прописано да је спољнотрговински промет робом слободан и може се ограничити само у складу са одредбама тог закона. Домаћа и страна правна лица, њихови огранци, као и предузетници, стичу право и обављају спољнотрговински промет робом под једнаким условима, док представништво страног правног лица обавља послове везане за спољнотрговинско пословање у складу са законом којим се уређују привредна друштва. Домаћа и страна физичка лица имају иста права у спољнотрговинском промету робом и тај промет обављају искључиво за сопствене потребе, као и државни органи, верске, спортске, хуманитарне и остале организације.

У том смислу, такође, неопходно је дефинисати и основне појмове, у складу са одредбама Царинског закона („Сл. гласник РС“ број 95/2018, 91/2019-др.закон, и 144/2020, у даљем тексту-закон), који у члану 1. дефинише да се законом уређују општа правила и поступци који се примењују на робу која се уноси и износи из царинског подручја Републике Србије и који се примењује на промет робе између царинског подручја Републике Србије и других царинских подручја, уз прописе из осталих области који се односе на трговину робом, уређују царинске радње и поступке, као и права и обавезе лица и царинског органа који из тих радњи и поступака проистичу, примењује се јединствено на целом царинском подручју Републике Србије, осим ако није другачије прописано законом или међународним споразумом који је потврдила Република Србија, те да се одредбе царинских прописа могу примењивати и ван царинског подручја Републике Србије, ако је то утврђено међународним споразумом.

Улога царинских органа је да контролише међународни промет робе, доприноси слободној трговини, спровођењу спољашњих аспеката домаћег тржишта и принципа који се односе на трговину, као и општој безбедности у ланцу трговине. Царински орган утврђује мере које имају за циљ, нарочито заштиту финансијских интереса Републике Србије, заштиту Републике Србије од нефер и нелегалне трговине при чему се подржава законито пословање, обезбеђивање сигурности и безбедности Републике Србије и њених становника и заштите животне средине, у блиској сарадњи са осталим органима, као и одржавање праве равнотеже између царинских контрола и олакшавања законите трговине.

У том смислу треба указати и на одредбу члана 259. закона, којом је прописано да се одредбе овог закона не примењују на плаћање увозних дажбина за робу која се увози, као и на спровођење царинског поступка, ако је то друкчије уређено међународним уговором.

Одредбама члана 4. закона дефинисано је да је “привредни субјекат” - свако правно и физичко лице које је, током обављања делатности, укључено у радње које су обухваћене царинским прописима, док је “лице” - физичко лице, предузетник, правно лице и било које удружење лица које није правно лице, али којем је призната, у складу са прописима, способност за обављање правних радњи, а “царински заступник” - свако лице именовано од стране другог лица да предузима радње и формалности које се захтевају у складу са царинским прописима у пословању са царинским органима.

Даље, “царинске формалности” – су активности које предузимају лица и царински орган у циљу примене царинских прописа, “царинска декларација” - изјава или радња којом лице захтева, у прописаном облику и на прописан начин, да стави робу у одређени царински поступак, са назнаком, по потреби, посебних поступака који би требало да се примене, а “декларант” - лице које подноси декларацију, декларацију о привременом смештају, улазну сажету декларацију, излазну сажету декларацију, декларацију за поновни извоз или обавештење о поновном извозу у своје име или лице у чије име се подноси таква декларација или обавештење. Појам “царински поступак” је: (1) стављање робе у слободан промет, (2) посебни поступци, (3) извоз, а “привремени смештај” - стављање стране робе привремено под царински надзор у периоду између њеног допремања царини и њеног стављања у царински поступак или поновни извоз;

Као што је већ наведено, међу најзначајнијим питањима је неопходност да се за робу одреди “царински статус” - статус робе у царинском поступку, као домаће или стране, па је у том смислу “домаћа роба”:

- (1) роба у потпуности добијена на царинском подручју Републике Србије, а која не укључује робу увезену из земаља или са територија ван царинског подручја Републике Србије,
- (2) роба унета у царинско подручје Републике Србије из земаља или са територија ван тог подручја и стављена у слободан промет,
- (3) роба добијена или произведена на царинском подручју Републике Србије, само од робе из тачке (2), или од робе из тачки (1) и (2);

С друге стране, “страна роба” је сва роба, осим робе која је дефинисана као домаћа или роба која је изгубила свој царински статус као домаћа роба;

Значајно је и дефинисање “пуштања робе”, јер је то радња којом царински орган ставља робу на располагање у сврхе одређене царинским поступком у који је роба стављена.

Законом је такође дефинисано да је “царински надзор” радња коју уобичајено предузима царински орган у циљу обезбеђења поштовања царинских прописа и по потреби, осталих прописа применљивих на робу која је предмет такве радње, док је “царинска контрола” дефинисана као одређене радње које спроводи царински орган у циљу обезбеђивања правилне примене царинских и других прописа којима се прописују улазак, излазак, транзит, кретање, смештај и употреба у посебне сврхе робе која се креће између царинског подручја Републике Србије и земаља или територија ван тог подручја, као и присуство и кретање стране робе и робе која је стављена у поступак употребе у посебне сврхе, унутар царинског подручја Републике Србије;

Свако лице непосредно или посредно укључено у обављање царинских формалности или у царинске контроле, на захтев и у року који одреди царински орган, пружа том органу све неопходне исправе и информације, у одговарајућем облику и сву неопходну помоћ за окончање тих формалности или контрола, сходно одредби члана 12. закона.

У складу са тим, подносилац декларације, декларације за привремени смештај, улазне сажете декларације, излазне сажете декларације, декларације за поновни извоз, обавештења о поновном извозу или захтева за издавање одобрења или неке друге одлуке, одговоран је за:

- 1) тачност и потпуност података датих у декларацији, обавештењу или захтеву;
- 2) веродостојност, тачност и пуноважност свих исправа који прате декларацију, обавештење или захтев;
- 3) поштовање, по потреби, свих обавеза које се односе на стављање дате робе у одређени царински поступак или спровођење одобрених активности и примењује се и на све информације, у било ком другом облику, које се пружају царинском органу или их тај орган захтева.

Ако царински заступник поднесе декларацију, обавештење или захтев или пружи информације, у складу са одредбом члана 13. овог закона, тај царински заступник подлеже истим обавезама.

Лице које подноси захтев за доношење одлуке која се односи на примену царинских прописа, сходно одредби члана 17. закона, дужно је да достави надлежном царинском органу све информације које захтева, како би могао да донесе ту одлуку, а сам захтев може да поднесе више лица и одлука може да се односи на више лица, у складу са условима утврђеним царинским прописима.

Обавеза лице на које се одлука односи је да поступа у складу са обавезама из те одлуке, као и да обавештава царински орган, без одлагања, о свакој околности

која је настала након што је одлука донета, а која може да утиче на њену даљу примену или њену садржину, како је то прописано одредбом члана 18. закона.

Царински орган који је донео одлуку може у било ком тренутку да је поништи, измени или укине, ако одлука није у складу са царинским прописима, не доводећи у питање одредбе предвиђене другим прописима, а које се односе на случајеве у којима су одлуке неважеће или постају ништаве.

Обавеза чувања исправа и других информација у вези са спроведеним поступком, сходно члану 37. закона, подразумева да лице чува исправе и податке у вези са тим поступком најмање три године, на било који начин доступан и прихватљив за царински орган, стим што тај рок почиње да тече од последњег дана календарске године у којој је прихваћена декларација за стављање у слободан промет, односно извозна декларација, односно од последњег дана календарске године у којој је окончан царински надзор или поступак, ако законом није другачије одређено.

Роба која се уноси у царинско подручје Републике Србије, у смислу одредбе члана 118. закона, ставља се под царински надзор од момента њеног уноса и може бити предмет царинске контроле. Према потреби, одређена роба може да подлеже забранама и ограничењима која су оправдана на основу, између осталог, јавног морала, јавног поретка или јавне безбедности, заштите здравља и живота људи, животиња или биљака, заштите животне средине, заштите националног блага које има уметничку, историјску или археолошку вредност и заштите индустријске својине и права комерцијалне својине, контроле прекурсора, забранама и ограничењима која се односе на робу којом се повређују одређена права интелектуалне својине и на готовину, као и на основу спровођења мера за очување и управљање рибарством и мера трговинске политике.

Ова роба остаје под царинским надзором колико је неопходно да би се утврдио њен царински статус и не изузима се испод царинског надзора без дозволе царинског органа. Домаћа роба не подлеже царинском надзору када се утврди њен царински статус, док страна роба остаје под царинским надзором све док се њен царински статус не промени, док се не изнесе са царинског подручја Републике Србије или уништи.

Међутим, одредбом члана 209. Уредбе о царинским поступцима и царинским формалностима („Сл. гласник РС“ број 39/2019 и 8/2020, у даљем тексту-уредба), дефинисана је роба за коју се не сматра да има царински статус домаће робе:

- 1) роба унета у царинско подручје Републике Србије која подлеже царинској контроли и царинском надзору и остаје под царинским надзором док је потребно ради утврђивања њеног царинског статуса;
- 2) роба у привременом смештају;
- 3) роба стављену у неки од посебних поступака, осим спољног транзита, пасивног оплемењивања и употребе у посебне сврхе.

Такође, домаћа роба може, без промене царинског статуса, да се креће од једне тачке до друге у царинском подручју Републике Србије и привремено ван тог подручја, а да не буде стављена у царински поступак, у следећим случајевима:

- 1) ако се превози са једног места на друго у оквиру царинског подручја Републике Србије и привремено напушта то подручје водним или ваздушним путем;
- 2) ако се превози са једног места на друго у оквиру царинског подручја Републике Србије, преко територије ван царинског подручја Републике Србије, без претовара и превози се на основу јединственог транспортног документа који је издат у Републици Србији;
- 3) ако се превози са једног места на друго у оквиру царинског подручја Републике Србије, преко територије ван царинског подручја Републике Србије и претоварена је ван царинског подручја Републике Србије на превозно средство на које није првобитно утоварена, при чему је издат нови транспортни документ који обухвата превоз са територије ван царинског подручја Републике Србије, ако је уз нови документ приложена копија првобитног јединственог транспортног документа;
- 4) моторна друмска возила регистрована у Републици Србији која су привремено напустила царинско подручје Републике Србије и поново у њега ушла;
- 5) амбалажа, палете и остала слична опрема, искључујући контејнере, која припада лицу пословно настањеном у царинском подручју Републике Србије која се користи за транспорт робе која је привремено напустила царинско подручје Републике Србије и поново ушла у то подручје;
- 6) роба у пртљагу путника која није намењена комерцијалној употреби и која је привремено напустила царинско подручје Републике Србије и поново ушла у то подручје.

Са друге стране, домаћа роба, у смислу одредбе члана 136. закона постаје страна роба ако је:

- 1) изнета са царинског подручја Републике Србије, ако се не примењују правила о унутрашњем транзиту;
- 2) стављена у поступак спољног транзита, поступак складиштења или поступак активног оплемењивања, ако царински прописи то дозвољавају;
- 3) стављена у поступак употребе у посебне сврхе и/или је накнадно уступљена држави, или је уништена, а остао је отпад;
- 4) декларација за стављање робе у слободан промет поништена након пуштања робе.

За питање продаје, односно располагања робом која је под царинским надзором веома је значајна одредба члана 187. закона, где је прописано да се посебан поступак окончава када се роба стављена у тај поступак или добијени производи ставе у нови царински поступак. Посебан поступак се окончава и када су та роба или добијени производи изнети са царинског подручја Републике Србије, уништени без остатака, или уступљени држави у складу са чланом 173. закона, осим за поступак транзита. У вези са тим, поступак транзита окончава царински орган када је у могућности да утврди, на основу поређења података доступних полазној царинарници и података доступних одредишној царинарници, да је по-

ступак завршен исправно. У сваком случају царински орган предузима све мере неопходне за регулисање статуса робе за коју поступак није окончан у складу са прописаним условима, док се окончање поступка врши у одређеном року, ако Царинским законом и прописима донетим на основу тог закона није другачије предвиђено.

Такође, треба имати у виду и да, у складу са одредбом члана 189. закона и члана 292. уредбе, права и обавезе носиоца поступка у вези са робом која је стављена у посебан поступак, осим поступка транзита, могу бити потпуно или делимично пренесена на друго лице које испуњава услове утврђене за тај поступак, о чему одлучује надлежни царински орган. Ако се такав пренос може извршити, надлежни царински орган утврђује услове под којима се дозвољава пренос права и обавеза.

Имајући у виду изнето, произилази да пренос права својине над робом која се налази под царинским надзором, односно над робом која се налази у поступку царинског складиштења, према царинским прописима није забрањен. То даље значи да је нови власник робе слободан у располагању са робом, те може захтевати спровођење другог царински дозвољеног поступка. Уколико након промета робе у поступку складиштења лице које је купило робу од лица које је носилац поступка царинског складиштења жели да предметна роба и даље остане у поступку царинског складиштења, потребно је да поднесе нову ЈЦИ за поступак царинског складиштења (Ц7). Уколико се након извршеног промета роба ставља у неки други царински поступак подноси се царинска декларација за тај поступак.

Одредбама Правилника о облику, садржини, начину подношења и попуњавања декларације и других образаца у царинском поступку („Сл.гласник РС“, бр. 42/2019, 51/2019, 58/2019, 65/2019, 74/2019, 96/2019, 11/2020, 43/2020, 126/2020, 6/2021, 49/2021, 66/2021 и 80/2021), у Прилогу 5, Одељак III, Пошиљалац/Извозник, односно у Одељку IV Прималац/Увозник су дефинисани као лице за чији рачун се подноси декларација и које је, у време прихватања декларације, власник робе или има слична права располагања робом. Приликом декларисања робе за одговарајући царински поступак декларант је дужан да царинском органу поднесе доказе о постојању правног основа за спровођење царинског поступка над предметном робом, односно доказе о власништву над робом или доказе о постојању сличног права располагања над робом (нпр. уговор о купопродаји, анекси уговора, судска одлука и сл.). На основу те документације декларант, пред царинским органима, легитимише свој захтев да се роба стави у одговарајући царински поступак, а сама чињеница да је друго лице било носилац одобрења за поступак складиштења није од утицаја приликом декларисања робе за нови царински поступак.

Декларант је дужан да декларацију поднесе на прописан начин, да у декларацији наведе све податке неопходне за примену прописа којим је уређен царински поступак за који се роба пријављује и да уз декларацију приложи све исправе потребне ради правилне примене царинског поступка за који се роба пријављује. Стога се усаглашеност, односно тачност података наведених у рубрикама ЈЦИ ут-

врђује на основу исправа које се прилажу уз декларацију (фактура, ЦМР, уговори и анекси уговора или на основу неког другог одговарајућег документа који је приложен уз ЈЦИ).

Приликом подношења ЈЦИ за стављање робе у слободан промет, у складу са одредбом члана 12. Правилника о облику, садржини, начину подношења и попуњавања декларације и других образаца у царинском поступку у рубрику 2. (Пошиљалац/Извозник) уписује се назив лица, пошиљача робе, односно последњег продавца робе пре увоза у Републику Србију, док се рубрика 8. (Прималац/Увозник) попуњава тако што се уписују подаци о примаоцу, односно увознику робе који је лице за чији се рачун подноси декларација и које је, у време прихватања декларације власник робе или има слична права располагања робом. У случају продаје у царинском складишту овим лицем се сматра лице које је купац робе из наведене трансакције.

Када су у питању приватна царинска складишта треба имати у виду да су она првенствено намењена складиштењу робе држаоца складишта. Међутим, када је одобрено држање приватног царинског складишта на основу уговора о заступању између држаоца царинског складишта и страног лица које је власник робе, роба која је предмет таквог уговора, која и по допреми и након смештаја у приватно царинско складиште остаје власништво страног лица, може бити предмет продаје другом домаћем лицу, на које се и спроводи поступак стављања робе у слободан промет.

Треба имати у виду да се свако пословање на територији Републике Србије врши и у складу са девизним прописима, тј. у складу са Законом о девизном пословању („Сл. гласник РС“ број 62/2006, 31/2011, 119/2012, 139/2014 и 30/2018), при чему се сваки промет на територији Републике Србије мора вршити у динарима.

Према томе, како је наведено, пренос права својине над робом која се налази под царинским надзором, односно над робом која се налази у поступку царинског складиштења, према царинским прописима није забрањен. У складу с тим, царинским прописима је дозвољено да се промет робе, која се налази у поступку царинског складиштења, врши како између домаћих лица, тако и између домаћег и страног лица.

Одредба члана 2. став 1. Закона о спољнотрговинском пословању прописује да је спољнотрговински промет између домаћих и страних лица који се обавља на основу уговора закључених у складу са домаћим прописима и међународним уговорима.

Промет робе која се налази у поступку царинског складиштења, а који се обавља између домаћег и страног лица, а да роба не напушта територију Републике Србије у смислу Закона о спољнотрговинском пословању може се сматрати спољнотрговинским прометом, те да, сходно томе, плаћање и наплаћивање по основу промета робе која се налази у поступку царинског складишта, а који се обавља између домаћег и страног лица, може вршити у девизама, у складу с

прописима који регулишу платни промет са иностранством. Промет робе у царинском складишту између два домаћа лица мора се вршити у динарима.

Одредбама Царинског закона и Уредбе о царинским поступцима и царинским формалностима предвиђена је могућност продаје робе уступљене у корист државе или одузете као предмет прекршаја у складу са чланом 271. став 1. овог закона, а која се, по правилу, врши јавном продајом. Продаја робе задржане као предмет царинског прекршаја за коју је прописана заштитна мера одузимања робе, у складу са чланом 271. став 6. овог закона, врши се након што је правноснажна одлука постала извршна у поступку у ком је изречена заштитна мера одузимања робе, док су Уредбом ближе прописани услови и начин продаје царинске робе.

Изузетно, царински орган може, лако кварљиву робу, живе животиње, нафту и деривате нафте, задржане у складу са чланом 271. став 6. овог закона, одмах продати, без јавне продаје, док се на управљање том робом сходно примењују одредбе прописа којима се уређује одузимање имовине проистекле из кривичног дела.

Такође, одредбом члана 263. закона прописана је и могућност да страна роба, уступљена у корист државе или трајно одузета, а коју није било могуће продати на царинском подручју Републике Србије, Влада може уступити, без плаћања противвредности, државним органима, културним и научним установама, хуманитарним организацијама и другим корисницима хуманитарне помоћи, као и у друге оправдане сврхе, при чему се не плаћају увозне дажбине, ако би лице коме је уступљена роба, у случају увоза такве робе из иностранства, било ослобођено од плаћања увозних дажбина, у складу са овим законом.

С друге стране, роба која се не може продати, односно употребити због здравствених, ветеринарских, фитосанитарних, сигурносних или других разлога прописаних законом уништава се под царинским надзором, у складу са прописима, а то се пре свега односи на дуванске прерађевине које нису обележене на прописан начин, као и роба за коју је утврђено да се њоме повређује право интелектуалне својине. У том случају, трошкове уништења сноси власник или увозник робе, а ако су они непознати или недоступни, трошкове уништења сноси царински орган, уколико царинским прописима није другачије предвиђено.

Полазећи од свега напред изнетог, очигледно је да је питање продаје робе под царинским надзором веома сложено и комплексно и да захтева да се у свакој таквој ситуацији детаљно испитају све чињенице у односу на предметну робу, а пре свега како је дефинисан њен царински статус, у циљу правилног и законитог спровођења неопходних радњи ради њене продаје или другог располагања, не губећи из вида ни да се поступањем супротно одредбама цитираних прописа могу стећи обележја неког од царинских прекршаја, који су дефинисани одредбама члана 265. до 269. Царинског закона и члана 464. и 465. Уредбе о царинским поступцима и царинским формалностима.

Др Марко РАДОВИЋ
Судија Привредног суда у Београду
Рад припремљен за вебинар „Међународни стечај“
20.12.2021.

МЕЂУНАРОДНИ СТЕЧАЈ (кратак општи приказ)

Резиме

У раду се, са теоријскоправног становишта, анализирају општа питања везана за међународни стечај. Циљ аутора је да поједина питања из ове материје разјасни и мотивише оне који право примењују на примену одредаба о међународном стечају. Ово из разлога што је нормативни оквир о међународном стечају установљен првенствено у циљу да олакша поступак решавања сложених питања у стечајним поступцима са елементом иностраности.

Кључне речи: стечај, међународни стечај, главни и споредни стечајни поступак,

УВОД

Поједине чињенице у току стечајног поступка могу бити повезане са другом државом, односно правним системом. Ова веза са страним државно-правним поретком може бити изражена кроз субјекте стечајног поступка, имовину, односно стечајну масу.¹ Тада се говори о стечајном поступку са елементом иностраности, односно међународном стечају.

У описаним ситуацијама се јављају дилеме које су типичне за све приватноправне односе са страним елементом. Суд које државе ће бити надлежан за спровођење стечајног поступка са елементом иностраности? По праву које државе ваља судити? Да ли ће наша судска одлука бити призната у страни држави и каква ће дејства страна судска одлука имати код нас? На који начин спровести уновчење имовине која се налази у страни држави? Како поступити према страним повериоцима у стечајном поступку са елементом иностраности...? То су само нека од питања која се јављају у ситуацији када се имовина или повериоци стечајног дужника налазе у другој држави.

---

1 В. Чоловић, *Међународни стечај*, Источно Сарајево, 2005, стр. 9.

Због тога се у овом раду приступа анализи општих питања из предметне области. У том контексту полази се од извора права, након чега се полемиче о односу два принципа, универзалности и територијалности, чије разумевање у многама олакшава примену одредаба о међународном стечају. Потом се у раду спорна питања групишу и тако анализирају кроз следеће одвојене целине: питање односа главног и споредног стечајног поступка и међународне надлежности за отварање стечајног поступка, меродавно право, заштита страних поверилаца, признање страних стечајних одлука, сарадња стечајних органа и координација различитих стечајних поступака, заштита страних поверилаца. На самом крају, у раду су дате и полазне поставке приступу међународном стечају групе привредних друштава.

Свим овим питањима приступљено је с циљем да се нормативни оквир о стечају са елементом иностраности појасни онима који у тим поступцима узимају учешће, а потом и да се та лица одваже и мотивишу на његову примену. Ово из разлога што је нормативни оквир о међународном стечају установљен првенствено у циљу да олакша поступак решавања сложених питања у стечајевима са елементом иностраности.

ИЗВОРИ ПРАВА У МЕЂУНАРОДНОМ СТЕЧАЈУ

Ма која полемика о стечајном поступку са елементом иностраности подразумева претходну расправу о изворима права за којима је потребно досећи. Они могу бити унутрашњи и међународни.

Код унутрашњих није потребно много полемисати, имајући у виду да Закон о стечају садржи нормативни оквир посвећен међународном стечају. Међутим, посебну пажњу закупају међународни извори права. Разлог тога је чињеница да се унутрашњи оквир међународног стечаја управо развијао прихватањем најзначајнијих извора међународног права. У том смислу, празнине које свакако у њему постоје, потребно је попуњавати уз примену међународних извора. Такође, њихов значај је и у веродостојнијем тумачењу и разумевању појединих правних института инкорпорираних у наш правни систем. Због тога се слободно може рећи да се најзначајнији међународни извори, снагом свог квалитета и тиме створеног ауторитета на глобалном нивоу, сматрају саставним делом правног поретка Републике Србије и да се непосредно примењују.²

У контексту поменутих извора превасходно треба имати у виду Уредбу о стечајним поступцима Европске уније, која је у првој верзији усвојена 2000. године, а ступила на снагу 31. маја 2002. године. Она се примењује у свим државама чланица Европске уније, изузев Данске, која се посматра као нечланица у контексту примене Уредбе. Њу иначе, на нивоу земаља чланица, карактерише општост у примени, обавезност у целини и директна примена у државама чланицама.³ Ма-

2 Устав РС, *Службени гласник РС*, бр. 98/2006, чл 16 ст. 2.

3 В. Радовић, *Стечајно право*, Књига друга, Београд, 2018, стр. 408.

терија у њој је у основи подељена у четири области – међународна надлежност за отварање стечајног поступка, меродавно право, признање страних стечајних одлука и информисање поверилаца и пријава њихових потраживања у стечајном поступку. Ова уредба је, иначе, посебан утицај имала на одредбе Закона о стечајном поступку РС из 2004. године.

Уредба из 2000. године, замењена је новом Уредбом о стечајним поступцима, усвојеном 2015. године, а која је ступила на снагу у јуну 2017. године. У односу на Уредбу из 2000. године, нова Уредба је садржала одредбе о реорганизацији (реструктурирању) пре отварања стечајног поступка, потом правила о тзв. личној управи, која наставља са вршењем својих функција и након отварања стечајног поступка, као и поједине одредбе о стечају над физичким лицима. Иначе, она је задржала „средиште главних интереса дужника“ као основни критеријум за заснивање међународне надлежности за отварање главног стечајног поступка, али је тај појам додатно прецизиран. То је учињено путем тзв. оборивих претпоставки његовог постојања, а које су инкорпорирание и у наш Закон о стечају. У погледу секундарних стечајних поступака брисана је одредба да мора бити вођен као поступак банкротства. С друге стране, уведено је правило по коме суд може одбити да отвори секундарни стечајни поступак ако то није неопходно за заштиту интереса локалних поверилаца, као и унапређења сарадње између главног и секундарних стечајних поступака. Новина је и да стечајни управник може тражити да се не отвори секундарни стечајни поступак, под условом да се обавезе да ће поштовати правила о подели и приоритетним правилима локалних поверилаца приликом деобе локалне имовине. Посебна пажња у Уредби је посвећена и информисању познатих страних поверилаца, као и пријави њихових потраживања, а помињу се и одредбе о стечају групе (групације привредних друштава).

Важно је поменути да и наведена Уредба има практичну снагу императивног прописа на нивоу Европске уније и непосредно се примењује. Међутим, у односу на међународне конвенције и поменуте Уредбе, све више се у савременим оквирима стечајног права као ауторитет јављају извори права који на примену не обавезују снагом императивности, већ снагом свог квалитета. Овде је реч о тзв. модел законима, који немају за циљ да унификују међународно стечајно право (створе једнообразни оквир путем императивних норми), већ да га хармонизују на начин што ће разлике бити помирене а специфичности сваког националног права бити задржане. Најзначајнији акт у наведеном смислу је UNCITRAL-ов Модел закон из 1997. године.⁴ Након усвајања Модел-закон, Комисија за међународно трговинско право Уједињених нација донела је и Законодавни водич за стечајно право из 2004. године,⁵ допуњен трећим делом овог документа, донетог

---

4 Више о томе: В. Радовић, *Стечајно право*, 418-423.

5 United Nation Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *Legislative Guide on Insolvency Law – Part One and Two*, 2004

током 2012. године, а који се односи искључиво на стечај повезаних друштава,⁶ и који чини целину са прва два дела донета 2004. године. Тако је у трећем делу Законодавног водича детаљно размотрена проблематика стечаја повезаних друштава. Такође, усвојен је и четврти део Законодавног водича 2020. године.⁷

ПРИНЦИПИ УНИВЕРЗАЛНОСТИ И ТЕРИТОРИЈАЛНОСТИ⁸

Разумевање принципа универзалности и територијалности у многоне олакшава примену читаве материје међународног стечаја. Парадокс у овој тврдњи је што се ради о два сукобљена принципа, па због тога је једноставно закључити да се помирењем њихових разлика могу изнаћи најбоља решења. Због тога је преваходно потребно изнети суштину оба поменута принципа.

Принцип универзалности тежи успостављању правила међународног стечаја у оквиру којих суд само једне државе (тзв. државе домаћина дужника) има искључиву међународну надлежност за спровођење целокупног стечајног поступка.⁹ Другим речима, то би значило да се читав поступак посматра као јединствен, тако да постоји само један дужник, јединствена стечајна маса, да суди један суд и да се примењује једно право, независно од тога да ли се имовина налази у различитим правним системима и државама. Тако, гдегод да се нека имовинска целина налази, у било којој страни држави у односу на државу домаћина, примењивао би се јединствени поступак и суд државе домаћина би био једино надлежан за поступање, независно од тога што се нека имовина налази у другој држави.

Као предност принципа универзалности истиче се већа економичност и ефикасност у поступању, омогућавање реорганизације сложених привредних друштава, нижи административни трошкови, једноставнији поступак у контексту примене права, смањени опсег извлачења имовине услед изигравања процедуралних правила различитих држава и сл. Међутим, као недостатак се, с друге стране намеће често спорно питање, на који начин утврдити ко је држава домаћин код сложених привредних друштава. Такође, као недостатак је и често неприхватање држава да се на њиховој територији заснива надлежност страног суда и страног права. Такође, проблем је и за стране повериоце да се руководе њима непознатим правилима процедуре државе домаћина у погледу пријаве потраживања, као и обавештавања о отварању и току стечајног поступка. На тај начин се страним повериоцима отежава и остваривање њихових права.

6 United Nation Commission on International Trade Law (UNCITRAL), Legislative Guide on Insolvency Law – Part Three, 2012.

7 United Nation Commission on International Trade Law (UNCITRAL), Legislative Guide on Insolvency Law – Part Four, 2020.

8 Више: В. Радовић, „Принцип чисте универзалности у међународном стечају“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 2/2013(6).

9 В. Радовић, *Стечајно право*, 432.

С друге стране, у односу на принцип универзалности, у теорији стечајног права се јавља и принцип територијалности. Он подразумева да се стечајни поступак у једној држави спроводи само у односу на имовину стечајног дужника која се налази на територији те државе. Дакле, у случају да се имовина једног сложеног привредног друштва налази у различитим државама, у свакој држави где се та имовина налази, суштински би био вођен засебни стечајни поступак. Овај принцип најчешће погодује локалним повериоцима и олакшава њихово информисање о свим битним питањима у вези стечајног поступка. Међутим, као недостатак се намећу питања неједнаког третмана поверилаца истог стечајног дужника, потом често увећани трошкови вођења стечајног поступка, фаворизовање локалних поверилаца, мотивише да се манипулише имовином у предстечајном поступку и искористе повољности процедура неких држава и сл.

Следом наведеног, ни један од поменути два принципа, као најдоминантнија у теорији стечајног права, није у потпуности прихватљив, јер оба имају своје предности, али и недостатке. Ово нарочито ако се има у виду и различитост правних система разних држава, као и различитост њихових интереса. Због тога се, а што у праву често и бива случај, као најпогоднији модел може издвојити онај који води помирењу разлика ова два принципа и умањењу њихових појединачних недостатака. То се свакако чини комбинацијом добрих страна оба ова принципа, а из којег је проистекао данас најприхватљивији принцип тзв. модификоване универзалности. Он у својој суштини полази од тога да се против истог стечајног дужника може отворити више стечајних поступака, али само један од отворених поступака може бити главни, док су сви остали споредни.¹⁰ Притом, функционисање овог модела се омогућава путем сарадње и координације главног и споредних стечајних поступака.

Модел тзв. модификоване универзалности је и најшире прихваћен. Отуда, тек јасним разумевањем његовог функционисања може се доћи до једноставнијег тумачења норми међународног стечајног права. Ово нарочито у делу разумевања односа главног и споредног стечајног поступка.

ГЛАВНИ И СПОРЕДНИ СТЕЧАЈНИ ПОСТУПАК И МЕЂУНАРОДНА НАДЛЕЖНОСТ

Уз примену принципа тзв. модификоване универзалности, основно полазиште је да се против једног дужника може водити само један главни стечајни поступак. Отуда се поставља питање, који је основни критеријум путем којег можемо проценити који од више потенцијалних стечајних поступака треба да буде сматран главним. У међународном стечају основни критеријум јесте критеријум “средиште главних интереса стечајног дужника”. Дакле, међународна

---

10 Више о томе: В. Радовић, *Стечајно право*, 459.

надлежност за отварање главног стечајног поступка се одређује према овом критеријуму.

У нашем праву се тзв. центар или „средиште“ главних интереса првенствено посматра кроз место одакле дужник редовно управља својим интересима и које је као такво препознато од трећег лица. То је иначе опште правило. Притом, као претпоставка постојања средишта главних интереса, претпоставља се место где привредно друштво има своје регистровано седиште. То значи да ако неко привредно друштво има регистровано седиште у Републици Србији, а нема доказа да средиште његових интереса постоји у другој држави (нпр. седиште је само формално регистровано у Србији а он пословање остварује у другој земљи, где му се налазе и управа и пословни партнери и сл.), онда ће суд Републике Србије бити међународно надлежан за отварање главног стечајног поступка према том дужнику. Такође, у нашем законодавству је установљен и један помоћни критеријум за заснивање међународне надлежности суда Републике Србије, који упућује да ако се средиште главних интереса стечајног дужника налази у иностранству, а његово седиште је у Републици Србији, суд Републике Србије ће бити надлежан ако се према праву државе у којој стечајни дужник има центар главних интереса не може покренути или отворити стечајни поступак на основу средишта главних интереса. Дакле, путем овог помоћног критеријума успоставља се доминација тзв. принципа модификоване универзалности која упућује да ако у држави где се налази центар главних интереса овај принцип није прихваћен, међународну надлежност ће засновати суд Републике Србије (који тај принцип прихвата).¹¹

Закон о стечају установљава и супсидијаран критеријум за успостављање надлежности Републике Србије, који, на неки начин, представља и помирење са разликама у односу на принцип територијалности. Тако је установљено да ако суд у Републици Србији није надлежан за вођење главног стечајног поступка према принципу тзв. центра главних интереса, биће надлежан ако стечајни дужник има сталну пословну јединицу без својства правног лица у Републици Србији (тзв. споредни стечајни поступак). Под сталном пословном јединицом се подразумева било које место пословања у којем стечајни дужник обавља економску активност (било огранак или страног представништво), употребом људске снаге и добара или услуга. Такође, постоји још један додатни критеријум који чак омогућава и успостављање међународне надлежности суда Републике Србије и у случају да се не налази пословна јединица, већ само имовина стечајног дужника на територији Републике Србије. Међутим, услови за то су: 1) ако постоји стечајни разлог, али се у држави где стечајни дужник има средиште главних интереса стечајни поступак не може водити због услова предвиђених у стечајном праву те државе; 2) ако се према праву државе у којој стечајни дужник има средиште главних интереса, стечајни поступак односи само на имовину у тој држави; 3) када се

11 Закон о стечају, чл. 174а.

страна судска одлука о отварању стечајног поступка не може признати. Ове услове треба самостално посматрати, дакле, не морају бити кумулативно испуњени.

Оно што је важно напоменути, то је да споредни стечајни поступак обухвата само ону имовину стечајног дужника која се налази на територији Републике Србије. На тај начин се омогућава заштита националних интереса и локалних поверилаца (заштитна функција), врши лакше остваривање стечајних циљева (помоћна функција) и врши замена главног стечајног поступка (главна функција).¹²

С друге стране, разумевање односа главног и споредних стечајних поступака и уопште функционисање међународног стечаја по принципу односа главног стечајног поступка са споредним, могуће је само уз прихватање правила њихове међусобне сарадње и кооперације. Ова правила се успостављају читавим низом одредаба о међународној помоћи и сарадњи свих органа стечајног поступка у различитим државама, а нарочито у погледу благовременог и јасног обавештења свих поверилаца о битним информацијама везаним за целокупан стечајни поступак.

МЕРОДАВНО ПРАВО¹³

Поред питања суд које државе је надлежан за вођење стечајног поступка са елементима иностраности, даље се намеће и питање по ком праву, односно по правилима које државе ће тај поступак бити спровођен.

Основно колизионо правило (тачка везивања) које се при одређивању меродавног права у међународном стечају примењује је тзв. *Lex fori concursus*. Ово правило се објашњава тако што се на стечајни поступак и његова дејства примењује право државе у којој је отворен стечајни поступак (држава отварања стечајног поступка).

Обухват примене наведеног правила је знатно широк, али и постоје одређени изузеци. У вези питања обухвата, према индикативним нормама Закона о стечају, ова тачка везивања важи за: правила претходног стечајног поступка, отварање, спровођење и окончање стечајног поступка, као и све последице отварања стечајног поступка. Међутим, домен је новом Уредбом о стечајним поступцима ЕУ знатно проширен. Због тога је изузетно важно приликом тумачења норми међународног стечаја имати у виду и међународне изворе права, који у нашем праву, према уставном одређењу, имају примат у односу на норме домаћег права. Зато се може рећи да, по угледу на Уредбу о стечајним поступцима, и у српском стечајном праву под појам „стечајни поступак и његова дејства“, па самим тим и под обухват правила *lex fori concursus*, треба обухватити питања попут: који дужници

---

12 В. Радовић, *Стечајно право*, 490.

13 Више о меродавном праву: В. Радовић, „Основно колизионо правило у међународном стечајном праву (*lex fori concursus*) са посебним освртом на Уредбу о стечајним поступцима“ *Harmonius – Journal of Legal and Social Studies in South East Europe*, бр. 1/2013(а),

имају стечајну способност; која имовина стечајног дужника улази у састав стечајне масе; овлашћења стечајног управника и дужника; услове под којима се врши компензација; правне последице отварања стечајног поступка на обострано неизвршене двостранообавезне уговоре; правне последице отварања стечајног поступка на обострано неизвршене уговоре; правне последице отварања стечајног поступка на поступке покренуте од стране индивидуалних поверилаца; стечајна потраживања и потраживања стечајне масе; пријављивање и испитивање потраживања; деоба и исплатни редови; окончање стечајног поступка и права по његовом окончању; трошкове стечајног поступка; врсте стечајног поступка које се могу спроводити; стечајне разлоге; отварање стечајног поступка; претходни стечајни поступак; моменат наступања правних последица његовог отварања; органе стечајног поступка; уновчење стечајне масе; стечајну реорганизацију.¹⁴ Притом, треба имати у виду да су наведена питања су само најкарактеристичнија а не коначно дефинисана. Од нарочитог је значаја нагласити и да се под обухватом правила *lex fori concursus* подразумевају и „правне радње штетне за повериоце“.¹⁵ Под овим радњама, „поред радњи које се у стечајном поступку могу побијати“,¹⁶ могуће је подвести и радње којима се врши злоупотреба правила о ограниченој одговорности стечајног дужнике. Отуда, у обуват примене поменуте тачке везивања треба узети и приликом тумачење ових питања.

С друге стране, изузеци се превасходно односе на излучна и разлучна права, као и дејства стечајног поступка на уговоре о раду. Тако, у случају признања страног стечајног поступка у Републици Србији, на излучна и разлучна права на стварима или правима која се налазе на територији Републике Србије, се примењују прописи Републике Србије. За дејство стечајног поступка на уговоре о раду примењује се право које је меродавно за уговор о раду. Ипак, у Уредби ЕУ су и изузеци знатно шири и одређенији. Они се односе на: стварна права трећих лица, право на компензацију, задржавање права својине, уговоре који се односе на непокретности, уговоре о раду, права уписана у јавни регистар, заштита стицаоца, последице на текуће парнице и арбитраже. С тим у вези, и ове изузетке треба прихватити и приликом вођења стечајног поступка са елементом иностраности пред судом Републике Србије.

ПРИЗНАЊЕ СТРАНОГ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА И СТРАНИХ СТЕЧАЈНИХ ОДЛУКА

Нормативни оквир међународног стечаја у подразумева да предмет признања страних стечајних одлука у основи обухвата одлуке донете у току претходног стечајног поступка, одлуке о отварању стечајног поступка, одлуке донете

14 Детаљније: В. Радовић (2013а), стр. 240-249.

15 В. Радовић (2013а), 248.

16 *Ibidem*.

ван стечаја али које су у непосредној вези са њим (нпр. по тужби за утврђење оспореног потраживања), као и одлуке донете у току стечаја у сврси његовог спровођења.

Основне претпоставке за признање страног стечајног поступка су: 1) квалификација страног поступка као страног стечајног поступка; 2) страни представних као предлагач; 3) постојање обавезних прилога уз захтев за признање- доказ о постојању страног поступка и да га суд оцени прихватљивим; 4) захтев поднет стварно и месно надлежном суду 5) поштовање јавног поретка; 5) као неписано правило се подразумева и да постоји међународна надлежност за отварање стечајног поступка, односно суд или орган који је отворио главни стечајни поступак мора бити стварно надлежан за то према становишту нашег права; 6) као неписано правило је подразумева и извршност одлуке о отварању стечајног поступка.

Поменуте услове треба испунити кумулативно. Притом, посебна пажња се обраћа код услова који се тиче поштовања јавног поретка. Тако се приликом признања стране стечајне одлуке морају имати у виду одређена ограничења за признање која су процесног аспекта – попут заштите основних процесних права јавности, права на правни лек, пристрасност у поступку, „правичност“ главног и споредног поступка и сл. С друге стране, постоје и одређена ограничења посматрана и са материјалног аспекта, попут непоштовања принципа недискриминације, принципа заштите приватне својине и сл. Уколико се ове препреке за признање од стране суда препознају, страна стечајна одлука, па самим тим и страни стечајни поступак неће бити признати.

Сам поступак признања је фрагментаран, максимално упрошћен. Најпростије посматрано, подразумева подношење захтева, уз могућност да као саставни део захтева могу бити и предлози за одређивање појединих мера, потом испитивање претпоставки за признање одлуке, евентуално обавештење поверилаца о постојању отвореног стечајног поступка у другој држави над одређеним стечајним дужником и, на крају, одлучивање.

Међутим, оно што је нарочито важно, како са аспекта суда, тако и са аспекта подносиоца захтева за признање страног стечајног поступка, јесте да је испоштована посебна пажња приликом информисања, одн. обавештавања тзв. страних поверилаца (поверилаца државе у којој се захтев за признање стране стечајне одлуке подноси), о свим питањима везаним за стечај. Нарочито се овде узима у обзир обавештавање о условима, начину и роковима за пријаву потраживања и остваривање других права поверилаца у стечајном поступку. Уколико обавештавање ових поверилаца не буде извршено на поуздан начин, домаћи суд може условити признање страног стечајног поступка и обавезом поновног јавног обавештавања поверилаца и њиховог позивања да пријаве потраживања у стечајном поступку у тој држави.

Основне последице признања стране стечајне одлуке и страног стечајног поступка манифестују се у остваривању права на учешће у поступку, остваривање права побијања, права учешћа у другим поступцима. Такође, успоставља се и обавеза сарадње домаћег суда и органа у домаћој држави са органима у

страном стечајном поступку, а успоставља се и могућност преиспитивања одлуке и егзистирања евентуалног споредног стечајног поступка који је у тој држави отворен. Исто тако, признањем страног стечајног поступка се на најбољи могући начин успоставља и принцип тзв. сарадње и координације различитих стечајних поступака и то путем: координације домаћег и страног стечајног поступка, координације више страних стечајних поступака; намирење поверилаца у више истовремених страних стечајних поступака (урачунавање намирења). Уз то, установљава се, дакле, и „обавеза сарадње” суда и других органа са органима страног стечајног поступка, кроз именовање лица за „сарадњу”, непосредно обраћање страних органа и страних представника за пружање правне помоћи. Све то олакшава и поједностављује, а с друге стране чини јефтинијим и ефикаснијим спровођење међународног стечаја.

ЗАШТИТА СТРАНИХ ПОВЕРИЛАЦА¹⁷

Из пређашњих редова већ је указивано на важност питања заштите страних поверилаца у међународном стечају. То је можда једно и од најосетљивијих питања, које, ако се занемари, представља јасан сигнал суду државе који треба да призна одређени поступак као страни, да одустане од признања управо због непоштовања ове обавезе или да макар признање услови обавезом обавештавања у дружави где се захтев за признање стечајног поступка као страног подноси.

С тим у вези, потребно је указати на постојање обавезе потпуног и благовременог информисања (обавештавања) преваходно познатих поверилаца на поуздан начин. Поуздани начин ваља тумачити тако да се под њим подразумева обавеза информисања познатих поверилаца од стране стечајног управника, а изузетно и јавног информисања у ситуацији када у ситуацији када се зна да постоји више могућих поверилаца, знатан обим пословних активности, имовина, пословна јединица и сл. Потпуност информисања подразумева обавештеност о свим чињеницама важним повериоцу за остваривање његових права у страном стечајном поступку. Нарочито важно питање је питање рока за пријаву потраживања, њене садржине, начина подношења, последица пропуштања рока. И на крају, благовременост информисања ваља тумачити тако да треба поступити одмах, без одлагања, како би страни повериоци објективно могли да пријаве потраживање. С друге стране, уколико нема познатих поверилаца, често и због непостојања уредне пословне документације, а с обзиром на природу пословних односа стечајног дужника постоји извесност да се у одређеној држави може јавити већи број страних поверилаца, посебно у случају где стечајни дужник има и имовину, препорука је да се и у тој држави, путем средстава јавног информисања обавесте повериоци о отварању стечајног поступка и позову да своја потраживања пријаве.

---

17 Више: В. Радовић, *Стечајно право*, 547-566

У погледу начина пријављивања потраживања, поставља се питања како поступити у ситуацији ако се пријава потраживања страног повериоца поднесе за страном језику или у страном форми (садржини). У тој ситуацији постоје три могућности: да се пријава од стране стечајног судије и стечајног управника прихвати ако је разумљива, потом да се преведе о трошку стечајне масе (ако се сложе чланови одбора), или да се захтева превод или сношење трошкова превода. У погледу садржине односно форме, пријаву треба прихватити ако је садржина компатибилна са домаћим правом или да евентуално тражити уређење, уз детаљно упознавање са садржином пријаве сходно домаћем праву.

На крају, потреба је аутора да још једном укаже на важност заштите страних поверилаца у стечајном поступку, јер ће се тиме избећи посезање за територијалним стечајним поступцима, као и непризнавање домаћег стечајног поступка као главног у тој земљи, а што ће допринети економичнијем и ефикаснијем вођењу стечајног поступка.

МЕЂУНАРОДНИ СТЕЧАЈ „ГРУПЕ ДРУШТАВА“

1. Опредељење за појам „група привредних друштава“

Ширењем тржишта и развојем међународне трговине узрокована је потреба за међусобним повезивањем привредних друштава, нарочито на интернационалном нивоу. Стварањем чвршћих веза међу више привредних друштава омогућује се ефикасније деловање на ширем простору.¹⁸ Посебно се на овај начин превазилазе бројне препреке, праћене специфичностима прекограничног деловања.¹⁹ Уштеда трошкова, подела ризика,²⁰ контрола информација а самим тим и пословања, могућност остваривања пореских олакшица, као и стварање јачег „психолошког ефекта“ у односу на конкуренцију, представљају само неке од предности међусобног повезивања привредних друштава.²¹ Устаљен је начин повезивања међу друштвима путем капитал учешћа.²² На тај начин настају тзв. друштва повезана капиталом,²³ од којих једно друштво (матично, контролно),

---

18 Слично: J. Landers, „A Unified Approach To Parent, Subsidiary and Affiliate Questions in Bankruptcy“, *The University of Chicago Law Review*, No. 4/1975, стр. 619; J. Landers, „Another word on Parents, Subsidiaries and Affiliates in Bankruptcy“, *The University of Chicago Law Review*, Vol. 43, 1976, стр. 527-528; R. Pennington, *op. cit.*, стр. 968-973.

19 Више о томе: Т. Јевремовић Петровић (2014), стр. 36.

20 Детаљније: P. Mennell, „Liability of Parent Corporations for Hazardous Waste Cleanup and Damages“, *Harvard Law Review*, Vol. 99, 1986, стр. 992-996.

21 *Ibid.*, стр. 30 – 37; М. Васиљевић (2011), стр. 494.

22 В. Радовић (2014), стр. 275; М. Васиљевић (2011), стр. 498 – 504; Т. Јевремовић Петровић (2014), стр. 74.

23 ЗОПД, чл. 549 ст. 1 тач. 1.

остварује контролу над другим друштвом (зависно, контролисано) или више њих, а по основу одређеног учешћа у његовом капиталу. Под контролом се подразумева способност једног лица да, „директно или индиректно, врши утицај на пословање другог лица“²⁴ у смислу „управљања, надзора или власничке контроле“²⁵ Успостављањем контролног утицаја у овим сегментима ствара се хијерархијски устројена структура између матичног и зависног друштва, односно више њих. Осим путем капитала, привредна друштва могу да се повезују и разним уговорима (друштва повезана уговором), а могуће је и њихово комбиновано повезивање путем капитала и уговора (мешовито повезана друштва).²⁶ Отуда је, како са становишта компанијске регулативе, тако и за потребе стечајног права,²⁷ прихватљиво поимање повезаних друштава кроз успостављање повезаности у оквиру које се матичном (контролном) друштву омогућава остваривање контролног утицаја на пословање једног или више зависних (контролисаних) друштава, путем капитал учешћа, уговорног повезивања или њиховом комбинацијом. Но, уз појам повезаних друштава, у правној литератури и пословној пракси, сусреће се и термин „групе привредних друштава“. Овај се термин често користи паралелно са термином „повезана друштва“, а некада им се придаје и истоветан смисао.²⁸ Такав приступ, у терминолошком и појмовном смислу, доводи до недоумица. Поставља се питање да ли се ради о једном појму који се различито терминолошки објашњава или се ради о различитим појмовима дефинисаним различитим терминима. Одговор се може пронаћи једино кроз тумачење појма „групе привредних друштава“. Једна од најдоследнијих анализа појма групе привредних друштава, резултирала је закључком да: „уопштено, у дефинисању групе се редовно срећу следеће околности: 1) два или више правно самосталних друштава; 2) повезана друштва, 3) начин повезивања; 4) постојање економско јединства или целине; 5) јединствена управа; 6) контрола и 7) однос зависности.“²⁹ Узимањем у обзир ових околности, извршена је и дефиниција групе према следећем: „групу чине два или више правно самосталних и повезаних друштава, тако да представљају економско јединство тиме што су подвргнута под јединствену управу путем контроле над једним или више других друштава“.³⁰ Овој дефиницији се једино може приговорити у делу у коме се инсистира на термину „јединствена управа“. Таква појмовна конструкција, у језичком смислу, може упутити на погрешан закључак да је за постојање групе друштава нужно да управа у свим друштвима која чине групу мора бити састављена од истоветних лица, или да постоји

24 В. Радовић (2014), стр. 275.

25 Т. Јевремовић Петровић (2014), стр. 70-71.

26 ЗОПД, чл. 549 ст. 1 тач. 2 и 3.

27 В. Радовић (2014), стр. 277.

28 Т. Јевремовић Петровић (2014), стр. 67.

29 *Ibid.*, стр. 71.

30 *Ibid.*, стр. 124.

један орган управе за сва друштва у групи. Због тога је можда језички прецизније остати при ставу да је за постојање групе друштава неопходно „координисано управљање активностима свих друштава као целине“³¹ јер, контролни утицај у групи не мора бити непосредно изражен. Довољно је и постојање фактичке контроле, којом се управљање међу члановима групе може координисати на посредан начин. Међутим, оно што засигурно „групу привредних друштава“ издваја од других повезаних лица јесте „постојање економског јединства или целине“.³² Тако група привредног друштва са становишта права представља скупину привредних друштава са одвојеним правним субјективитетима, док са економског аспекта чини „јединствену економску заједницу“ (енгл. *single economic unit*).³³

При дефинисању појма групе друштава ваља указати и на правну нелогичност постојану у српском позитивном законодавству. Наиме, код регулисања врста повезаних друштава, направљена је разлика између: групе друштава (концерна), холдинга и друштава са узајамним учешћем у капиталу.³⁴ Отуда произлази да повезивањем у холдинг или у друштва повезана учешћем у капиталу, није могуће оформити групу привредних друштава. Такав приступ није оправдан, нити је прихваћен са становишта правне теорије,³⁵ а ни из угла пословне праксе. И холдинг, као и друштва повезана узајамним учешћем у капиталу могу функционисати као „јединствена економска целина“ са координисаном управом, односно могу представљати једну врсту групе.

На крају, пракса показује да се под појмом групе привредних друштава издвајају преваходно повезивања друштава капитала. Принцип ограничене одговорности чланова за обавезе друштва, уз обавезно постојање његовог правног субјективитета, чине предуслове без којих постојање и функционисање групе друштва практично није замисливо.

С правом се може рећи да је појам повезана друштва, дакле, шири од појма групе.³⁶ Група чини скуп друштава које чине једно економско јединство, док код повезаних друштава то не мора бити случај. Међутим, постојање овог „економског јединства“ не значи да концепт „групе“ не прате одређени недостаци. Напротив, повезивање друштва у групе прате изузетно сложени правни проблеми. Пре свега, како група не представља посебан правни ентитет, већ скуп незави-

---

31 *Ibid.*, стр. 77. И сама ауторка Т. Јевремовић Петровић, користи термин „координисано управљање“, при упућивању на: P. Blumberg, *The Multinational Challenge to Corporation Law: The Search for the New Corporate Personality*, Oxford University Press, New York – Oxford, 1993, стр. 113. Међутим, доцније се опредељује за израз „јединствена управа“.

32 *Ibid.*, стр. 76-77.

33 J. Dine, *The Governance of Corporate Groups*, Cambridge University Press, New York, 2000, стр. 42-43.

34 ЗОПД, чл. 550.

35 Т. Јевремовић Петровић (2014), стр. 165.

36 *Ibid.*, стр. 69.

сних друштава, то у групи ваља пажљиво одмерити економски интерес групе, који не сме бити супротстављен појединачним, индивидуализованим циљевима сваког њеног члана. Посебно се истиче сукобљеност интереса матичног и зависног друштва. Помирење појединачних интереса чланова групе, нарочито матичног и зависног друштва или више њих, са колективним интересом саме групе није нимало лак задатак. Притом, супротстављени интереси се јављају „не само у међусобним односима групе и њених чланица, односно чланица међусобно, већ и на нивоу сваког друштва појединачно“.³⁷ Наиме, свако појединачно друштво одликује вишеслојност интереса које постоје у њему самом, и њихова испреплетаност. У питању су интереси акционара (чланова), поверилаца, запослених, управе,³⁸ потом интереси самог друштва и интереси друштва у социолошком смислу (интерес државе).³⁹

Дакле, за правноваљано функционисање групе друштава треба ускладити вишеслојне интересе у сваком друштву које је члан групе, потом и интересе међу самим члановима групе, посебно интересе матичног и зависних друштава. У том настојању се, притом, не смеју повредити два основна постулата сваког члана групе појединачно: њихов правни субјективитет и правило о ограниченој одговорности сваког члана групе. Иако је испуњење наведених услова правно могуће, реалност показује да се у пракси често ови поступци у оквиру група друштава злоупотребљавају, чиме се наноси знатна штета трећим лицима, превасходно повериоцима појединих чланова групе. То се нарочито дешава у ситуацијама када матично друштво, зарад избегавања негативних последица свог пословања, злоупотребли правило о ограниченој одговорности зависног члана групе.

Због тога се све више у теорији права, а полако почиње и да постаје актуелно у пракси, питање тзв. стечаја групе, односно заједничког стечаја друштава у групи.

2. „Заједнички стечај“⁴⁰ друштава у групи

Све је више полемика у правној литератури, а често и у судској пракси, о питању „да ли група као целина може бити субјект стечајног поступка“.⁴¹ Најдаље је у том правцу одмакла регулатива Новог Зеланда, а потом и Републике Ирске, у оквиру којих се може говорити о „стечају групе“ као целине (енгл. *pooling of*

37 *Ibid.*, стр. 39.

38 О интересу управе, видети: М. А. Eisenberg, „Self-Interested Transactions in Corporate Law“, *Journal of Corporation Law*, 1988, стр. 998-1000.

39 М. Васиљевић (2007), стр. 55-65.

40 Заслуге за формулисање термина „заједнички стечај“ у српској правној литератури припадају Татјани Јевремовић Петровић. Видети: Т. Јевремовић Петровић (2014), стр. 384. Сличну терминологију, попут „стечаја групе“, користи: М. Васиљевић (2015), стр. 75.

41 Т. Јевремовић Петровић (2014), стр. 384.

assets),⁴² а не „заједничком стечају друштава у групи“.⁴³ Наиме, према регулативи Новог Зеланда „стечај групе“ може бити спроведен уколико суд, на захтев стечајног управника, повериоца или чланова друштва, утврди да би то било „праведно, одн. правично“ (енгл. *just and equitable*). Тада је могуће да суд нареди да привредно друштво које је, или које је било повезано са друштвом у стечају, одговара за део или све обавезе друштва у стечају.⁴⁴ Исто наређење суда може уследити и у случајевима када су два или више друштава у стечају.⁴⁵ Овако дефинисаном регулативом остављена су велика дискрециона овлашћења суду да процени када је „правично“ да спроведе јединствени стечај међу повезаним друштвима.⁴⁶ Како би овај критеријум „правичности“ био одређенији, предвиђено је да ће суд, приликом одлучивања о његовом постојању имати у виду: у којој су мери повезане компаније учествовале у управљању другог члана групе у стечају, понашање повезаног друштва према повериоцима другог члана групе у стечају, у којој се мери околности које су довеле до ликвидације могу довести у везу са деловањем повезаних друштава, као и друга питања која суд сматра потребним.⁴⁷ Иако је на овај начин покушано да се сузи круг околности који може упућивати да би стечај групе био „правичан“, мора се признати да то није довољно. И поред наведеног настојања, остају широка овлашћења суду да у сваком конкретном случају процењује постојање овог критеријума. Такав приступ засигурно штети правој сигурности.

Због тога у већини других правних система, међу које спада и правни систем Републике Србије, није уобичајено говорити о „стечају групе“, већ „заједничком стечају друштава у групи“.⁴⁸ Чак и поред признавања одређеног „стечајног субјективитета групе друштава“,⁴⁹ „група као целина не може да буде субјект стечајног поступка“.⁵⁰ Правно је могућ само заједнички стечај више друштава, који

42 Првобитно је овај правни институт регулисан у праву Новог Зеланда 1980. године. У оквиру позитивноправне регулативе Новог Зеланда овај је институт регулисан у: *Companies Act 1993 (NZ)*, ss 271(1)(a). За ирско право видети: *Companies Act 1990 (Irish Statute Book)*, ss 140 – 1.

43 Т. Јевремовић Петровић (2014), стр. 390.

44 *Companies Act 1993 (NZ)*, ss 271(1)(a)(i).

45 *Companies Act 1993 (NZ)*, ss 271(1)(a)(ii).

46 J. H. Farrar, „Piercing the Corporate Veil in Favour of Creditors and Pooling of Groups – a Comparative Study“, *Bond Law Review*, 2013, стр. 35. Слична дискрециона овлашћења предвиђена су и у оквиру ирског права, у случају када су два или више повезаних привредних друштава у стечају.

47 *Companies Act 1993 (NZ)*, ss 272.

48 Т. Јевремовић Петровић (2014), стр. 384.

49 М. Васиљевић (2014), стр. 74.

50 Т. Јевремовић Петровић (2014), стр. 384. Слично: М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *Стечајно право*, Београд, 2007, стр. 40.

би могао бити објашњен кроз постојање утицаја „стечаја неког од друштава у групи на остала друштва из групе“.⁵¹ Овај утицај може бити усмерен на процесну консолидацију у оквиру стечајних поступака међу члановима групе или чак на материјално обједињавање имовина чланова групе друштава у јединствену стечајну масу. Како би описани видови сарадње били оствариви, нарочито по питању материјалног обједињавања, нужно је правилно разрешити две основне контроверзе које прати регулисање стечаја повезаних друштава. Прва се односи на „проналажење мере између два супротстављена принципа: принципа одвојених правних субјективитета повезаних друштава и принципа јединства групе“.⁵² Ком од ова два принципа дати предност, и у којим ситуацијама би се могло сматрати „правичним“ да се одступи од правне ортодоксности самосталног субјективитета привредног друштва и приклони заједничком стечају више повезаних друштава у оквиру групе. У америчкој судској пракси је, иначе, идентификовано неколико фактора који утичу на одлучивање о материјалном обједињавању имовина повезаних друштава. Први фактор односи се на утврђивање чињенице да ли су се повериоци опходили ка групи друштава као према тзв. „јединственој економском ентитету“ и да ли су се „при одобравању кредита“, односно у време настанка потраживања, водили одвојеним субјективитетом појединичаних друштава у оквиру групе или не.⁵³ Други фактор који оправдава материјално обједињавање се препознаје кроз одговор на питање, да ли је пословање међу члановима групе друштава били толико испреплетано да ће обједињавање (консолидација) бити од користи за све повериоце.⁵⁴ Ова ситуација се преваходно односи на мешање имовина међу друштвима члановима групе, а потом и других сегмената пословања. Тада је материјално обједињавање оправдано у оним ситуацијама када би користило свим повериоцима, односно када је „размршавање“ имовина готово немогуће или тако скупо да је просто неисплативо.⁵⁵ Трећи фактор који је од значаја за одлучивање о материјалном обједињавању односи се на разматрање питања да ли је било злоупотребе средстава неког члана групе у корист другог члана групе друштава.⁵⁶ Овде се узимају у обзир околности плаћања дугова другог члана групе, куповина имовине за другог члана групе, коришћење имовине другог члана групе без накнаде, пренос имовине без накнаде, међусобне трансакције чланова групе изнад или испод тржишне цене, прекомерне исплате зарада и накнада члановима управе, формирање трансферних

51 Т. Јевремовић Петровић (2014), стр. 385.

52 *Ibidem*.

53 J. H. Farrar, „Piercing the Corporate Veil in Favour of Creditors and Pooling of Groups – a Comparative Study“, стр. 50.

54 *Ibid.*, стр. 51.

55 *Ibidem*. Аутор J. H. Farrar упућује на одлуку суда у спору: *Re Augie v. Restivo Banking Co.*, 860 F 2d 515 (2nd Circ 1988).

56 *Ibid.*, стр. 52.

цена супротно тзв. принципу „ван дохвата руке“ (енгл. *arms-lenght terms*),⁵⁷ као и преварне трансакције. Четврти фактор односи са на уопштenu констатацију да се материјално обједињавање оправдава уколико зависно друштво представља „*alter ego*“ матичног друштва.

Имајући у виду наведено, може се рећи да је са аспекта тренутног стања међународног стечајног права посматрано, реалније говорити првенствено о потреби функционисања међународног стечаја „групе“, кроз процесну консолидацију. Под њом се подразумева у пуној мери остваривање принципа међусобне сарадње и координације различитих стечајних поступака. С друге стране, међународно материјално обједињавање свакако треба бити циљ коме ваља тежити у међународном стечајном праву. Предуслов за то је свакако шире прихватање принципа универзалности у међународном стечају. Уколико он буде општеприхваћен, тек тада би се могло говорити о тзв. заједничком стечају у правом смислу те речи.

ЗАКЉУЧАК

Одредбе о међународном стечају, прописане Законом о стечају, треба прихватити тако да се њима покушава олакшати проблем вођења стечајних поступака са елементом иностраности. Ово нарочито из разлога што су извори међународног стечајног права, било међународни или домаћи, а који су претежно засновани на прихватању међународних извора, засновани на компромису различитих интереса на међународном нивоу. Уз, они су у великој мери прихваћени у Закону о стечају.

Ипак, иако наш позитивни законски оквир прихвата у потпуности устаљене принципе међународних извора права о стечају са елементом иностраности, при тумачењу спорних питања свакако треба имати у виду те изворе. Ово из разлога што у неким одредбама Закон о стечају оскудније интерпретира поједина питања у односу на општеприхваћене међународне изворе из те области. С друге стране, ширим приступом нормама о међународном стечају, којим се имају у виду и одредбе међународних извора, омогућује се јасније и боље разумевање сврхе постојања међународног стечајног оквира.

---

57 Трансферне цене су цене настале трансакцијом средствима или стварањем обавеза међу повезаним лицима. Код трансферних цена се у билансима стања посебно исказује вредност трансакција међу повезаним лицима по овим ценама и вредност таквих или сличних трансакција које би се оствариле на тржишту да се није радило о повезаним лицима (принцип „ван дохвата руке“). Уколико се утврди разлика између трансферне цене и тржишне цене, у пореском билансу повезаних лица је могуће утврдити ваљану пореску основицу. Отуда је могуће закључити да је сврха принципа „ван дохвата руке“, да се спречи вештачко смањивање пореске основице. О томе: М. Васиљевић (2015), стр. 72-73.

Управо је и основни циљ аутора овог рада био да кроз општи приказ међународног стечајног оквира ову материју приближи онима који у пракси те норме треба да примене. Овде се превасходно мисли на стечајне управнике, а потом и стечајне судије, који би се након читања овог члана морају више одважити да примењују норме о међународном стечају, а не да од њих зазиру. Једино тако би се могла остварити сврха постојања норми о међународном стечају, а то је да се њима желе умањити и упростити сложени проблеми које међународни стечај са собом носи.

Ана Андоровић

**Правни саветник у Центру за стечај Агенције
за лиценцирање стечајних управника**

Рад припремљен за вебинар

„Пољопривредно земљиште као део стечајне масе“

28.02.2022.

Пољопривредно земљиште као део стечајне масе

Увод

Појам пољопривредног земљишта регулисан је одредбама Закона о пољопривредном земљишту којима је одређено да пољопривредно земљиште представља добро од општег интереса за Републику Србију које се користи за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђене овим законом. Пољопривредно земљиште подразумева земљиште које се користи за пољопривредну производњу (њиве, вртови, воћњаци, виногради, ливаде, пашњаци, рибњаци, трстици и мочваре) и земљиште које се може привести намени за пољопривредну производњу. Обрадиво пољопривредно земљиште јесу њиве, вртови, воћњаци, виногради и ливаде.

Чланом 59. Закона о пољопривредном земљишту одређена је обавеза власника, односно корисника земљишта, да пољопривредно земљиште редовно обрађује и да примењује мере прописане наведеним законом и другим прописима, као и да поступа као добар домаћин и по правилима кодекса добре пољопривредне праксе. Наведено подразумева да и након отварања стечајног поступка, стечајни управник предузме одговарајуће активности и радње како би пољопривредно земљиште чији је власник стечајни дужник над којим је отворен стечајни поступак испунио своју законску обавезу у смислу редовног обрађивања пољопривредног земљишта сада као дела стечајне масе и поступања као доброг домаћина.

Такође треба напоменити и изричите забране регулисане Законом о пољопривредном земљишту, па је тако забрањено коришћење обрадивог пољопривредног земљишта прве, друге, треће, четврте и пете катастарске класе у непољопривредне сврхе, осим у случајевима предвиђеним овим законом, забрањено је уништавање и оштећење усева, садница, стабала као и оштећења која доводе до смањења продуктивности, структуре и слојева пољопривредног земљишта, као и свако друго оштећење пољопривредног земљишта, спаљивање органских остатака после жетве усева, испаша стоке на обрадивом

пољопривредном земљишту осим на сопственом. Такође је забрањено испуштање и одлагање опасних и штетних материја на пољопривредном земљишту и у каналима за одводњавање и наводњавање.

Давање у закуп пољопривредног земљишта

Имајући у виду обавезу обрађивања пољопривредног земљишта и након отварања стечајног поступка, стечајни управник је обавезан да предузме све радње да пољопривредно земљиште као део стечајне везе не остане необрађено. С тим у вези, стечајни управник мора да одреди начин и правац поступања у вези са оваквом имовином, ценећи њен правно имовински статус, да ли је власнички статус евентуално споран, да имовина није узурпирана и да ли је предмет неких судских односно управних поступака, с тим што треба нагласити обавезу стечајног управника да у што краћем року предузме све радње ради уновчења предметне имовине. Потребно је нагласити и да пољопривредно земљиште које је у складу са посебним законом одређено као грађевинско земљиште, до привођења планираној намени се користи за пољопривредну производњу. То ће бити ситуација нпр. када је у катастру непокретности земљиште по врсти уписано као грађевинско, али је под културом уписано као њива, воћњак или пашњак, што даље значи да земљиште није из пољопривредногведено намени грађевинског земљишта. Уколико не постоји могућност да сам стечајни дужник врши обраду пољопривредног земљишта, такво земљиште је могуће дати у закуп. Давање у закуп би се сматрало оправданим у почетној фази банкротства, али никако не треба да служи као изговор за неоглашавање продаје такве имовине. Наиме, одредбама уговора о закупу пољопривредног земљишта који закључују стечајни дужник и закупца би се регулисали односи у таквој ситуацији, продаји имовине пре истека рока на који је закључен уговор о закупу, а с друге стране могуће је одговарајућим напоменама у огласу о продаји имовине, продајној документацији и одредбама уговора о купопродаји пољопривредног земљишта обавестити купца о закљученом уговору о закупу и предаји у посед земљишта новом власнику по скидању усева од стране Закупца, а све из разлога саме специфичности предмета закупа односно продаје, пољопривредног земљишта на коме се узгајају усеви за које је потребан одређени временски период за убирање плодова.

Уговор о закупу пољопривредног земљишта треба да садржи предмет уговора са тачно означеним бројевима катастарских парцела, бројевима листова непокретности, ознаком катастарских општина и површином земљишта, рок на који се закључује уговор и износ закупнине. У случајевима када је тешко идентификовати катастарске парцеле стечајног дужника могуће је ангажовање геодетских организација, које на основу сателитског снимка могу прецизно одредити границе катастарских пацела. Пожељно је закључити уговор о закупу на одређено време (уобичајно у пракси аграрна година), са роком који омогућава несметано скидање усева закупцу, с тим да треба водити рачуна о врсти засада

биљака (једногодишњи или вишегодишњи). Одредбама уговора о закупу треба предвидети и обавезу закупца да сноси трошкове водног доприноса, пољарине и друге зависне трошкове који су терет имовине која је предмет закупа, да омогући заинтересованим купцима несметан приступ и обилазак, да обрађивање закупљеног земљишта обавља са пажњом доброг домаћина и да се придржава кодекса добре пољопривредне праксе. Такође је могуће и предвидети уговорну казну у случају доцње у иселењу Закупца. Уговорну казну треба одредити у одговарајућем износу како би се спречио чест случај из праксе када купац одбија да преда предмет закупа и при томе је отпочео нови циклус пољопривредне производње, јер је на пример прорачунао да ће му уговорна казна бити боље економско решење од нове тржишне цене закупа.

Једна од могућности издавања у закуп пољопривредног земљишта у стечајном поступку је путем јавног оглашавања. Одредбама Закона о стечају није регулисан начин издавања у закуп имовине стечајног дужника, осим потребне сагласности Одбора поверилаца за издавање имовине у закуп, која је установљена изменама Закона о стечају из 2014. године, односно потребне сагласности разлучног односно заложног повериоца установљена изменама Закона о стечају из 2017 године, све у смислу одредби члана 28. Закона о стечају. У том смислу, сам стечајни управник прописује услове, рокове, новчани износ (депозит) за учествовање у поступку издавања у закуп пољопривредног земљишта, минималну закупнину, средства обезбеђења плаћања и др. Могуће је одредити да се целокупна закупнина за предметно земљиште плаћа унапред. Најчешће се издавање у закуп пољопривредног земљишта спроводи методом јавног надметања или јавним прикупљањем писаних понуда, али су у пракси могуће и ситуације када би било оправдано давање у закуп непосредном погодбом (трошкови оглашавања велики у односу на могуће приходе, положај катастраских парцела итд.). Стечајном управнику могу као оријентир око одређивања минималне закупнине послужити Одлуке о расписивању јавног огласа за давање у закуп пољопривредног земљишта у државној својини локалне самоуправе на територији где се налази предметно пољопривредно земљиште којим су одређене почетне цене по ха. Новоформиран Електронски портал Агенције за лиценцирање стечајних управника има у плану да инфраструктуру портала за продају искористи и у сврхе спровођења поступка издавања у закуп имовине стечајног дужника на ефикасан и поједностављен начин.

Регистри непокретности и евиденција

Врсте права које могу постојати на непокретној имовини односно пољопривредном земљишту, као и регистри о њима до данас су претрпели више промена. Пре формирања катастра непокретности на територији наше земље упоредо су постојале две евиденције о непокретностима: са једне стране земљишне књиге или тапијска евиденција као евиденције о правима на непокретностима тзв. правне евиденције о непокретностима а са друге стране катастар земљишта као

евиденција о земљишту и објектима на земљишту. Катастар земљишта представља технички опис сваког земљишта, евиденцију о положају, величини, култури, бонитету и корисницима земљишта. Катастар земљишта се формира на бази премера земљишта и назива се и фактичка евиденција о непокретностима.

Потпуни подаци о власничким и другим стварним правима, који се сматрају непобитним (фикција апсолутне тачности), постојали су само у оним општинама у којима су биле устројене и вођене земљишне књиге, на 23% територије Србије (цела Војводина и део Србије до Крагујевца, као и градска територија Ниша). У неким општинама где нису формиране земљишне књиге, југ Србије, Косово и Метохија формиране су тапијске књиге, где се право власништва стиче уписом у тапијску књигу и издавањем тапије. У неким крајевима је постојао само катастар земљишта, а земљишне или тапијске књиге нису ни биле основане или су током ратова уништене.

Земљишне књиге нису садржале податке о непокретностима (површина, облик, границе простирања) које се добијају њеним изворним премером, већ су се непокретности у њој описивале према подацима из катастра земљишта. Тамо где је постојала двојна евиденција подаци у земљишним књигама и књизи тапија су у неким крајевима били несређени, а често ови подаци нису били међусобно усклађени са подацима у катастру земљишта. Ажурност земљишне књиге је била условљена с једне стране, ажурношћу катастра земљишта, јер су се промене у погледу непокретности (површина и облик парцеле, изграђеност земљишта) могле провести у земљишној књизи тек ако су спроведене у катастру земљишта. Као реалан проблем јавила се неусклађеност података који су евидентирани у земљишним књигама и у катастру земљишта, ово опет поврх чињенице да су се и земљишнокњижно и катастарско стање разликовали од стварног (фактичког) стања непокретности. Како је за земљишне књиге важио принцип диспозиције, што значи да упис у земљишну књигу није био обавезан већ је зависио од воље власника непокретности, то се јављају многи проблеми, како у погледу неусаглашености података уписаних у катастар земљишта и у земљишну књигу, тако и у погледу нерегулисаних имовинских односа, јер многе промене власништва нису уписиване у земљишне књиге, као ни уговори о физичкој деоби. Проблем је представљало и то што су различити органи били надлежни за вођење ових евиденција- земљишна књига је била у надлежности општинских судова а катастар земљишта у надлежности Републичког геодетског завода (раније Републичка геодетска управа).

У формирању катастра непокретности прављена је процесна дистинкција у ситуацијама када се упис права својине вршио према постојећој фактичкој евиденцији и када се упис права својине вршио према постојећој правној евиденцији. У првом случају детаљно је регулисано ко се у катастар непокретности уписује као ималац права својине на парцели, на грађевинском објекту и на посебном делу грађевинског објекта. Без обзира о којој од наведених непокретности да се ради, за случај да се по утврђеним критеријумима не може уписати ималац права својине, прописано је било да се у катастар непокретности упише као држалац

лице које је у поседу непокретности. Када се упис права својине, у другом случају, вршио према постојећој правној евиденцији (земљишној књизи) прописано је било, слично претходној ситуацији, ко се уписује као титулар права својине на парцели, објекту и посебном делу објекта. Уочава се да се пошло од чињенице да је земљишнокњижно тело правна целина, те нису предвиђена посебна правила за упис права својине на парцели, објекту и посебном делу објекта, што је случај код уписа према подацима катастра земљишта.

Права која се у катастру непокретности као јединственој евиденцији о непокретностима могу уписати, при чему упис има конститутивни карактер, укључују право својине, право сусвојине, право заједничке својине, право коришћења, право закупа, право службености, хипотека и друга стварна права на непокретностима прописана законом.

Денационализација пољопривредног земљишта

Више закона из прошлости регулишу денационализацију пољопривредног земљишта, међу којима је и Закон о начину и условима признавања и враћању земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа ("Сл. гласник РС", бр. 18/91, 20/92 и 42/98) (у даљем тексту Закон о ПЗФ).

Наиме, означени Закон предвидео је могућност да се ранијим власницима или његовим правним следбеницима врати земљиште одузето по два основа. Прво, по Закону о пољопривредном земљишном фонду друштвене својине и додељивању земље пољопривредним организацијама, који је утврдио општи земљишни максимум на 10 хектара и по којем је од земљорадника без накнаде одузето и постало друштвена својина обрадиво пољопривредно земљиште изнад 10 хектара. Друго, по основу конфискације због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа (житарице, вуна, кримпир и др.). Сељаци који нису обезбедили житарице у прописаној количини ригорозно су кажњавани а имовина им је одузимана. По наведеном републичком закону из 1991. године, ранијем сопственику се враћа исто, а ако то није могуће, друго одговарајуће земљиште, с тим што је могућа и исплата накнаде (у новцу или деоницама). Странкама у смислу овог закона сматрају се ранији сопственик с једне стране и општина и пољопривредна односна друга организација код које се одузето земљиште налази, односно која је отуђила то земљиште из друштвене својине. Поступак враћања земље води се при општинском органу управе надлежном за имовинскоправне послове, од стране посебно образоване комисије. Рок за подношење захтева по том закону био је 10 година. У случају када ранијем сопственику по одредбама овог закона припада право на новчану накнаду за одузето земљиште, исплата накнаде пада на терет организације која користи земљиште. У случају када се одузето земљиште налази у приватној својини накнаду сноси организација која је то земљиште отуђила из друштвене својине. У случају да није у мо-

гућности да организација исплати такву накнаду, обавезу ће извршити општина односно Република Србија. Могућност одређена наведеним законом да лица која своја права не могу да реализују захтевају друга одговарајуће земљиште или да захтевају новчане накнаде у стечајном поступку је спорна са становишта одредби Закона о стечају, пре свега у смислу обавезе подношења пријаве потраживања. Међутим у пракси постоје различита поступања. С тим у вези је било случајева да је решењима Комисије одређена накнада лицима због немогућности враћања одговарајућег земљишта и да су по том основу лица кроз пријаву потраживања потраживала накнаду од стечајног дужника и да су у случају немогућности наплате целокупног износа накнаде у стечајном поступку остатак накнаде потраживали од Општине као супсидијарног дужника, након закључења стечајног поступка али и случајева где су општински судови у чијој надлежности је ванпарнични поступак доносили кондемпнаторна решења којима обавезују стечајног дужника на исплату накнаде као да је реч о обавези стечајне масе или трошковима стечајног поступка.

Организација обавезана на враћање одузетог земљишта, на давање другог одговарајућег земљишта или плаћање новчане накнаде, уколико је одузето земљиште стекла теретним правним послом, има право регреса од правног претходника, као и општина односно Република Србија. Земљиште које је прешло у друштвену својину по основима које прописује Закон о ПЗФ-у забрањено је прометовати, мењати му намену и вршити сваку другу врсту промета. Уговор и сваки други правни посао закључен супротно установљеним забранама ништав је и не производи правно дејство.

Такође, пољопривредно земљиште може бити предмет враћања према одредбама Закона о враћању имовине црквама и верским заједницама ("Сл. гласник РС", бр. 46/2006) и према одредбама Закона о враћању одузете имовине и обештећењу ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 108/2013, 142/2014, 88/2015 - одлука УС, 95/2018 и 153/2020)

Према одредбама Закона о враћању одузете имовине и обештећењу враћа се право својине на пољопривредном земљишту у складу са одредбама тог закона. Уколико је одузето пољопривредно, земљиште било предмет комасације, односно арондације након одузимања, бивши власник има право на враћање земљишта које је добијено из комасационе масе за то земљиште. Не враћа се право својине на пољопривредном и шумском земљишту ако је, на дан ступања на снагу овог закона:

- 1) на катастарској парцели изграђен објекат који је у функцији на дан ступања на снагу овог закона, она површина катастарске парцеле која служи за редовну употребу тог објекта, односно ако је на комплексу земљишта изграђен већи број објеката који су у функцији на дан ступања на снагу овог закона - површина земљишта која економски оправдава коришћење тих објеката;
- 2) неопходна нова парцелација земљишта ради обезбеђивања приступног пута за земљиште које је предмет захтева за враћање;

3) земљиште у друштвеној, односно задружној својини стечено теретним правним послом.

На званичном сајту Агенције за реституцију објављена је листа катастарских парцела добијених у поступку комасације а које су у државној својини и које могу бити предмет враћања у складу са Уредбом о критеријумима за утврђивање површине пољопривредног и шумског земљишта у поступку враћања одузете имовине („Сл.Гласник РС“, бр. 29/18).

Закон о о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине (“Сл. гласник РС” 49/92, 54/96 и 62/2006) донет је 1992. године, којим је предвиђено да друштвена својина на пољопривредном земљишту, постаје државна својина, а друштвена својина остаје само она својина коју је правно лице стекло на основу правног посла (средство за производњу, друштвени капитал тог предузећа).

Према члану 1. Закона о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту на друге облике својине пољопривредно земљиште у друштвеној својини које је правно лице стекло по основу Закона о аграрној реформи и прописима о национализацији пољопривредног земљишта у државној је својини. Пољопривредно земљиште у друштвеној својини које је правно лице стекло на основу правног посла као средство за производњу друштвени је капитал тог предузећа.

Ако је спорно земљиште стечено по основу самоуправног споразума (правног посла), оно представља капитал предузећа који се може трансформисати у приватну својину по одредбама цитираних посебних закона. Услов за то претварање је да министарство надлежно за послове пољопривреде и предузећа која користе пољопривредно земљиште изврше попис тог земљишта и изврше одговарајуће промене у земљишним односно другим јавним књигама о евиденцији непокретности. Тек када се изврши попис предузеће може отуђити или заменити пољопривредно земљиште.

У пракси се дешавало да иако је извршен и потврђен попис земљишта у друштвеној својини односно државној својини у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине, о чему је катастар непокретности издао потврду стечајном управнику да је стечајни дужник поступио по обавези из Закона о претварању друштвене својине у друге облике својине, што је и спроведено у катастарском оперативном делу, те да су све катастарске парцеле у листовима непокретности где је уписан стечајни дужник стечене теретним правним послом, катастар непокретности у току стечајног поступка извршио службену исправку уписа и пољопривредно земљиште које је било уписано као друштвена својина стечајног дужника уписао као државну својину. Ово је довело и до додатног проблема у спровођењу стечајног поступка, с обзиром да је и локална самоуправа расписала оглас о давању у закуп пољопривредног земљишта у државној својини и овим огласом обухватила и катастарске парцеле које су у државини стечајног дужника и које су биле предмет неправоснажног Решења Службе за катастар непокретности, а које су у

моменту спровођења лицитације од стране стечајног дужника, као закуподавца, већ дате у закуп.

Такође у пракси се дешавало да је разграничење земљишта на државно и друштвено земљиште извршено на основу неажурне документације (не узимајући у обзир да су поједине парцеле враћене физичким лицима према Закону о ПЗФ-у, као и околност да је у каснијим поступцима Комисија враћала земљиште које је према разграничењу одређено као државна својина, што има за последицу да је на уписе ДПБ подносило жалбе, да постоје захтеви за упис и физичких лица и Републике Србије и сл.)

Одлуке Комисије о враћању земљишту ранијим сопственицима су често биле непрецизне у смислу одређивања бројева и ознака парцела, па се дешавало да су исте биле неизвршине и да се у том смислу није могао извршити упис права по донетом решењу. С тим у вези, стечајни управник након отварања стечајног поступка није ни имао сазнања у вези са донетим решењима о враћању земљишта. А с друге стране, суд је својом одлуком (неправоснажна), у судском поступку заузео становиште да одлука Комисије којом се враћа земљиште у складу са Законом о ПЗФ-у представља одлуку државног органа којом се конститутивно стиче право својине, док упис у катастар непокретности има само декларативно дејство.

Аграрне мере и поступци у вези са пољопривредним земљиштем

Пољопривредно земљиште као део стечајне масе може бити и предмет аграрних мера: комасације и експропријације.

Комасација је аграрна мера коју спроводи држава са циљем укрупњавања парцела појединачних власника пољопривредног земљишта, при чему власник једног земљишта у замену добија друго земљиште, чиме се постижу бројни позитивни ефекти: обезбеђивање приступа путевима за све парцеле; обезбеђивање земљишта за јавне намене (изградња путева, канала, система за наводњавање и сл.); груписање земљишта за непољопривредне сврхе – као што је формирање индустријских зона; смањење раздаљина које пољопривредни произвођачи прелазе од економског домаћинства до својих поседа; оптималније обликовање парцела и њихово постављање на начин којим се унапређује продуктивност тог земљишта; уређивање својинско-правних односа на земљишту. Разлози за покретање комасације дефинисани су Законом о пољопривредном земљишту.

Комасација у Србији има дугу историју, али још увек постоји велика потреба за њеним даљим спровођењем. У неким подручјима комасација никада није спроведена, постоје подручја у којима она јесте спроведена у другој половини 20. века, али је потребно поновити поступак због промена које су у међувремену настале. Велики број парцела које улазе у поступак комасације су са неуређеним својинско правним односима. Имовинско-правни односи на непокретностима

у комасационом подручју се решавају кроз поступак комасације. За власнике земљишта је посебно важно да се уређивање својинских односа, закључно са уписом у катастар, врши без трошкова. У великом броју катастарских општина, посебно на територији Војводине, на снази је катастарски премер из 19. века, односно из 18. века из времена Марије Терезије. Често је то графички премер, односно не постоје нумерички подаци премера. Неажурно стање катастра непокретности у односу на фактичко стање на терену се огледа како у графичком делу, тако и у погледу имовинско-правног стања, што даје посебан значај комасацији која омогућава потпуно ажурну евиденцију и то у дигиталном облику.

Експропријација представља законом уређен поступак принудног преласка права својине из приватне у државну. Непокретности се могу експроприсати или се својина на њима може ограничити само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне. Даном правоснажности решења о експропријацији мења се сопственик на експроприсаној непокретности (потпуна експропријација). Експропријацијом може да се установи као службеност на непокретности или закуп на земљишту на одређено време (непотпуна експропријација). Поступак експропријације је у Србији уредио Закон о експропријацији (“Службени гласник РС”, бр. 53 од 28. децембра 1995, 23 од 6. априла 2001 - СУС, 20 од 19. марта 2009, 55 од 25. јуна 2013 - УС, 106 од 28. децембра 2016 - аутентично тумачење). Поступак експропријације се покреће предлогом државног (када је предлагач држава) или градског правобранилаштва, односно другог овлашћеног лица које заступа општину или град када су они предлагачи. Пре подношења предлога за експропријацију мора се утврдити јавни интерес што се утврђује на основу одлуке Владе Републике Србије. Предлог за експропријацију се подноси општинској управи према месту где се налази непокретност која је предмет експропријације. На основу поднетог предлога ако је документација која се прилаже уредна, општина доноси решење о експропријацији на које сопственик непокретности коме се она одузима има право жалбе. У случају експропријације пољопривредног земљишта ради изградње линијских инфраструктурних објеката, накнада за то земљиште одређује се давањем у својину ранијем сопственику другог одговарајућег пољопривредног земљишта исте културе и класе или одговарајуће вредности у истом месту или ближој околини. Уколико корисник експропријације није у могућности да понуди друго одговарајуће пољопривредно земљиште накнада се одређује у новцу. Накнада за експроприсано пољопривредно земљиште и грађевинско земљиште одређује се у новцу према тржишној цени таквог земљишта, ако законом није друкчије прописано. Процену тржишне цене врши орган надлежан за утврђивање пореза на пренос апсолутних права на непокретности. По правоснажности решења о експропријацији општина је дужна да закаже расправу за одређивање накнаде ранијем сопственику непокретности. Корисник експропријације је дужан да достави понуду о висини накнаде. Уколико корисник експропријације и ранији сопственик непокретности постигну споразум о висини накнаде овај споразум

има снагу извршне исправе. Уколико до споразума не дође висина накнаде се утврђује у ванпраничном поступку. Поступак одређивања накнаде за експропријасану непокретност покреће се и води по службеној дужности и хитан је. Трошкове поступка сноси корисник експропријације, осим трошкова који су изазвани неоправданим поступцима ранијег сопственика. У пракси је честа немогућност постизања договора око правичне накнаде за непокретност која се одузима, те је онда у судском поступку неопходно вештачење.

Права на непокретности у државној или друштвеној својини могу се решењем општинске управе одузети или ограничити и пренети на другог носиоца права на непокретности у друштвеној или државној својини, ако то захтева јавни интерес (административни пренос). У случају административног преноса земљишта или другог природног богатства у друштвеној својини, носилац права на земљишту или другом природном богатству које је стекао без накнаде има право на накнаду само за рад и средства уложена у то земљиште или друго природно богатство.

Стечајни управник се у току стечајног поступка може сусрести са наведеним поступцима. Ови поступци могу додатно отежати вођење стечајног поступка и утицати на сам ток и трајање поступка. Наиме, предметни поступци могу потрајати дужи временски период, па се у пракси за окончање поступка комасације и уписа права у катастру непокретности након тога чекало и више од три године. Уновчење пољопривредног земљишта стечајног дужника у поступку експропријације представља неку врсту уновчења, али које се не спроводи у складу са одредбама стечајног закона, већ у складу са одредбама Закона о експропријацији. На име експропријације стечајној маси би требало да буде исплаћена накнада у висини тржишне вредности пољопривредног земљишта која може представљати већи износ од износа који би се добио продајом имовине, с обзиром на одређивање почетне цене од 50% процене вредности, код прве продаје. С тим у вези, неопходно је да стечајни управник активно и са пажњом учествује у свим евентуалном поступцима поводом пољопривредног земљишта стечајног дужника а како би се обезбедила највећа вредност имовине стечајног дужника и заштитили интереси поверилаца.

Продаја пољопривредног земљишта у стечајном поступку

У последњој деценији, промет пољопривредног земљишта је један од најбрже растућих сегмената тржишта непокретности. Дошло је до повећаног интересовања за куповину земљишта. Цена пољопривредног земљишта директно зависи од њеног места, али ту има још много фактора, као што је квалитет, да ли је у питању већа или мања парцела, да ли има канале за одводњавање или бунар за наводњавање, да ли је у близини пута или дубоко у атару. Наравно, врло велики значај има и то да ли је у том крају земља тражена, јер и за земљиште, као и за све остало што се продаје, важе односи понуде и потражње. Постоји уверење да је улагање у обрадиво земљиште једино улагање које сигурно доноси зараду. Цена

земљишта, у последњих десетак година, стално лагано напредује. Један од квалитетнијих извора података о оствареним ценама је регистар цена непокретности који води РГЗ.

Треба имати у виду да искључиво лиценцирани проценитељ у смисли одредби Закона о проценитељима вредности непокретности ("Сл.гласник РС", бр. 108/2016 и 113/2017 – др.закон) може извршити процену вредности пољопривредног земљишта у стечајном поступку.

Очекивања да се према Споразуму о придруживању ЕУ, бити потпуно либерализована куповина земље од стране страних држављана нису остварена те се изменама Закона о пољопривредном земљишту, куповина земљишта ограничила у значајној мери. Према одредбама Закона о пољопривредном земљишту држављанин државе чланице Европске уније пољопривредно земљиште у приватној својини, полазећи од Споразума, може стећи правним послом уз накнаду или без накнаде, под условима прописаним овим законом. Пољопривредно земљиште у приватној својини лице може стећи ако: 1) је најмање десет година стално настањено у јединици локалне самоуправе у којој се врши промет пољопривредног земљишта; 2) обрађује најмање три године пољопривредно земљиште које је предмет правног посла уз накнаду или без накнаде; 3) има регистровано пољопривредно газдинство у активном статусу као носилац породичног пољопривредног газдинства, у складу са законом којим се уређује пољопривреда и рурални развој без прекида најмање десет година и има у власништву механизацију и опрему за обављање пољопривредне производње. Предмет правног посла из става 1. овог члана може да буде пољопривредно земљиште у приватној својини ако: није пољопривредно земљиште које је у складу са посебним законом одређено као грађевинско земљиште; не припада заштићеним природним добрима; не припада или се не граничи са војним постројењем и војним комплексом и не налази се у заштитним зонама око војних постројења, војних комплекса, војних објеката и објеката војне инфраструктуре, нити припада и не граничи се са територијом Копнене зоне безбедности. Предмет правног посла не може да буде пољопривредно земљиште у приватној својини које се налази на удаљености до 10 км од границе Републике Србије. Страно лице може стећи у својину највише до 2 ха пољопривредног земљишта у приватној својини, ако су испуњени услови прописани овим законом. У смислу наведеног потребно је узети у обзир ограничење око учествовања странаца код продаје пољопривредног земљишта у стечајном поступку у смислу наведених одредби Закона о пољопривредном земљишту.

Сви горе наведени закони и поступци имају далекосежне и озбиљне последице од значаја за питање уновчења имовине у стечајном поступку и стечајни управник би требао да предузме радње којима би на поуздан начин утврдио све релевантне чињенице у вези са имовином стечајног дужника-пољопривредним земљиштем и то пре оглашавања продаје пољопривредног земљишта, а како би се избегле евентуалне штетне последице по стечајну масу и повериоце.

Закључак

На крају, на основу свега изнетог можемо да закључимо да се стечајни управник може сусрести са више проблема уколико се пољопривредно земљиште налази у стечајној маси и исти могу утицати на отежано спровођење стечајног поступка. Наиме, до данас се догодио велики број промена који се тичу фактичког стања као и уписаних права на пољопривредном земљишту. Додатне тешкоће представља чињеница да је током времена пољопривредно земљиште било обухваћено разним поступцима комасације, арондације и денационализације, уз проблематику старог и новог премера и проблема око идентификације парцела односно земљишта. У том смислу, потребна је квалитетна сарадња стечајног управника и других државних органа (катастра непокретности, Агенције за реституцију, Управе за пољопривредно земљиште, општинских управа...) како би се превазишли настали проблеми и на најбољи могући начин извршила продаја пољопривредног земљишта у стечајном поступку и постигло наповољније колективно намирење поверилаца.

Ђурђа Ђурђевић

Саветник у Управи за пољопривредно земљиште

Рад припремљен за вебинар

„Пољопривредно земљиште као део стечајне масе“

28.02.2022.

ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ КАО ДЕО СТЕЧАЈНЕ МАСЕ

УВОД

Пољопривредно земљиште је један од најважнијих, незаменљивих природних ресурса Републике Србије.

Према резултатима Пописа пољопривреде 2012. године, укупна површина пољопривредног земљишта на територији Републике Србије износи 3.861.477 хектара¹.

Укупна површина пољопривредног земљишта у јавној својини (државној својини) Републике Србије износи 407.370,4 хектара².

ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА

Својинско правни режим пољопривредног земљишта је уређен Закон о основама својинскоправних односа („Сл. лист СФРЈ“, бр. 6/80, 36/90, „Сл. лист СРЈ“, бр. 29/96, „Сл. гласник РС“, бр. 115/05 - др. закон) (у даљем тексту: ЗОСПО), који се примењује као општи закон – важи увек када нешто другачије није прописаном одредбама посебног закона.

Посебни закони који подробније уређују правни режим за пољопривредно земљиште су бројни, а неки од најважнијих су:

- Закон о пољопривредном земљишту („Сл. гласник РС“, бр. 62/06, 65/08 - др. закон, 41/09, 112/15, 80/17, 95/18 - др. закон) (у даљем тексту: ЗПЗ);
- Закон о јавној својини („Сл. гласник РС“, бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 – др. закон, 108/2016, 113/2017, 95/2018 и 153/2020) (у даљем тексту: ЗЈС).

---

1 Податак преузет са интернет странице <https://www.srbija.gov.rs/tekst/329884/poljoprivreda.php>

2 Податак преузет са интернет странице <https://gisportal.gdi.net/portal/apps/sites/#/upravapz>

- Закон о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине („Сл. гласник РС“, бр. 49/92, 54/96 и 62/2006 – др. закон) (у даљем тексту: Закон о претварању);
- Закон о задругама („Сл. гласник РС“, бр. 112/15);
- Закон о враћању одузете имовине и обештећењу („Сл. гласник РС“, бр. 72/2011, 108/2013, 142/2014, 88/2015 – одлука УС, 95/2018 и 153/2020);
- Закон о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама („Сл. гласник РС“, бр. 46/2006);
- Закон о отклањању последица одузимања имовине жртвама холокауста које немају живих законских наследника („Сл. гласник РС“, бр. 13/2016);
- Закон о начину и условима признавања права и враћању земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа („Сл. гласник РС“, бр. 18/91, 20/92, 42/98).

Својинско правни режим за пољопривредно земљиште у приватној или задружној својини се разликује у односу на режим који важи за пољопривредно земљиште у јавној (државној) својини.

Наиме, за својинско правне односе поводом пољопривредног земљишта у јавној (државној) својини, поред ЗОСПО примењује се и Закон о јавној својини. Одредбе посебних закона којима се уређује режим ствари у јавној својини не могу бити у супротности са овим законом (чл. 4. ст. 2. ЗЈС). Правни режим пољопривредног земљишта у јавној својини уређује се посебним законом (чл. 8. ЗЈС)

Одредбом чл. 10. ЗЈС прописано је да су добра од општег интереса ствари које су **законом** одређене као добра од општег интереса, због чега уживају посебну заштиту (ст. 1.). **Добра од општег интереса на којима постоји право јавне својине су у својини Републике Србије, ако законом није друкчије одређено.**

Одредбом чл. 1. ст. 2. ЗПЗ прописано је да је **пољопривредно земљиште добро од општег интереса за Републику Србију** које се користи за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним овим законом.

ЗАКОН О ПОЉОПРИВРЕДНОМ ЗЕМЉИШТУ

Законска одредница пољопривредног земљишта као добра од општег интереса има одређене правне последице.

ЗПЗ прописује разна ограничења права својине на пољопривредном земљишту:

- чл. 15. ЗПЗ прописана је императивна забрана коришћења пољопривредног земљишта у сврхе које не служе пољопривредној производњи,
- чл. 16. забрањено је испуштање и одлагање опасних и штетних материја на пољопривредном земљишту,
- чл. 27. прописана је забрана уситњавања обрадивог (њиве, вртови, винограда, воћњаци и ливаде) пољопривредног земљишта,

- чл. 28. забрањена је пољска штета (уништавање и оштећење усева, засада, пољопривредне механизације, смањење продуктивности, структуре и слојева пољопривредног земљишта, спаљивање жетвених остатака, испаша стоке на обрадивом пољопривредном земљишту)
- чл. 72. ђ прописани су посебни услови за промет пољопривредног земљишта у приватној својини купцу који је држављанин државе чланице Европске уније – мора бити испуњен и услов из чл. 82а ст. 2. ЗОСПО – услов реципроцитета,

као и обавезе имаоца права својине, али и корисника пољопривредног земљишта:

- чл. 18. ЗПЗ прописана је обавеза примене противерозионих мера,
- чл. 21. обавеза вршења периодичне контроле плодности,
- чл. 29. заштита пољопривредног земљишта од мраза, града и пожара,
- чл. 53. обавеза одржавања система за наводњавање,
- чл. 59. обавеза редовне обраде обрадивог пољопривредног земљишта и поступање са пољопривредним земљиштем према стандарду доброг домаћина,
- чл. 74. обавеза уређења коришћења пашњака.

Стечајни управници при продаји имовинске целине или појединачне имовине стечајног дужника треба да обратe нарочиту пажњу на забрану уситњавања обрадивог пољопривредног земљишта из одредбе чл. 27. ЗПЗ.

Такође, стечајни управници имају обавезу прописану чл. 59. ЗПЗ да се старају да се обрадиво пољопривредно земљиште редовно обрађује, што се може постићи и издавањем пољопривредног земљишта у својини стечајног дужника у закуп.

Стечајни управник је као законски заступник стечајног дужника у обавези да познаје и примењује одредбе ЗПЗ на пољопривредно земљиште које чини стечајну масу.

Различит режим за пољопривредно земљиште у државној својини у односу на пољопривредно земљиште у приватној и задружној својини долази до изражаја и у самом ЗПЗ.

За државно пољопривредно земљиште (ДПЗ) важе додатна ограничења у погледу коришћења и појачана заштита у циљу очувања ДПЗ:

- чл. 62. ст. 2. ЗПЗ забрањено је издавати ДПЗ у подзакуп, ст. 3. је прописано која лица немају право закупа ДПЗ, ст. 5, 6. и 7. је прописана заштита ДПЗ од коришћења без правног основа,
- чл. 63. ЗПЗ је уређена заштита вишегодишњих засада на ДПЗ,
- чл. 67. ст. 3. ЗПЗ је одређено да купац нема право на повраћај вредности улагања у ДПЗ, ако уговором није другачије уређено,
- чл. 72. ЗПЗ прописана је забрана отуђења ДПЗ, осим под условима који су предвиђени чл. 72а- 72д ЗПЗ;

као и додатне дужности корисника – закупца ДПЗ:

- чл. 62. ст. 8. прописује дужност успостављања плодореда и вођење књиге поља за пољопривредну производњу,
- чл. 67. забрањује вршење инвестиционих радова који прелазе границе уобичајеног коришћења ДПЗ као и промену начина коришћења ДПЗ без одобрења закуподавца, као и активности супротне прописима о заштити животне средине.

Ово су одредбе које стечајни управник треба да познаје уколико постоји могућност да стечајни дужник закупи или добије на коришћење ДПЗ у поступку јавног надметања по почетној цени од 0 динара, (почетна цена закупа ДПЗ у другом и сваком наредном кругу јавног надметања је нижа од закупнине у првом кругу (чл. 64. ст. 6. ЗПЗ), а ДПЗ може да се излицитира у поступку јавног надметања по почетној цени од 0 динара ако ДПЗ није било издато и није било предмет коришћења најмање последње три агроекономске године (чл. 61. ст. 5. ЗПЗ).

Одредбом чл. 60. ст. 1. ЗПЗ је прописано да **пољопривредним земљиштем Републике Србије располаже и управља Република Србија преко Министарства**, а одредбом чл. 77а образована је **Управа за пољопривредно земљиште** за обављање стручних послова у области заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта и управљања пољопривредним земљиштем у државној својини, чији послови су дефинисани у одредби чл. 77б ЗПЗ.

Право коришћења ово Министарство црпи из одредбе чл. 20. ст. 2. ЗЈС којом је прописано да се непокретностима које користе државни органи сматрају и непокретности у јавној својини које не служе непосредно извршавању надлежности тих органа, већ за остваривање прихода путем давања у закуп, односно на коришћење.

Пољопривредно земљиште у државној својини се користи према годишњем програму заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта који доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе, уз сагласност Министарства (чл. 60. ст. 2. ЗПЗ).

Орган надлежан за послове вођења јавне евиденције о непокретностим је дужан да достави потребне податке, најкасније до 30. октобра текуће године, органу јединица локалне самоуправе за израду годишњег програма за наредну годину (чл. 60. ст. 8. ЗПЗ).

Захваљујући поступку који је прописан за израду годишњег програма, постиже се ажурност података о пољопривредном земљишту у државној својини, што доприноси транспарентности поступка управљања државним пољопривредним земљиштем. Годишњи програм се објављује у службеном гласилу јединице локалне самоуправе, на интернет страници јединице локалне самоуправе, као и на интернет страници Управе за пољопривредно земљиште <https://upz.minpolj.gov.rs/>.

Стечајни управници се могу обавестити о томе којим кат. парцелама управља и располаже Република Србија увидом у наведени програм, уколико нису сигур-

ни да ли стечајни дужник има неко стварно право на кат. парцелама пољопривредног земљишта.

То ће најлакше учинити увидом на поменуту интернет страницу Управе за пољопривредно земљиште на чијој почетној страни су објављени годишњи програми за сваку јединицу локалне самоуправе како за актуелну, тако и за претходну агроекономску годину.

Кликом миша на одабрану јединицу локалне самоуправе, рачунар аутоматски преузима датотеку у виду Excel табеле, која ја се састоји од више целина (Sheet). Да би табела могла да се прегледа, потребно је кликнути на дугме Enable Editing у заглављу табеле.

Онда је потребно одабрати жељену целину (Sheet):

- „ЈН табела“ – у овој целини су приказане кат. парцеле ДПЗ које се оглашавају ради давања у закуп или на коришћење путем јавног надметања у поступку који је уређен одредбама чл. 62 – 71. ЗПЗ.

- „Изузете парцеле“ – у овој целини су приказане кат. парцеле ДПЗ које се изумимају од поступка давања на коришћење односно издавања у закуп из разних разлога нпр. земљиште је према фактичком стању шума и није погодно за обраду, одређена је привремена мера против Републике Србије којом јој је забрањено располагање земљиштем путем оглашавања и издавања у закуп до правноснажног окончања својинског спора то.

Група №	Дат. објаве	Локал	Наручиоци	Категорија услуга	Класификација услуга	Својство	Место	Платежи	Остале услове	Вредност тенда
1	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,1534
2	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,7131
3	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,0885
4	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2177
5	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2131
6	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,0912
7	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,0897
8	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,0941
9	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,0407
10	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2134
11	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,4997
12	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2049
13	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,4047
14	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2111
15	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,0896
16	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,0170
17	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2053
18	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,0440
19	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,04749
20	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,7051
21	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2134
22	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	1,6499
23	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2071
24	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,4907
25	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	1,7949
26	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2044
27	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2049
28	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	1,8467
29	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2020
30	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	7,4983
31	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	0,2070
32	2023	Београд	Град Београд	Услуге	Услуге	Јавно	Београд	Јавно	Јавно	6,2289

Такође, на почетној страни интернет странице Управе за пољопривредно земљиште стечајни управник може извршити увид у табеларни приказ расписаних огласа за давање у закуп и на коришћење ДПЗ као и ранг листу лица која су учествовала у јавном надметању.

Управа за пољопривредно земљиште
 Министарство пољопривреде, шumarства и водостројарства

УПРАВИ ВЕСТИ ОГЛАСИ КОНКУРС ГОДИШЊИ ПРОГРАМИ

ЗА ДАВАЊЕ У ЗАКУП И НА КОРИШЋЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА У ДРЖАВНОЈ СОЈИЦИ

ОГЛАСИ   **РАНГ ЛИСТЕ**

ЗА 2023/2022. ГОДИШЊУ

- Општина Милосавци
оглас објаван - 14.02.2022.
- Општина Београд
оглас објаван - 22.02.2022.
- Општина Жагљев
оглас објаван - 22.02.2022.
- Општина Житковци
оглас објаван - 22.02.2022.
- Општина Бачева Паланка
оглас објаван - 22.02.2022.
- Општина Београд
оглас објаван - 21.02.2022.
- Град Зрењанин
оглас објаван - 21.02.2022.
- Општина Београд
оглас објаван - 18.02.2022.

Својом личношћу надлежни информације о потпуној документацији и условима ЗА ПРИМАЊАКЕ МОЖЕТЕ ОУПЕЧАТИ У PDF ФОРМАТУ

АПЛИКАЦИЈА
ДИГИТАЛНО ЈАВНО НАДМЕТАЊЕ
 прикупите
 резултатно
 корисничко
 упуство
 прегледајте
 видео упуство

ПРИДАТЕ
 УПУТНИЦИ И ПОДАЦИ
 ДРЖАВНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ
 ЗЕМЉИШТА

ЗАКОН О ПРЕТВАРАЊУ ДРУШТВЕНЕ СВОЈИНЕ НА ПОЉОПРИВРЕДНОМ ЗЕМЉИШТУ У ДРУГЕ ОБЛИКЕ СВОЈИНЕ

Од посебног значаја за поступак стечаја су прописи који уређују разграничење државне својине од других облика својине на пољопривредном земљишту.

Пољопривредно земљиште у Републици Србији је и даље оптерећено бременом нерешених имовинско правних односа, насталих услед измене друштвеног уређења након Другог светског рата.

Пољопривредно земљиште је било предмет аграрних реформи, национализације, секвестрације, што су мере које су предузимане у процесу „подржављења“ пољопривредног земљишта које је прелазило у општенародну, друштвену, државну и задружну својину.

Устав Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 1/90) у чл. 56. поред друштвене и државне својине поново јемчи приватну и задружну својину, те једнаку правну заштиту за све облике својине.

Уставним законом за спровођење Устава Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 1/90, 18/91) у чл. 19а је прописано да дана 20. марта 1991. године престаје да важи Закон о пољопривредном земљишном фонду друштвене својине и додељивању земље пољопривредним организацијама (◊Службени лист ФНРЈ), број 22/53, ◊Службени лист СФРЈ), број 10/65, ◊Службени гласник СРС», бр. 51/71 и 52/73 и ◊Службени лист САПВ», број 26/72).

Друштвене промене су створиле услове за својинску трансформацију у правним лицима са друштвеним и мешовитим капиталом, а својинска трансформација пољопривредног земљишта је била од посебног значаја, те је регулисана одредбама посебног закона - Закона о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине („Сл. гласник РС“, бр. 49/92, 54/96 и 62/2006 – др. закон) (у даљем тексту: Закон о претварању).

Одредбом чл. 1. Закона о претварању је прописано:

„Пољопривредно земљиште у друштвеној својини које је правно лице стекло по основу Закона о аграрној реформи и прописима о национализацији пољопривредног земљишта у државној је својини.

Пољопривредно земљиште у друштвеној својини које је правно лице стекло на основу правног посла, као средство за производњу, **друштвени је капитал тог предузећа**“.

Одредбом чл. 3. ст. 1. истог Закона о претварању прописано је да ће Министарство надлежно за послове пољопривреде **и** предузећа која користе пољопривредно земљиште, извршити попис тог земљишта и одговарајуће промене у земљишним, односно другим јавним књигама о евиденцији непокретности **најкасније до 31. децембра 1997. године**.

Ради примене чл. 3. Закона о претварању, ово Министарство је донело подзаконски акт - Упутство о начину и поступку утврђивања и евидентирања

пољопривредног земљишта у државној и друштвеној својини које користе правна лица („Сл. гласник РС“, бр. 21/94) (у даљем тексту: Упутство).

Одредбом чл. 6. Закона о претварању је прописано да **предузеће не може отуђити или заменити пољопривредно земљиште пре извршеног пописа земљишта у друштвеној својини** (ст. 1). **Предузеће не може вршити претварање друштвеног капитала у друге облике својине пре него што изврши попис земљишта у државној својини и одговарајуће промене у земљишним, односно другим јавним књигама о евиденцији непокретности (ст. 2).**

Према томе, друштвена својина може да буде претворена у друге облике својине тек по разграничењу друштвене од државне својине на пољопривредном земљишту **по критеријуму да ли је пољопривредно земљиште стечено путем теретног правног посла или не.**

Сентенца: *Пољопривредно земљиште у друштвеној својини, стечено на основу правног посла, може се трансформисати у приватну својину, само уколико су предузеће које користи пољопривредно земљиште у друштвеној својини и министарство надлежно за послове пољопривреде, претходно извршили попис тог земљишта, уз одговарајуће промене у земљишним, односно другим јавним књигама о евиденцији непокретности, сходно члану 3. Закона о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине. Тек након извршеног пописа и разграничења предузеће може отуђити или заменити пољопривредно земљиште, сходно чл. 6. и 11. наведеног закона.*

Из образложења:

“Област претварања и трансформације друштвене својине у друге облике својине регулисана је посебним законом - Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине, Законом о приватизацији и Законом о јавној својини. Ако је спорно земљиште стечено по основу самоуправног споразума (правног посла), оно представља капитал предузећа који се може трансформисати у приватну својину по одредбама цитираних посебних закона. Услов за то претварање је да министарство надлежно за послове пољопривреде и предузеће које користи пољопривредно земљиште изврше попис тог земљишта и изврше одговарајуће промене у земљишним односно другим јавним књигама о евиденцији непокретности (члан 3. Закона о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине («Сл. гласник РС», 49/92, 54/96 и 62/2006). Тек када се изврши попис предузеће може отуђити или заменити пољопривредно земљиште (чл. 6. и 11. истог закона).”

(Пресуда Врховног касационог суда Рев. 758/12 од 20. марта 2013. године)

У погледу тренутка стицања права својине у поступку разграничења, у судској пракси је заузет став да је то тренутак који се везује за доношење потврде Министарства о израђеном попису и разграничењу, која представља акт државног органа којим се окончава поступак разграничења.

Сентенца: *Својина у поступку разграничења друштвене и државне својине на пољопривредном земљишту утврђује се према тренутку разграничења.*

Из образложења:

“Као што је већ наведено, мишљење је овог суда да стицање права својине у поступку разграничења друштвене и државне својине на пољопривредном земљишту, представља стицање права својине одлуком државног органа, следом чега тренутак интабулације правних последица разграничења, није од значаја за оцену времена стицања права својине. Такође, евентуална нерасправљеност, односно недоказаност основа стицања одређених непокретности у поступку разграничења, терети правно лице, сходно цитираним одредбама Закона о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине, односно Упутства о начину и поступању утврђивања и евидентирања пољопривредног земљишта у државној и друштвеној својини, јер је дужност правног лица да изврши попис земљишта које користи и пружи доказе на околност да је те непокретности стекло правним послом. Самим тим, мишљење је овог суда да су парцеле које су предмет тужбеног захтева биле у својини тужиоца у тренутку заснивања заложног права и накнадно одређеног извршења, тим пре што државна својина није могла бити предмет приватизације, већ само капитал ППК «С.». Због тога је поменути уговор о кредиту, у погледу средстава обезбеђења (хипотека), ништав у делу у којем су обухваћене парцеле које су предмет тужбеног захтева. Другим речима, ово веће је за потребе одлучивања о тужбеном захтеву у овој правној ствари, на нивоу претходног питања, утврдило да су ништаве одредбе уговора о кредиту које се односе на оптерећење непокретности у државној својини, што за даљу последицу има недопустивост извршења на њима, с обзиром на то да на ништавост суд пази по службеној дужности.»

(Пресуда Апелационог суда у Новом Саду бр. Гж. 4267/12 од 16. маја 2013. године)

Када је извршено разграничење пољопривредног земљишта у државној и друштвеној својини у поступку прописаним Упутством, важили су следећи чланови Закона о претварању:

Члан. 2. : „Пољопривредно земљиште у државној својини **користи** предузеће, земљорадничка задруга или друго правно лице (у даљем тексту: предузеће) које је имало право коришћења и располагања тим земљиштем на дан ступања на снагу овог закона. Пољопривредним земљиштем из става 1. овог члана **располаже и управља** држава преко министарства надлежног за послове пољопривреде.

Члан 9.: „У случају **продаје** предузећа, пољопривредно земљиште у државној својини које је оно користило, преноси се на управљање министарству надлежном за послове пољопривреде до доношења одлуке о давању на коришћење тог земљишта другом предузећу.

Члан 10.: „У случају **ликвидације** или **стечаја** предузећа пољопривредно земљиште у државној својини, које је користило то предузеће, преноси се на управљање министарству надлежном за послове пољопривреде до доношења одлуке о давању на коришћење тог земљишта другом предузећу.

С обзиром на то да су бројна предузећа услед разграничења друштвене од државне својине на пољопривредном земљишту могла да остану без средства

за производњу, што би значајно отежало њихово пословање, законодавац је тежио да, за прво време, ублажи последице разграничења по пословање предузећа. Из тог разлога, у чл. 2. Закона о претварању је прописао да предузеће које је на дан ступања на снагу овог закона имало право коришћења и располагања пољопривредним земљиштем за које је у поступку разграничења утврђено да је у државној својини, користи то земљиште, док ово Министарство њиме управља и располаже.

Ипак, да би се спречило отуђење пољопривредног земљишта у државној својини које је према чл. 2. Закона о претварању остављено на коришћење предузећу, одредбама чл. 9. односно чл. 10. Закона о претварању је прописано да се у случају продаје, ликвидације или стечаја, пољопривредно земљиште у државној својини преноси на управљање и располагање министарству, до доношења одлуке о давању на коришћење тог земљишта другом предузећу. Дакле, у случају продаје, ликвидације или стечаја предузећа које је користило пољопривредно земљиште у државној својини, предузеће је по сили закона губило право коришћења тог земљишта.

Важећи ЗПЗ је у примени од **27.07.2006. године**.

Одредбом чл. 95. ЗПЗ прописано је да даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о пољопривредном земљишту («Службени гласник РС», бр. 49/92, 53/93 - др. закон, 67/93 - др. закон, 48/94 - др. закон, 46/95, 54/96, 14/00 и 101/05 - др. закон) и чл. 2, 4, 5, члан б. ст. 1, 4. и 5. и чл. 7, 9, 10. и 12. Закона о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине («Службени гласник РС», бр. 49/92 и 54/96).

Одредбом чл. 94. ЗПЗ прописано је: „Даном ступања на снагу овог закона **пољопривредно земљиште у државној својини преноси се на управљање Министарству** до доношења одлуке о давању у закуп тог земљишта. Правном лицу које је на дан ступања на снагу овог закона имало право коришћења пољопривредног земљишта у државној својини, **то право престаје** даном истека рока одређеног уговором о давању на коришћење тог земљишта, даном доношења одлуке о давању у закуп тог земљишта, односно даном отуђења тог земљишта. Правно лице из става 2. овог члана дужно је да у року од 15 дана од дана престанка права коришћења, пољопривредно земљиште у државној својини пренесе у државину Министарству, односно закупцу или купцу.“

Према томе, одредбе Закона о претварању које су уређивале питање корисника пољопривредног земљишта у државној својини су замењене одредбом чл. 94. ЗПЗ којом је одређено да се пољопривредно земљиште у државној својини преноси на управљање Министарству до доношење одлуке о давању у закуп тог земљишта. **Дакле, по сили закона, на основу одредбе чл. 94. и 95. ЗПЗ престало је право коришћења свим правним лицима која су на дан ступања на снагу овог закона користила пољопривредно земљиште у државној својини.**

Међутим, након ступања на снагу ЗПЗ нису решени сви спорни односи који су настајали услед нерешених имовинско правних односа на пољопривредном

земљишту поводом рагзраничења друштвене од државне својине. Како је рок за рагзраничење по Закону о претварању истекао још 31.12.1997. године, било је потребно да се коначно уреди питање разгзраничења државне својине од других облика својине на пољопривредном земљишту.

То је учињено самосталним чл. 17. Закона о изменама и допунама Закона о пољопривредном земљишту („Сл. гласник РС», бр. 112/15) којим је прописано:

„Пољопривредно земљиште у **друштвеној својини (мешовита својина, други облици својине)** које **није стечено теретно правним послом и** за које **није извршен попис земљишта** у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине («Службени гласник РС», бр. 49/92, 54/96 и 62/06 - др. закон) **преноси се у јавну својину Републике Србије (ст. 1)**. Даном ступања на снагу овог закона **Републички геодетски завод дужан је да у складу са одредбама ст. 1 и 2. овог члана и чланом 94. Закона о пољопривредном земљишту** (“Службени гласник РС”, бр. 62/06, 65/08 - др. закон и 41/09), по службеној дужности, **изврши упис пољопривредног земљишта у јавну својину Републике Србије, којим располаже и управља Министарство (ст. 3.)**.

Стога, пољопривредно земљиште у друштвеној али и мешовитој својини, односно другим облицима својине, које није стечено теретним правним послом и за које није извршен попис у складу са Законом о претварању, постало је **по сили закона**, на основу одредбе самосталног чл. 17. Закона о изменама и допунама ЗПЗ, **јавна својина Републике Србије**. Републички геодетски завод је обавезан да по службеној дужности спроведе промене у катастру непокретности настале по сили одредби чл. 94. и самосталног чл. 17. ст. 1. ЗПЗ, те је **упис у катастар непокретности у овим случајевима декларативног, а не конститутивног карактера**.

Цитиране одредбе наведених закона су од велике важности за стечајне поступке над стечајним дужницима са друштвеним или мешовитим капиталом, која нису извршила разгзраничење друштвене од државне својине на пољопривредном земљишту које су користила, као и за стечајне дужнике који су извршили разгзраничење, али су у јавним евиденцијама права на непокретностима остали уписани као имаоци права коришћења или као корисници пољопривредног земљишта у државној својини.

ЗАКОН О ЗАДРУГАМА

Закон о задругама („Сл. гласник РС”, бр. 112/2015) је у одредбама чл. 108-111. уредио поступак за претварање друштвене односно јавне својине на земљишту и објектима на којима је као ималац права уписана задруга, у задружну својину.

Одредбом чл. 108. Закон о задругама прописано је:

„На пољопривредном земљишту на коме је **израђен и потврђен** попис земљишта у друштвеној својини, односно државној својини, у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге

облике својине (“Службени гласник РС», бр. 49/92, 54/96 и 62/06 - др. закон), и које је, на основу одређених исправа уписано као **друштвена својина** у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, на захтев задруге, која је уписана као ималац права на том земљишту, уписаће се задружна својина, без поновне оцене исправа о стицању од стране надлежног органа за упис права на непокретностима. (ст. 1)

На пољопривредном земљишту које је уписано као **друштвена својина** у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, на захтев задруге која је уписана као ималац права на том земљишту које је купила или стекла другим теретно правним послом и за које задруга поседује доказ о стицању, а на коме **није израђен и потврђен** попис земљишта у друштвеној својини, односно државној својини у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, уписаће се задружна својина, на основу оцене исправа о стицању од стране надлежног органа за упис права на непокретностима. Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима, у збирци исправа не поседује исправе по основу којих се утврђује да је пољопривредно земљиште задруга стекла теретним правним послом, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави. (ст. 3.)“

Према томе, у случају из одредбе чл. 108. ст. 3. Закона о задругама, надлежна служба за катастар непокретности цени да ли је пољопривредно земљиште стечено теретним правним послом, али и да ли је задруга која је подносилац захтева за упис задружне својине правни следбеник правних лица која су означена као уговорна страна у тим теретним правним пословима.

Одредбом чл. 109. Закона о задругама прописано је:

„На непокретностима које су на дан ступања на снагу овог закона уписане као **друштвена или јавна својина**, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, а за коју задруге, односно задружни савези поседују веродостојну исправу у смислу правноснажне одлуке органа државне управе, суда или споразум о повраћају имовине, којима је утврђена **задружна својина** у корист задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима, уписаће на захтев задруге, односно задружног савеза, задружну својину (ст. 1.).

Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима, у збирци исправа не поседује исправе по основу којих је утврђена задружна својина на непокретности из става 1. овог члана, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави (ст.2.)“

Одредбом чл. 110. Закона о задругама прописано је:

„На **објектима** који су на дан ступања на снагу овог закона у јавном регистру о непокретностима и правима на њима уписани као **друштвена или јавна својина**, а на којима је као ималац права уписана задруга, односно задружни савез, на захтев задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима, уписаће задружну својину, уколико је **употребна дозвола** за те објекте издата **на име уписане задруге, односно задружног савеза као**

инвеститора (ст. 1.). Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима у збирци исправа не поседује употребну дозволу за предметне објекте, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави (ст. 2.).

На објектима на којима је на дан ступања на снагу овог закона, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима уписана **друштвена или јавна својина**, а на којима је као ималац права уписана задруга, односно задружни савез, на захтев уписане задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима уписаће задружну својину на објектима изграђеним пре доношења прописа о градњи (ст. 3.).“

Одредбом чл. 111. Закона о задругама прописано је:

„Задруга, односно задружни савез, дужна је да **у року од три године од дана ступања на снагу овог закона**³ поднесе надлежном органу за упис права на непокретностима, захтев за упис задружне својине на објектима и земљишту, који су на дан ступања на снагу овог закона уписани као друштвена својина или јавна својина, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, а на којима у складу са чл. 108, 109. и 110. овог закона, одређено право полажу задруге или задружни савези (ст. 1.).

Задруга, односно задружни савез, која води управни или судски поступак укључујући поступке по ванредним правним лековима, у вези са враћањем имовине задруге у складу са чланом 107. овог закона, дужна је да **у року од три године од дана правноснажног окончања поступка**, поднесе захтев за упис задружне својине за имовину над којом је утврђено право власништва задруге, односно право задруге на повраћај имовине (ст. 2.).

Протеком рока из ст. 1. и 2. овог члана, на имовини која је уписана као друштвена својина на којој је ималац права задруга, а за коју није поднет захтев за упис права задружне својине или је тај захтев правноснажно одбијен у поступку доказивања задружне својине, надлежни орган за упис права на непокретностима, извршиће, по службеној дужности, на тој непокретности упис права јавне својине Републике Србије (ст.3).“

Преклузивни рок за подношење захтева за упис задружне својине је истекао дана 07.01.2019. године. Имајући у виду одредбу чл. 111. ст. 3. Закона о задругама, Република Србија је **по сили закона** стекла право јавне својине на пољопривредном земљишту и објектима, који су у јавној евиденцији права на непокретностима били уписани као друштвена својина са правом коришћења у корист задруге. Упис права јавне својине Републике Србије у катастру непокретности има само декларативно дејство.

---

3 Закон о задругама („Сл. гласник РС”, бр. 112/2015) је ступио на снагу дана 07.01.2016. године.

ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ У СТЕЧАЈНОЈ МАСИ

Уставом Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 98/06) у чл. 86. зајемчена су приватна, задружна и јавна својина. Сви облици својине имају једнаку правну заштиту. Постојећа друштвена својина претвара се у приватну својину под условима, на начин и у роковима предвиђеним законом.

Друштвену својину је могуће претворити у приватну односно задружну својину само у складу са законом, а то су Закон о приватизацији, Закон о стечају и Закон о задругама.

Одредбом чл. 101. ст. 1. Закона о стечају (Сл. гласник РС бр. 104/09, 99/11 - др. закон, 71/12 - УС, 83/14, 113/17, 44/18, 95/18) (у даљем тексту: Закон о стечају) је прописано: „Стечајна маса је целокупна имовина стечајног дужника у земљи и иностранству на дан отварања стечајног поступка, као и имовина коју стечајни дужник стекне током стечајног поступка.“

Одредбом чл. 102. ст. 1. Закона о стечају је прописано: „Ако је излучно право уписано у земљишну или у другу јавну књигу или регистар, терет доказивања да ствар на којој постоји такво право улази у стечајну масу пада на стечајног дужника“.

Имајући у виду цитирану одредбу Закона о стечају, пољопривредно земљиште које је у јавној евиденцији права на непокретностима уписано као јавна (државна) својина Републике Србије не чини стечајну масу, док стечајни управник не докаже супротно.

Према томе, стечајни управник не може сматрати да стечајну масу чине права на стварима само зато што излучни поверилац у дотадашњем току стечајног поступка није истакао излучни захтев у односу те ствари.

Сентенца: *Излучни поверилац остварује право на излучење своје ствари из стечајне масе, захтевом у стечају или другим судским поступцима које може покренути без било каквих услова и рокова.*

Из образложења:

“Наведено из разлога што је Законом о стечају регулисан статус излучног повериоца, и то тако што му је дато овлашћење да у стечају поднесе захтев за излучење ствари, на којој он има стварна или лична права која су управо и основ таквог захтева. У смислу наведеног члана 50, као и члана 102. и 112. Закона о стечају излучни поверилац може и у другим судским поступцима остварити своје право, и то без услова подношења захтева стечајним органима, нити других услова предвиђених за стечајне и разлучне повериоце чланом 90. Закона о стечају.“

(Решење Привредног апелационог суда Пж. 8781/11 од 27. октобар 2011. године)

- ПРОБЛЕМИ УОЧЕНИ У ПРАКСИ-

У пракси се показало да до највећег броја проблема у погледу пољопривредног земљишта као дела стечајне масе долази услед неусклађености уписа у јавној евиденцији права на непокретностима са правним стањем које је настало на основу одредби чл. 94. и самосталног чл. 17. ЗПЗ, као и на основу одредбе чл. 111. Закона о задругама.

1. ЗАКУП ДПЗ

Пример из праксе:

Стечјани дужник је правно лице које је у катастру непокретности уписано као ималац права коришћења или као корисник на пољопривредном земљишту у државној својини. Стечајни управник издаје у закуп пољопривредно земљиште у државној својини, сматрајући да стечајни дужник, као уписани корисник може да пренесе право коришћења на друго лице.

Такав правни посао је ништав. Право коришћења даје његовом титулару само право да одређену ствар користи, а не и да са њом располаже. Издавање ствари у закуп путем правног посла – уговора о закупу представља акт правног располагања, који не може предузети корисник већ само власник ствари. Одредбом чл. 60. ст. 1. ЗПЗ је прописано да пољопривредним земљиштем у државној својини управља и располаже Република Србија преко Министарства.

Отуда стечајни управник нема овлашћење да издаје у закуп пољопривредно земљиште у државној својини, јер тиме ограничава право својине власника ствари, што је акт располагања који може имати само власник ствари, а не и корисник. Овакав став је заузет и у судској пракси.

Сентенца: *Право коришћења пољопривредног земљишта у државној својини не даје кориснику право да земљиште издаје у закуп трећем лицу, јер се ради о акту располагања којим се ограничава право својине, што је акт који може да предузме само власник ствари, а не и њен корисник.*

Из образложења:

„Неосновани су наовди ревизија тужених о томе да тужиља није активно легитимисана, пошто Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде није ни власник ни корисник предметних парцела. Сурпотно тим наводима ревизија тужених, тужиља у овој парници је Република Србија, која јесте активно легитимисана имајући у виду да је она власник предметних парцела, а да Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, као њен орган, није дало сагласност за закључење предметног уговора и његовог анекса, између тужених. Закључењем уговора о закупу, што је овде случај, закуподавац на закупца преноси супростављивост свог права на ствари која је предмет закупа, како према трећим лицима, тако и према самом закуподавцу, а у периоду за који је уговорено трајање закупа, што је последица стварно правног дејства које има уговора о закупу, након предаје ствари закупцу. Тужиља се није сагласила са таквим располагањем, а само она има право располагања на предметним непокретностима, док је једино

право које тужени имају на предметним парцелама, право коришћења. У тој ситуацији тужена правна лица су на тужено физичко лице пренела више права на предметним неокретностима него што она имају, па је тај уговор противан принудним прописима и због тога ништав, сходно одредби чл. 103. Закона о облигационим односима. Тужила се, као власник предметних парцела није сагласила са закључењем предметног уговора, односно није прихватила да њено право власништва буде ограничено правом закупа на тим парцелама.“

(Пресуда Врховног касационог суда Рев 5305/2020 од 22.04.2021. године)

Описана ситуација се компликује уколико стечајни управник закључи уговор о закупу за пољопривредно земљиште у државној својини на коме стечајни дужник има уписано право коришћења, а ово Министарство закључи са другим закупцем уговор о закупу након уговора који је закључио стечајни управник.

Према одредби чл. 102. Закона о стечају и чл. 94. ст. 2. ЗПЗ јаче право има купац државног пољопривредног земљишта. Прво, јер је његов уговор закључен са власником који има овлашћење располагања и може да закључи уговор о закупу и друго, јер је даном доношења одлуке о давању у закуп државног пољопривредног земљишта право коришћења стечајног дужника престало по сили закона.

У таквој ситуацији може настати штета или по закупца који је уговор закључио са стечајним дужником, јер мора да напусти посед иако је сматрао да има право да обрађује земљиште, или по закупца који је уговор закључио са Министарством, јер не може да уђе у посед земљишта које је већ обрађено и заузето од стране закупца из уговора са стечајним дужником.

Велики проблем у оваквој ситуацији настаје уколико је стечајни управник Центар за стечај Агенције за лиценцирање стечајних управника (у даљем тексту: АЛСУ), јер је тада у уговорном односу и са једним и са другим закупцем Република Србија. У таквој ситуацији, Министарству је отежано да обезбеди заштиту свом закупцу, будући да се купац из уговорног односа са стечајним дужником позива на савесност јер је и стечајног дужника заступао државни орган.

- ПРЕПОРУКА ЗА ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ ПРОБЛЕМА-

Потребно је да се стечајни управник упозна са правним статусом кат. парцела пољопривредног земљишта у државној својини на којима стечајни дужник има уписано право коришћења према јавној евиденцији катастра непокретности тако што ће на интернет страници Управе за пољопривредно земљиште <https://urz.minpolj.gov.rs/> остварити увид у Годишњи програм заштите уређења и коришћења пољопривредног земљишта за територију јединице локалне самоуправе на којој се предметно земљиште налази.

Такође, потребно је да се стечајни управник писаним путем обрати Управи за пољопривредно земљиште са списком кат. парцела по катастарским општинама које су у катастру непокретности уписане као пољопривредно земљиште у државној својини, ради утврђивања да ли је за предметне кат. парцеле донета одлука о издавању у закуп, да ли су предметне кат. парцеле предмет важећег уго-

вора о закупу, као и у којој фази је поступак издавања у закуп пољопривредног земљишта у државној својини у текућој агроекономској години.

Уколико је стечајни управник већ издао у закуп ДПЗ на коме је стечајни дужник у катастру непокретности уписан као ималац права коришћења/корисник, а провером у Годишњем програму утврди је исто земљиште планирано за давање у закуп или на коришћење, потребно је да о томе у најкраћем року обавести Управу за пољопривредно земљиште.

2. „ПРОДАЈА“ ПРАВА КОРИШЋЕЊА НА ДПЗ

Пример из праксе:

Стечајни дужник је уписан као ималац права коришћења на пољопривредном земљишту у државној својини. Стечајни управник закључује уговор о продаји стечајног дужника као правног лица и на купца преноси сва права која су према јавним евиденцијама чинила имовину стечајног дужника.

Као што је већ истакнуто, правно лице након разграничења државне од друштвене својине у складу са Законом о претварању па све до ступања на снагу важећег ЗПЗ (уколико претходно није наступио неки од случајева из одредби чл. 9. и 10. Закона о претварању) ужива право коришћења државног пољопривредног земљишта, иако то право није стекло теретним правним послом. Даном ступања на снагу ЗПЗ то право престаје по сили закона у складу са чл. 94. ЗПЗ.

Међутим, у случају продаје стечајног дужника као правног лица на купца прелазе сва права која су чинила имовину стечајног дужника и за која је извршена процена вредности на основу које је формирана купопродајна цена. Уколико стечајни управник и проценитељ имовине не искључе из процене право коришћења стечајног дужника на ДПЗ, купац стечајног дужника као правног лица сматра да је платио цену и за право коришћења на ДПЗ.

У описаном случају настају спорови поводом питања ште је чинило имовину стечајног дужника, за шта је плаћена купопродајна цена и која су овалашћења купца на ДПЗ?

- ПРЕПОРУКА ЗА ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ ПРОБЛЕМА-

Потребно је да се стечајни управник постара да проценитељ вредности имовине стечајног дужника у самој процени нагласи да ДПЗ, односно право коришћења стечајног дужника на ДПЗ није предмет процене вредности имовине стечајног дужника и да не може бити предмет продаје. На овај начин, купац из поступка стечаја ће бити потпуније информисан о предмету купопродаје, чиме ће се спречити вођење судских спорова.

3. ЗАКУП И ПРОДАЈА ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА У ДРУШТВЕНОЈ СВОЈИНИ

Одредбом чл. 6. Закона о претварању прописано је: „Предузеће не може отуђити или заменити пољопривредно земљиште пре извршеног пописа земљишта у друштвеној својини (ст. 1.) Предузеће не може вршити претварање друштвеног капитала у друге облике својине пре него што изврши попис

земљишта у државној својини и одговарајуће промене у земљишним, односно другим јавним књигама о евиденцији непокретности (ст. 2).“

Имајући у виду цитирани члан Закона о претварању, стечајни управник мора да утврди да ли је пољопривредно земљиште које је у јавним евиденцијама права на непокретностима уписано као друштвена својина са правом коришћења у корист стечајног дужника, стечено теретним правним послом од стране стечајног дужника, односно његових правних претходника.

У случају да стечајни управник пропусти да утврди које пољопривредно земљиште је стечајни дужник стекао теретним правним послом, па изда у закуп или отуђи земљиште које стечајни дужник није стекао теретним правним послом, такви правни послови ће бити ништави као противни одредби чл. 6. Закона о претварању, а стечајна маса ће бити неосновано увећана на рачун имовине Републике Србије.

- ПРЕДЛОГ ЗА ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ ПРОБЛЕМА-

Стечајни управник треба да се обрати надлежној служби за катастар непокретности са захтевом да му се издају уверења о историјату промена за сваку појединачну парцелу пољопривредног земљишта на којој је стечајни дужник уписан као ималац права, те са захтевом да му се доставе исправе о теретном стицању стварних права на тим парцелма из збирке исправа.

Стечајни управник треба да се обрати Управи за пољопривредно земљиште са списком кат. парцела пољопривредног земљишта по кат. општинама, како би иста извршила увид у евиденцију овог Министарства о правним лицима која имају израђен и потврђен попис пољопривредног земљишта. Уколико се испостави да је стечајни дужник правно лице које је по евиденцији овог Министарства извршило разграничење друштвене од државне својине, Управа може стечајном управнику доставити документацију из списка предмета формираног по захтеву за разграничење, како би стечајни управник потпуно и тачно утврдио чињенично стање везано за питање које пољопривредно земљиште чини стечајну масу стечајног дужника. Такође, могуће је да стечајни дужник закаже код Управе за пољопривредно земљиште састанак, на коме ће, у присуству обрађивача предмета, моћи да изврши непосредни увид у списе предмета разграничења и да копира исправе које сматра потребним и корисним за поступак стечаја.

4. ПРИВАТИЗАЦИЈА ПРЕ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА

Пољопривредно земљиште је могло да буде предмет приватизације само уколико је за то земљиште претходно окончан поступак разграничења државне од друштвене својине, у коме је утврђено које земљиште је стечено од стране правног лица теретним правним послом и које је као такво чинило друштвени капитал правног лица. Само то пољопривредно земљиште је могло да буде обухваћено приватизационом документацијом – програмом приватизације и проценом вредности друштвеног капитала.

Упис права приватне својине на таквом земљишту је могао да захтева купац из поступка приватизације, уколико је уз захтев за упис поднео уговор о продаји друштвеног капитала, приватизациону документацију и извод из регистра привредних субјекта о извршеном упису субјекта приватизације у статусу друштва капитала.

Међутим, често се дешавало да купац из поступка приватизације достави органу надлежном за упис права на непокретностима само уговор о продаји друштвеног капитала и извод из регистра привредних субјекта о извршеном упису субјекта приватизације у статусу друштва капитала, намерно изостављајући приватизациону документацију.

У таквим ситуацијама, правно лице регистровано након завршеног поступка приватизације је у јавној евиденцији права на непокретностима уписивано као ималац права приватне својине и на оним кат. парцелама које нису биле обухваћене програмом приватизације, што је у пракси изазивало судске спорове, у којима је супротстављена странка често Република Србија.

- ПРЕДЛОГ ЗА ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ ПРОБЛЕМА-

Уколико је стечајни дужник правно лице које је регистровано након окончаног поступка приватизације, потребно је да стечајни управник прибави од Министарства привреде приватизациону документацију, како би са сигурношћу утврдио да ли пољопривредно земљиште на коме је стечајни дужник уписан као ималац права, заиста чини његову стечајну масу.

Стечајни управник треба да се обрати Управи за пољопривредно земљиште са списком кат. парцела пољопривредног земљишта по кат. општинама, како би иста извршила увид у евиденцију овог Министарства о правним лицима која имају израђен и потврђен попис пољопривредног земљишта.

ЗАКЉУЧАК

Својинско правни односи на пољопривредном земљишту у Републици Србији нису расправљени у довољној мери да би начело поуздања у јавне евиденције права на непокретностима имало свој прави смисао. Управо због таквог стања, својински спорови који за предмет имају пољопривредно земљиште су чести, нарочито када својинскоправне претензије истовремено имају правна лица која су некада била велики пољопривредни произвођачи и Република Србија.

Из наведеног разлога, пред стечајним управницима је тежак задатак истраживања својинско правних односа поводом пољопривредног земљишта које би потенцијално могло да чини стечајну масу.

У овом раду су изнети предлози како Управа, у оквиру својих надлежности, може да пружи податке о пољопривредном земљишту стечајним управницима.

Јасминка Обућина

председник Привредног апелационог суда

Рад припремљен за вебинар

„Укидање мера обезбеђења на делу имовине у току стечајног поступка“

31.03.2022.

ПОВЕРИОЦИ ИЗ УГОВОРА О ФИНАНСИЈСКОМ ОБЕЗБЕЂЕЊУ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ¹

У в о д

Законом о изменама и допунама Закона о стечају објављеном у „Службеном гласнику РС“ бр. 44/2018 од 08.06.2018. године извршено је усклађивање одредаба Закона о стечају („Службени гласник РС“, бр. 104/2009 – 99/2011- др. закон, 71/2012 – одлука УС, 83/2014 и 113/2017) са Законом о финансијском обезбеђењу који је такође објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 44/2018 од 08.06.2018. године. Стога, Измене и допуне Закона о стечају из јуна 2018. године искључиво су урађене ради примене Закона о финансијском обезбеђењу. Закон о изменама и допунама Закона о стечају из јуна 2018. године, као и Закон о финансијском обезбеђењу ступили су на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС“, односно 16.06.2018. године, а примењиваће се од 01.01.2019. године.² Положај поверилаца из уговора о финансијском обезбеђењу у стечајном поступку није могуће сагледати без познавања Закона о финансијском обезбеђењу, нити је могуће анализирати најновије измене стечајног закона без сагледавања положаја ових поверилаца према одредбама Закона о финансијском обезбеђењу.

Појам уговора о финансијском обезбеђењу и повериоци из уговора о финансијском обезбеђењу

Законом о финансијском обезбеђењу уређена су следећа питања: појам уговора о финансијском обезбеђењу, субјекти уговора о финансијском обезбеђењу, средства обезбеђења, давање средстава обезбеђења, могућност коришћења заложених средстава обезбеђења и располагање тим средствима, реализација средстава обезбеђења, заштита уговорних страна од последица стечаја, затим

¹ Реферат израђен за потребе Саветовања привредних судова на Златибору, септембар 2018. године

² Члан 13. Закона о изменама и допунама Закона о стечају („Службени гласник РС“, бр. 44/18) и члан 26. Закона о финансијском обезбеђењу („Службени гласник РС“, бр. 44/18).

надзор над применом одредаба закона. Поред ових одредби Закон о финансијском обезбеђењу садржи и казнене одредбе за поједине радње које се извршавају супротно одредбама закона.

Према члану 2. Закона о финансијском обезбеђењу, уговором о финансијском обезбеђењу обавезује се давалац обезбеђења да, ради обезбеђења извршења своје или туђе финансијске обавезе пренесе средства обезбеђења примаоцу обезбеђења или да на том средству установи заложно право у корист примаоца обезбеђења. Прималац обезбеђења обавезује се да, у складу са тим уговором, примљена или еквивалентна средства обезбеђења врати даваоцу обезбеђења по извршењу финансијске обавезе, односно истовремено с тим извршењем. Давалац обезбеђења, по основу уговора о финансијском обезбеђењу којим се преносе средства обезбеђења, примаоцу обезбеђења: 1) преноси право својине на новчаним средствима или финансијским инструментима који су средство обезбеђења; 2) преноси потраживање које је средство обезбеђења. Уговор о финансијском обезбеђењу закључује се у писменој или електронској форми, односно на трајном носачу података који омогућава чување и репродуковање изворних података у неизмењеном облику, а може бити закључен као посебан уговор или саставни део оквирног или неког другог уговора, односно општих услова пословања.³ Међутим, одредбе Закона о финансијском обезбеђењу примењују се само уколико су уговор о финансијском обезбеђењу потписале уговорне стране, давалац обезбеђења и прималац обезбеђења, који су таксативно набројани у члану 4. став 1. тачка 1-10. Закона о финансијском обезбеђењу, а у које спадају и Република Србија, Народна банка Србије, банке и друга лица из финансијског сектора, Европска унија, Европска централна банка и друге финансијске институције које послују у складу са прописима

---

³ Члан 3. Закона о финансијском обезбеђењу

Европске уније и др.⁴ Остала правна лица, као и физичка лица, која нису таксатив-

4 Члан 4. став 1. тачка 1-10. Закона о финансијском обезбеђењу:

„Одредбе овог закона примењују се на уговор о финансијском обезбеђењу чије уговорне стране – давалац обезбеђења и прималац обезбеђења – припадају следећим категоријама субјеката:

1) Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, орган јавне власти, укључујући јавноправно тело и организацију у чијој су надлежности послови у вези са управљањем јавним дугом и/или вођењем рачуна корисника јавних средстава, као и Фонд за развој Републике Србије и Агенција за осигурање и финансирање извоза Републике Србије;

2) Народна банка Србије;

3) финансијска институција са седиштем у Републици Србији над чијим пословањем врши надзор надлежни орган, укључујући банку, друштво за осигурање, брокерско-дилерско друштво, друштво за управљање инвестиционим фондом, инвестициони фонд, друштво за управљање добровољним пензијским фондом, институцију електронског новца, платну институцију, јавног поштанског оператора у вези с финансијским услугама које пружа, друштво које обавља послове факторинга и друштво које обавља послове даваоца финансијског лизинга;

4) учесник у платном систему и систему за поравнање хартија од вредности са седиштем у Републици Србији – укључујући Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности, централног тржишног учесника, агента за поравнање, клириншку кућу и оператора овог система – који обавља послове у складу са законом којим се уређују платне услуге, односно законом којим се уређује тржиште капитала;

5) Европска унија, држава чланица Европске уније, трећа држава, као и орган јавне власти у тим државама, укључујући јавноправно тело и организацију у чијој су надлежности послови у вези са управљањем јавним дугом или интервенцијама у вези с тим управљањем; и/или вођењем рачуна корисника, осим субјеката за чије обавезе јемчи држава, а који не припадају категоријама субјеката из тач. 6), 8), 9) и 10) овог става;

6) Европска централна банка и друге централне банке;

7) Међународни монетарни фонд, Банка за међународна поравнања, Европска инвестициона банка и међународне развојне банке којима се, према пропису Народне банке Србије којим се уређује адекватност капитала банке, додељује најнижи пондер кредитног ризика;

8) финансијска институција у смислу прописа Европске уније над чијим пословањем врши надзор надлежни орган, укључујући кредитну институцију, инвестиционо друштво чија је делатност пружање једне или више инвестиционих услуга, финансијску институцију у смислу прописа Европске уније којима се уређују кредитне институције, институцију са седиштем у држави чланици Европске уније која обавља послове кредитне институције а на коју се не примењују прописи Европске уније којима се уређују кредитне институције, као и институцију са сличним положајем у трећој држави, друштво за осигурање, институцију колективног инвестирања у преносиве хартије од вредности и друштво за управљање институцијама колективног инвестирања у преносиве хартије од вредности;

9) централни тржишни учесник, агент за поравнање и клириншка кућа у смислу прописа Европске уније којима се уређује коначност поравнања у платним системима и системима за поравнање хартија од вредности, укључујући институцију која обавља сродне послове на тржишту фјучерса, опција и других финансијских деривата у складу с прописима државе чланице;

10) правно лице које као заступник или на други начин делује у име и/или за рачун субјеката из тач. 1) до 9) овог става или имаоца дужничких хартија од вредности или других преносивих секјуритизованих инструмената дуга које су издала та лица.

Држава чланица Европске уније у смислу овог члана је и држава потписница Уговора о Европском економском простору.

Трећа држава у смислу овог члана јесте страна држава која није држава чланица Европске уније, нити држава потписница Уговора о Европском економском простору.“

но набројана у члану 4. Закона о финансијском обезбеђењу, не могу закључивати уговоре о финансијском обезбеђењу у смислу овог закона.

Закон под финансијском обавезом подразумева обавезу чије је извршење обезбеђено уговором о финансијском обезбеђењу, а по основу које поверилац има право на новчано намирење и/или право да му се предају, односно пренесу финансијски инструменти. Финансијска обавеза може бити садашња или будућа, може бити условна или безусловна, стална или привремена, одредива по врсти и/или класи, као и друга финансијска обавеза која произлази из уговора, али у складу са законом о финансијском обезбеђењу. Финансијска обавеза може гласити на динаре или на страну валуту.⁵ Као врсте средстава финансијског обезбеђења закон је у члану 6. предвидео новчана средства, финансијске инструменте и кредитна потраживања, као и приходе и друге приливе који проистичу из средстава обезбеђења, уколико уговором о финансијском обезбеђењу нису искључени.⁶ Средства обезбеђења ближе су дефинисана чланом 7-10. Закона о финансијском обезбеђењу.

Битно је истаћи да се одредбе Закона о финансијском обезбеђењу примењују само на уговоре о финансијском обезбеђењу код којих су примаоцу обезбеђења дата средства обезбеђења, односно код којих су прималац обезбеђења, његов заступник или друго лице које делује у његово име или за његов рачун, на основу пренетих средстава обезбеђења или установљеног заложног права стекли државину или контролу на средствима обезбеђења, о чему могу обезбедити и одговарајући доказ у писменој форми. Прималац обезбеђења стиче средство обезбеђења, односно заложно право на средству обезбеђења у тренутку кад му

---

5 Члан 3. Закона о финансијском обезбеђењу

6 Члан 6. Закона о финансијском обезбеђењу

је то средство обезбеђења дато. Закон у члану 11. такође дефинише шта се мора пружити као писани доказ ради утврђивања да је средство обезбеђења предато.⁷

Све горе наведено је било неопходно истаћи да би се у моменту отварања стечајног поступка над стечајним дужником, повериоцем или дужником, благовремено могли препознати уговори о финансијском обезбеђењу који су дефинисани Законом о финансијском обезбеђењу. Ово из разлога што већ у одредби члана 14. Закона о финансијском обезбеђењу којим се регулишу услови за реализацију средстава обезбеђења се указује на однос уговора о финансијском обезбеђењу и реализацију истих у случају отварања стечајног поступка. Наиме, чланом 14. Закона о финансијском обезбеђењу у ставу 4. је наведено да на реализацију средстава обезбеђења не утиче отварање поступка стечаја, ликвидације или примена мера реорганизације над даваоцем или примаоцем обезбеђења, нити било која одлука и сагласност надлежног органа у том поступку може бити претходни или накнадни услов за реализацију средстава обезбеђења. То практично значи да се намирење потраживања из заложенх средстава обезбеђења, када се стекну услови за реализацију средстава обезбеђења, одвија на начин и по поступку који је прописан Законом о финансијском обезбеђењу, без обзира што је било над примаоцем, било над даваоцем финансијског обезбеђења, отворен стечајни или пак ликвидациони поступак, или усвојен план реорганизације.

Закон о финансијском обезбеђењу се у одредби члана 18. посебно бави положајем уговорних страна из уговора о финансијском обезбеђењу у стечајном

⁷ Члан 11. став 2-7. Закона о финансијском обезбеђењу:

„Прималац обезбеђења стиче средство обезбеђења, односно заложно право на средству обезбеђења у тренутку кад му је то средство обезбеђења дато.

Писмени доказ о давању средстава обезбеђења сматра се одговарајућим ако се на основу њега може јасно утврдити да је средство обезбеђења дато у складу са уговором о финансијском обезбеђењу.

Ради утврђивања да је средство обезбеђења дато, довољно је пружити писмени доказ о следећем:

1) да су новчана средства одобрена и/или евидентирана на одређеном новчаном рачуну – ако се као средство обезбеђења дају новчана средства;

2) да су финансијски инструменти пренети на одређени рачун финансијских инструмената, односно да је уписано заложно право на финансијском инструменту у корист примаоца обезбеђења – ако се као средство обезбеђења дају финансијски инструменти;

3) да је примаоцу обезбеђења, уз уговор о финансијском обезбеђењу, достављен списак кредитних потраживања који обавезно садржи податке о дужнику тог потраживања, износу кредитног потраживања (главница, камата и накнаде) и датуму давања сагласности и изјаве из члана 9. став 5. овог закона – ако се као средство обезбеђења дају кредитна потраживања.

Сматра се да је кредитно потраживање као средство обезбеђења дато и кад дужник и/или треће лице нису обавештени о преносу тог потраживања, с тим да се дужник који је обавезу по основу овог потраживања извршио даваоцу обезбеђења – ослобађа те обавезе ако за тај пренос није знао. Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности прописује ближе услове и начин евидентирања преноса финансијских инструмената, односно уписа заложног права на финансијском инструменту као средстава обезбеђења по основу уговора о финансијском обезбеђењу.

Народна банка Србије може прописати ближе услове и начин евидентирања преноса новчаних средстава и кредитних потраживања као средстава обезбеђења по основу уговора о финансијском обезбеђењу.

поступку, поступку ликвидације и реорганизације. Без обзира што је у члану 14. став 4. Закона прописано да на реализацију средстава обезбеђења не утиче покретање, односно отварање стечајног поступка или поступка ликвидације или примена мера реорганизације над даваоцем или примаоцем обезбеђења, нити било која одлука или сагласност надлежног органа у том поступку може бити претходни или накнадни услов за реализацију средстава обезбеђења, законодавац у ставу 1. одредбе члана 18. прописује да се права и обавезе из уговора о финансијском обезбеђењу укључујући давање, стицање, промену и реализацију средстава обезбеђења, извршавају несметано без обзира на покретање и спровођење поступка стечаја, ликвидације или примене мера реорганизације над даваоцем или примаоцем обезбеђења. Законодавац даље у ставу 2. изузима од побијања и утврђивања ништавости уговора о финансијском обезбеђењу као и давања, стицања и промену средстава обезбеђења у складу са тим уговорима из разлога што је уговор закључен или средство обезбеђења дато, стечено или промењено, пре тренутка доношења одлуке о отварању стечаја или ликвидације или примене мера реорганизације, односно предузимања правне радње у вези са тим поступком или у прописаном року пре отварања стечаја или ликвидације или примене мера реорганизације, било над даваоцем, било над примаоцем обезбеђења. Такође, у ставу 3. је прописано да уколико је уговор о финансијском обезбеђењу закључен, или је средство обезбеђења дато, стечено или промењено, или је финансијска обавеза настала на дан покретања поступка стечаја или ликвидације или примене мера реорганизације, а након тренутка доношења одговарајуће одлуке о покретању тог поступка или примени мера, уговори о финансијском обезбеђењу (као и давање, стицање и промена средства обезбеђења) правно су ваљани и обавезујући ако прималац обезбеђења докаже да није знао, нити је био дужан да зна за покретање тог поступка или примене тих мера. Законодавац је на овај начин, у описаној ситуацији, терет доказивања пребацио у случају спора на уговорну страну из уговора о финансијском обезбеђењу у случају покретања стечајног поступка.

Законодавац је прописао да се одредбе Закона о стечају о побијању правних послова и радње стечајног дужника који је, било прималац, било давалац обезбеђења, примењују само у случају ако нису у супротности са Законом о финансијском обезбеђењу.

Чланом 20. Закона о финансијском обезбеђењу регулисано је нетирање код других финансијских уговора. Овом одредбом се искључују последице отварања стечајног поступка над повериоцем или дужником, на остваривање права на нетирање које је прописано ставом 1. члана 20. Закона.

Из поменутих одредби Закона о финансијском обезбеђењу, а нису обухваћене све одредбе, јасно произлази да је примена одредби Закона о стечају у односу на уговоре о финансијском обезбеђењу, односно у односу на уговорне стране из уговора о финансијском обезбеђењу који су закључени у складу са Законом о финансијском обезбеђењу, или искључена или ограничена. Сагледавањем наведених одредби, долази се до закључка да је било неопходно изменити и Закон о стечају,

како би се ускладио са Законом о финансијском обезбеђењу, а ови повериоци добили посебан статус у односу на све остале повериоце у стечајном поступку.

Повериоци из уговора о финансијском обезбеђењу у стечајном поступку

Прва измена и допуна Закона о стечају односи се на прво поглавље, и то тачку 5. која носи наслов: „Случајеви на које се закон не примењује“. Под овим насловом до сада се налазио члан 14. којим је дефинисано према којим субјектима, односно правним лицима се не спроводи стечајни поступак. Сада је додат у оквиру ове тачке, а након члана 14. нови члан 14. а). Суштина члана 14. а) је да се на намирење поверилаца из средстава обезбеђења по основу уговора о финансијском обезбеђењу, без обзира да ли се ради о давању, стицању, промени и реализацији средстава обезбеђења у смислу Закона о финансијском обезбеђењу, примењује Закон о финансијском обезбеђењу, без обзира што је покренут и спроводи се стечајни поступак над стечајним дужником. То се односи на ситуацију када је стечајни дужник или давалац, или прималац средстава обезбеђења. Од примене Закона о стечају изузето је и остваривање права на нетирање по основу других финансијских уговора дефинисаних законом којим се уређује финансијско обезбеђење. Законодавац је јасно и недвосмислено рекао да се на намирење поверилаца из средстава обезбеђења по основу уговора о финансијском обезбеђењу не примењује Закон о стечају, већ се на те повериоце примењује Закон о финансијском обезбеђењу.

У делу III Закона о стечају који носи назив: „Основне процесне одредбе, странке и учесници у поступку“, изменама и допунама је додат члан 50. а). Чланом 50. а) је указано да повериоци који имају заложно право по основу уговора о финансијском обезбеђењу у складу са Законом о финансијском обезбеђењу, односно повериоци чије је потраживање на други начин обезбеђено по основу уговора о финансијском обезбеђењу, нису стечајни повериоци, нису ни разлучни, ни заложни, ни излучни повериоци у смислу дефиниција које даје Закон о стечају. На тај начин је законодавац у део стечајног закона који се односи на странке и друге учеснике у поступку, поред до сада познатих поверилаца који учествују у стечају (стечајни, разлучни, заложни и излучни) увео нову категорију поверилаца, односно поверилаца из уговора о финансијском обезбеђењу. Овом одредбом повериоцима из уговора о финансијском обезбеђењу, који су примаоци финансијског обезбеђења, а који имају заложно право по основу овог уговора, или пак право које је на други начин обезбеђено по основу уговора о финансијском обезбеђењу, дато право да своја потраживања остварују ван стечајног поступка. Изузетно, ови повериоци могу учествовати у стечајном поступку у својству стечајних поверилаца уколико је износ њиховог потраживања већи од износа вредности остварене намирењем по основу уговора о финансијском обезбеђењу. Повериоци из уговора о финансијском обезбеђењу су дужни да надлежни суд који води стечајни поступак над дужником, обавесте о намирењу свог потраживања по основу уговора о финан-

сијском обезбеђењу, а у року од 8 дана од намирења тог потраживања, које је извршено на дан отварања стечајног поступка или након тога, односно током стечајног поступка. Закон је прописао и садржину обавештења.⁸ Уколико након намирења потраживања из средстава обезбеђења преостане вредности из тих средстава, на ту имовину стечајног дужника примењују се одредбе Закона о стечају, односно стечајни управник има овлашћења да та средства, односно имовину преузме и да са истом поступа у складу са Законом о стечају. Све наведено се односи и на намирење потраживања нетирањем по основу другог финансијског уговора који је закључен по одредбама Закона о финансијском обезбеђењу.⁹

Смисао наведене одредбе је да повериоце из уговора о финансијском обезбеђењу изузме од правне последице отварања стечајног поступка из члана 93. став 1. Закона о стечају¹⁰ и омогући намирење ван стечајног поступка, уз обавезу обавештавања стечајног судије о том намирењу. Међутим, ови повериоци у случају да се не намирују у целисти из средстава финансијског обезбеђења имају право да остварују своје преостало потраживање као стечајни повериоци, што значи да тај део потраживања морају пријавити у роковима које прописује Закон о стечају, а у противном су преклудирани у остваривању свог права у стечајном поступку.¹¹

Неопходно је указати да је законодавац прописујући одредбу члана 50. а) Закона о стечају, истовремено извршио измене и допуне Закона о стечају тако што је после члана 206. додао нови одељак: „Прекршаји, мере и новчане казне“, а затим и прекршај под називом „Необавештавање о намирењу потраживања по основу уговора о финансијском обезбеђењу и других финансијских уговора. Необавештавање суда о намирењу је санкционисао нови члан 206. а), тако што

---

8 Члан 2. став 4. Закона о изменама и допунама Закона о стечају („Службени гласник РС“, бр. 44/18): Обавештење о намирењу из става 3. овог члана нарочито садржи следеће податке: 1) пословно име, седиште и матични број повериоца, са контакт адресом; 2) број новчаног рачуна, односно рачуна финансијских инструмената са ког је извршено намирење; 3) којима се идентификује кредитно потраживање из ког је извршено намирење; 4) укупан износ потраживања (главница и камата) са подацима о намиреном и ненамиреном износу потраживања (главница и камата); 5) датум намирења потраживања; 6) правни основ потраживања, односно назив уговора са датумом закључивања; 7) о томе да ли се о потраживању води парница и, ако се води назив суда и ознаку списка.

9 Према члану 20. став 2. Закона о финансијском обезбеђењу, под финансијским уговором подразумева се и уговор о финансијским дериватима (опције, фјучерси, слопови, каматни форварди и др.), уговор о куповини и продаји или позајмљивању хартија од вредности, инструмената тржишта новца и других финансијских инструмената, уговор о финансијској трансакцији закљученој на девизном тржишту у складу са прописима којима се уређује девизно пословање (девизни слопови, девизни форварди) и други финансијски уговори утврђени у листи коју објављује Народна банка Србије.

10 Члан 93. став 1. Закона о стечају: „Од дана отварања стечајног поступка не може се против стечајног дужника, односно над његовом имовином, одредити и спровести принудно извршење, нити било која мера поступка извршења осим извршења која се односе на обавезе стечајне масе и трошкова стечајног поступка.“

11 Члан 111. став 5. Закона о стечају: „Пријаве се могу поднети по истеку рока одређеног решењем стечајног судије, али најкасније у року од 120 дана од дана објављивања огласа у „Службеном гласнику Републике Србије“, а све пријаве поднете по истеку рока од 120 дана биће одбачене као неблаговремене.“

је прописао новчану казну од 100.000,00 до 2.000.000,00 динара за прекршај правног лица уколико не обавести надлежни суд о намирењу свог потраживања по основу уговора о финансијском обезбеђењу, односно другог финансијског уговора путем нетирања. Такође, овом одредбом је прописано да за радње из става 1. овог члана одговара и одговорно лице у правном лицу које се кажњава новчаном казном од 20.000,00 динара до 150.000,00 динара. Народној банци Србије је дата могућност да за радње које су прописане чланом 206. а) Закона о изменама и допунама Закона о стечају изриче мере и новчане казне оним субјектима над којим пословањем врши контролу, односно надзор према посебним законима којима се уређује њена контролна и надзорна функција.

У делу Закона о стечају - Глава IV који носи наслов: „Покретање стечајног поступка и претходни стечајни поступак, у члану 62. којим су регулисане мере обезбеђења које се одређују у претходном стечајном поступку извршена је измена тако што су средства на рачуну и имовина стечајног дужника која је примаоцу обезбеђења из уговора о финансијском обезбеђењу дата у смислу закона којим се уређује финансијско обезбеђење, изузета од одређивања мера обезбеђења прописаних чланом 62. став 2. тачка 1-4. и ставом 3. Закона о стечају.¹² То значи да у претходном стечајном поступку уколико буду и одређене мере обезбеђења које су прописане чланом 62. став 2. тачка 1-4. и став 3. Закона о стечају, исте се не одnose на средства и имовину стечајног дужника, коју је стечајни дужник по основу уговора о финансијском обезбеђењу дао, односно предао примаоцу обезбеђења, а у складу са Законом о финансијском обезбеђењу. Та имовина, односно средства на рачуну су изузета од дејства мера обезбеђења из члана 62. став 1-4. и став 3. Закона о стечају. Тим средствима не може располагати ни привремени стечајни управник, нити пак стечајни судија, њихова исплата не може бити условљена ни одлуком стечајног управника, ни стечајног судије, нити пак њиховим сагласнос-

12 Члан 62. став 2. тачка 1-4. и став 3. Закона о стечају: „Стечајни судија може изрећи једну или више мера из става 1. овог члана, и то:

- 1) именовати привременог стечајног управника који ће преузети сва или део овлашћења органа стечајног дужника;
- 2) забранити плаћања са рачуна стечајног дужника без сагласности стечајног судије или привременог стечајног управника, ако у тренутку доношења решења из става 1. овог члана рачуни стечајног дужника нису блокирани ради извршења основа и налога за принудну наплату код организације која спроводи поступак принудне наплате;
- 3) забранити располагање имовином стечајног дужника или одредити да стечајни дужник може располагати својом имовином само уз претходно прибављену сагласност стечајног судије или привременог стечајног управника;
- 4) забранити или привремено одложити спровођење извршења према стечајном дужнику, укључујући и забрану или привремено одлагање које се односи на остваривање права разлучних и заложних поверилаца.

Ако су у тренутку доношења решења из става 1. овог члана рачуни стечајног дужника блокирани ради извршења основа и налога за принудну наплату код организације која спроводи поступак принудне наплате, стечајни судија може решењем из става 1. овог члана одредити да су плаћања са рачуна дозвољена уз сагласност стечајног судије или привременог стечајног управника.

тима, при чему се не може забранити ни располагање тим средствима односно имовином, током претходног стечајног поступка, нити се то располагање може условити сагласношћу било стечајног судије, било привременог стечајног управника. Такође, се не може забранити или привремено одложити спровођење извршења, уколико се ради о извршењу ради намирења повериоца из уговора о финансијском обезбеђењу из средстава финансијског обезбеђења.

Када су у питању правне последице отварања стечаја које се односе на стечајног дужника, изузета су средства по основу уговора о финансијском обезбеђењу закљученим по Закону о финансијском обезбеђењу, и када су у питању рачуни стечајног дужника. Одредбом члана 79. став 2. Закона о стечају прописано је да даном отварања стечајног поступка банка блокира рачуне стечајног дужника, чиме престају права лица која су била овлашћена да располажу тим средствима са тих рачуна, а ставом 4. је прописано да новчана средства са блокираних рачуна, на захтев стечајног управника се преносе на нови рачун, а дотадашњи рачуни стечајног дужника се гасе. Међутим, изменама и допунама из јуна 2018. године на средства на рачуну стечајног дужника која чине средства обезбеђења у смислу закона којим се уређује финансијско обезбеђење не примењују се одредбе става 2. и 4. члана 79. Закона о стечају. То значи да се средства на рачуну стечајног дужника која служе за намирење потраживања поверилаца из уговора о финансијском обезбеђењу не могу пренети стечајном дужнику, односно да се текући рачун на коме се налазе та средства не може блокирати. Наведена средства не могу бити на захтев стечајног управника пренета на нови рачун, рачун који отвара стечајни управник за стечајног дужника. То истовремено значи да рачуни стечајног дужника на којима се налазе средства намењена намирењу поверилаца из уговора о финансијском обезбеђењу неће бити угашени, а ни блокирани, нити та средства стечајни управник може преузети у стечајну масу.

Када су у питању Измене и допуне које се односе на последице отварања стечајног поступка на потраживања, измењен је члан 82. став 3. Закона о стечају, који сада гласи: На нетирање по основу превременог доспећа или престанка обавезе (*close-out netting*) по основу уговора о финансијском обезбеђењу и других финансијских уговора у смислу закона којим се уређује финансијско обезбеђење примењују се одредбе тог закона. Такође је брисан и став 4. члана 82. Закона о стечају. Став 4. члана 82. Закона о стечају је брисан из разлога што су истим били дефинисани финансијски уговори. Сада је дефиниција финансијских уговора дата Законом о финансијском обезбеђењу, па је наведену одредбу и било нужно брисати. Ставом 3. члана 82. Закона о стечају било је предвиђено нетирање у случају када права и обавезе потичу из једног или више финансијских уговора у којима је једна од страна стечајни дужник. Сада се на нетирање, по основу превременог доспећа или престанка обавезе у складу са уговором о финансијском

обезбеђењу и другим финансијским уговорима, примењује Закон о финансијском обезбеђењу.¹³

Када су у питању правне последице отварања стечајног поступка на правне послове, извршене су измене, односно допуне у односу на члан 94. и 96. Закона о стечају.

Чланом 94. Закона о стечају регулисано је право стечајног управника на избор у случају двострано теретног уговора.

Одредба члана 94. Закона о стечају односи се на овлашћење стечајног управника да испуни или тражи испуњење по основу двострано теретног уговора који није у целости или делимично извршен до отварања стечајног поступка. Према новом ставу 6. члана 94. Закона о стечају, то овлашћење стечајни управник нема уколико се ради о уговору чији је предмет финансијска обавеза, односно чије је извршење обезбеђено уговором о финансијском обезбеђењу, уколико је уговором предвиђено да постојање стечајног разлога, подношење предлога за покретање стечајног поступка или отварање стечајног поступка представља аутоматски основ за раскид уговора или основ за раскид на захтев саговорача стечајног дужника. На овај начин направљен је изузетак од правила прописаног у ставу 1. члана 94. Закона о стечају, где право избора припада стечајном управнику. Изменом у ставу 6. практично је онемогућен стечајни управник да бира да ли ће испунити или тражити испуњење уговора када су у питању уговори о финансијском обезбеђењу, али само под условом: да је уговором о финансијском обезбеђењу уговорено да постојање стечајног разлога, подношење предлога за покретање стечајног поступка или отварање стечајног поступка представља аутоматски основ за раскид уговора или основ за раскид на захтев саговорача стечајног дужника. Само уношењем овакве уговорне клаузуле у уговор о финансијском обезбеђењу, стечајни управник губи могућност да бира да ли ће уговор раскинути или пак тражити испуњење, односно испунити. Ова одредба се према новом ставу 7. члана 94. Закона о стечају сходно примењује и на друге финансијске уговоре, а у вези са намирењем потраживања нетирањем.

13 Члан 17. Закона о финансијском обезбеђењу: „Уговором о финансијском обезбеђењу може се утврдити да се, по наступању услова за реализацију средстава обезбеђења у складу са чланом 14. овог закона, аутоматски или на захтев уговорне стране, предузима следеће: 1) међусобне обавезе по основу једног или више уговора о финансијском обезбеђењу сматрају се доспелим и изражавају се као новчане обавезе или престају и замењују се новим новчаним обавезама, у складу са њиховом проценом текућом вредношћу, односно вредношћу која је утврђена на начин из уговора о финансијском обезбеђењу; и/или 2) врши се нетирање (пребијањем) међусобних потраживања и обавеза по основу једног или више уговора о финансијском обезбеђењу, тако да је уговорна страна која дугује већи износ дужна да плати разлику у износу потраживања (нето износ). Утврђивање вредности средстава обезбеђења и израчунавање финансијских обавеза у случају из става 1. овог члана врши се с пажњом доброг стручњака, узимајући у обзир тржишне околности. На намирење потраживања нетирањем из овог члана сходно се примењују одредбе о намирењу потраживања из заложеных средстава обезбеђења из члана 15. став 5. и 6. овог закона.“

Чланом 96. Закона о стечају регулисане су правне последице отварања стечајног поступка на фиксне послове. Најновијим допунама овог члана, и то ставовима 3. и 4. се суспендују ставови 1. и 2. ове одредбе када су у питању уговори који су уређени Законом о финансијском обезбеђењу. Циљ ових одредби је да се права и обавезе из уговора о финансијском обезбеђењу, односно нетирање по основу других финансијских уговора врши несметано, без обзира на покретање, отварање или спровођење стечајног поступка над једном од уговорних страна. Ове одредбе су директна последица одредбе члана 18. Закона о финансијском обезбеђењу којим је прописана заштита уговора о финансијском обезбеђењу у случају стечаја, ликвидације и примене мера реорганизације, као и члана 20. истог Закона којим је прописано нетирање код других финансијских уговора.

Изменама и допунама из јуна 2018. године измењен је и члан 126. став 3. тачка 2. Закона о стечају. Наиме, одредбом члана 126. Закона о стечају прописано је када се не могу побијати правни послови и радње стечајног дужника. Досадашњим ставом 3. је било прописано да се не могу побијати правни послови и правне радње стечајног дужника који представљају уобичајено или неуобичајено намирење поверилаца, односно којим се повериоци непосредно оштећују ако је радња предузета, односно посао закључен:

- 1) пре подношења предлога за покретање стечајног поступка,
- 2) на основу оквирног уговора из члана 82. став 3. овог закона,
- 3) у складу са уобичајеном пословном праксом за извршавање уговора такве врсте.

Измењена је тачка 2. става 3. члана 126. Закона о стечају, тако да сада тачка 2. гласи: „На основу уговора чији је предмет финансијска обавеза чије је извршење обезбеђено уговором о финансијском обезбеђењу, односно на основу уговора о финансијском обезбеђењу у смислу Закона о финансијском обезбеђењу, као и на основу другог финансијског уговора у смислу тог закона, а у вези са намирењем потраживања нетирањем у складу са тим законом.“ То значи да наведени послови не могу бити предмет побијања уколико представљају уобичајено или неуобичајено намирење поверилаца, односно уколико се повериоци непосредно оштећују. Овом изменом је извршено усклађивање са већ измењеном одредбом

члана 82. став 3. Закона о стечају, која је усклађена са чланом 18. Закона о финансијском обезбеђењу.¹⁴

Измене које се односе на план реорганизације садржане су у члану 157. став 6. и члану 159. б) став 10. Закона о стечају. Наиме, у одредби члана 157, након става 5. додат је став 6. којим је забрањено да се спровођење мера предвиђених планом реорганизације врши супротно одредбама закона којим се уређује финансијско обезбеђење.

Чланом 159. б) Закона о стечају прописана је провера тачности података из унапред припремљеног плана реорганизације и мера обезбеђења. Ставом 3. ове одредбе прописано је да се на предлог подносиоца унапред припремљеног плана реорганизације по службеној дужности може одредити током претходног поступка по предлогу за покретање стечајног поступка у складу са унапред

14 Члан 18. Закона о финансијском обезбеђењу: „Права и обавезе из уговора о финансијском обезбеђењу, укључујући давање, стицање, промену и реализацију средства обезбеђења, извршавају се несметано, без обзира на покретање/отварање и спровођење поступка стечаја, ликвидације или примене мера реорганизације над даваоцем или примаоцем обезбеђења.

Одредбе уговора о финансијском обезбеђењу, као ни давање, стицање и промена средства обезбеђења у складу с тим уговором – не могу се побијати нити утврђивати ништавим само због тога што је:

1) уговор о финансијском обезбеђењу закључен, или је средство обезбеђења дато, стечено или промењено пре тренутка доношења одговарајуће одлуке о покретању/отварању поступка стечаја или ликвидације или примене мера реорганизације, односно предузимања правне радње у вези с тим поступком или у прописаном року пре покретања/отварања поступка стечаја или ликвидације или примене мера реорганизације над даваоцем или примаоцем обезбеђења;

2) финансијска обавеза настала пре дана на који је средство обезбеђења дато, стечено или промењено.

Ако је уговор о финансијском обезбеђењу закључен, или је средство обезбеђења дато, стечено или промењено, или је финансијска обавеза настала на дан покретања/отварања поступка стечаја или ликвидације или примене мера реорганизације а након тренутка доношења одговарајуће одлуке о покретању/отварању тог поступка или примени мера – уговор о финансијском обезбеђењу, као и давање, стицање и промена средстава обезбеђења, правно су важећи и обавезујући ако прималац обезбеђења докаже да није знао, нити је био дужан да зна за покретање/отварање тог поступка или примену тих мера.

На побијање правних послова и радњи стечајног дужника који је прималац или давалац обезбеђења примењује се одредбе закона којим се уређује стечај, ако нису у супротности са овим законом.

Побијање, односно утврђивање ништавим појединих одредаба уговора о финансијском обезбеђењу које се односе само на одређене финансијске обавезе – не повлачи ништавост целог уговора, а нетирање осталих обавеза по основу тог уговора спроводи се несметано, у складу с чланом 17. овог закона.

Поступак стечаја или ликвидације, у смислу овог закона, означава поступак стечаја или ликвидације или други поступак колективног намирења поверилаца, акционара или других чланова друштва из имовине дужника, било да је покренут добровољно или принудно, а који се спроводи уз учешће судског или другог надлежног органа.

Мере реорганизације, у смислу овог закона, означавају мере које судски или други надлежни орган примењује ради очувања или побољшања финансијског стања дужника, ако те мере утичу на стечена права трећих лица, посебно мере које се односе на забрану или ограничење плаћања, извршење обавеза или смањење потраживања.

припремљеним планом реорганизације мера спречавања промене финансијског и имовинског положаја стечајног дужника која обухвата: 1) именоване привременог стечајног управника; 2) забрана плаћања са рачуна стечајног дужника ако рачуни стечајног дужника нису блокирани без претходне сагласности стечајног судије или привременог стечајног управника, односно дозволу плаћања са рачуна стечајног дужника уз сагласност стечајног судије или привременог стечајног управника, ако су у тренутку доношења решења из става 1. овог члана рачуни стечајног дужника блокирани ради извршења основа и налога за принудну наплату код организације која спроводи поступак принудне наплате; 3) забрану располагања имовином стечајног дужника без претходне сагласности стечајног судије или привременог стечајног управника; 4) забрану одређивања и спровођења извршења или покретање поступака ван судског намирња према стечајном дужнику и 5) забрану организацији која спроводи принудну наплату да спроводи налоге за принудну наплату са рачуна стечајног дужника.

Наведена мера може се одредити у сваком претходном стечајном поступку покренутом у складу са унапред припремљеним планом реорганизације ако за то постоје услови, али се не може одредити у односу на средства на рачуну, односно имовину стечајног дужника која је примаоцу обезбеђења дата у смислу закона којим се уређује финансијско обезбеђење. То значи да су и средства на рачуну, као и имовина стечајног дужника, која су примаоцу обезбеђења дата у смислу Закона о финансијском обезбеђењу изузета од мере обезбеђења прописане чланом 159. став 3. Закона о стечају, у претходном стечајном поступку покренутом у складу са унапред припремљеним планом реорганизације.

Повериоци из уговора о финансијском обезбеђењу у стечајном поступку над банком, друштвом за осигурање и даваоцем финансијског лизинга

Стечајни поступак над банком, друштвом за осигурање и даваоцем финансијског лизинга уређен је Законом о стечају и ликвидацији банака о друштава за осигурање („Службени гласник РС“, бр. 14/15 и 44/18 – др. закон). На поступак стечаја банака и друштава за осигурање, уколико Законом о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање није друкчије одређено, примењују се одредбе закона којим се уређује стечај привредних друштава, изузев одредаба о претходном стечајном поступку, скупштини поверилаца, Националним стандардима које прописује министар надлежан за послове привреде, Агенцији за лиценцирање стечајних управника и реорганизацији.¹⁵ Чланом 12. Закона о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање, пре доношења Закона о финансијском обезбеђењу, било је дозвољено да се у стечајном поступку који се спро-

---

15 Члан 22. Закона о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање („Службени гласник РС“, бр. 14/15 и 44/18 – др. закон)

води над банком, друштвом за осигурање или даваоцем финансијског лизинга спроводи пребијање међусобних обавеза и потраживања у складу са Законом о облигационим односима. Такође је било прописано да се пребијање међусобних обавеза и потраживања спроводи до нацрта за главну деобу. Пребијање међусобних обавеза и потраживања предлагао је стечајни управник или поверилац, уз обавезу да о томе поднесе компензациону изјаву која се достављала посредством надлежног суда. У случају спровођења пребијања, поверилац је био дужан да повуче предметну пријаву потраживања.

Чланом 25. Законом о финансијском обезбеђењу прописано је да наведена одредба престаје да важи. Престанком важења наведене одредбе, пребијање потраживања када је у питању стечај над банком, односно осигуравајућим друштвом или даваоцем финансијског лизинга, спроводиће се према одредби члана 82. Закона о стечају. Измењеном одредбом члана 82. става 3. Закона о стечају прописано је да се пребијање потраживања када су у питању уговори о финансијском обезбеђењу и други финансијски уговори закључени у смислу Закона о финансијском обезбеђењу примењују одредбе Закона о финансијском обезбеђењу.

Закључак

Закон о финансијском обезбеђењу и Закон о изменама и допунама Закона о стечају из јуна месеца 2018. године изузимају из стечајног поступка повериоце из уговора о финансијском обезбеђењу, било да је стечајни поступак отворен над примаоцем, било над даваоцем средстава обезбеђења. Средства обезбеђења у смислу Закона о финансијском обезбеђењу (новчана средства, финансијски инструменти и кредитна потраживања) не улазе у стечајну масу дужника до висине потраживања повериоца из уговора о финансијском обезбеђењу.

Будимир Брдовић

Стечајни управник

Рад припремљен за вебинар:

“Укидање мера обезбеђења на делу имовине у току стечајног поступка“

31.03.2022.

Укидање мера обезбеђења на делу имовине у току стечајног поступка

1. Законски оквир

Забрана извршења и намирења против стечајног дужника, односно над његовом имовином, у претходном поступку и након отварања стечајног поступка, уређена је Законом о стечају (Сл. гласник РС бр. 104/09, 99/11, 71/12 – Одлука Уставног суда, 83/14, 113/17, 44/18 и 95/18) одредбама члана 49 став 1; 62 став 2; члана 80 став 2 и члана 93.

Укидање мера обезбеђења - забрана извршења и намирења против стечајног дужника, односно над његовом имовином уређена је одредбама члана 93а, 93б, 93в и 93г Закона о стечају.

Институти забране извршења и намирења против стечајног дужника, односно над његовом имовином и укидање тих мера, није новина у нашем праву. Ови институти постоје у законодавству чланица Европске уније, а исти су били уређени параграфом 132 Стечајног закона за Краљевину Југославију (Сл. новине Краљевине Југославије бр. 282/1929). Ово истичем из разлога што ми, стечајни управници, за оваква решења окривљујемо тзв. банкарски лоби. Очекивао сам да ћу у двотомном Стечајном праву професора Вука Радовића у издању Правног факултета Универзитета у Београду наћи податке о упоредном праву и историјском кретању ових института, али се он тиме није бавио.

2. Забрана извршења и намирења против стечајног дужника односно над његовом имовином

Једна од процесноправних последица отварања стечајног поступка, која наступа по сили закона, прописана одредбама члана 93 Закона о стечају, је забрана извршења и намирења против стечајног дужника, односно над његовом имовином, након отварања стечајног поступка.¹

Одредбом члана 93 став 1 Закона о стечају искључено је намирење потраживања у извршном поступку који се по својој правној природи суштински разликује од намирења потраживања у стечајном поступку. Док намирење потраживања у извршном поступку представља одвојено појединачно намирења у складу са начелом „први у времену, јачи у праву“, извршење у стечајном поступку представља колективно и сразмерно намирење потраживања свих поверилаца стечајног дужника. Зато би допуштање извршења по правилима извршног поступка водило урушавању концепта стечајног поступка и онемогућило остваривање његовог примарног циља: колективно и сразмерно намирење потраживања свих поверилаца стечајног дужника. У том смислу су и одредбе става 2 овог члана да се прекидају поступци извршења који су у току и, става 3 да се даном доношења решења о закључењу стечајног поступка, поступци извршења који су у току обустављају.

Од диспозиције ових одредби нису изузети ни разлучни повериоци, јер је одредбама члана 80 став 2 Закона о стечају прописано да се отварањем стечајног поступка разлучно право остварује искључиво у стечајном поступку.² Такође, одредбама члана 49 став 1 којим је уређено да се разлучни повериоци првенствено намирују из средстава стечених продајом имовине на којој су стекли право одвојеног намирења.³

- 1 Члан 93 став 1: „Од дана отварања стечајног поступка не може се против стечајног дужника, односно над његовом имовином, одредити и спровести принудно извршење, нити било која мера поступка извршења осим извршења која се односе на обавезе стечајне масе и трошкова стечајног поступка.“
- 2 Члан 80 став 2: „Отварањем стечајног поступка разлучно право се остварује искључиво у стечајном поступку, осим у случају доношења одлуке о укидању забране извршења и намирења у складу са овим законом.“
- 3 Члан 49 став 1 „Разлучни повериоци су повериоци који имају заложно право, законско право задржавања или право намирења на стварима и правима о којима се воде јавне књиге или регистри и имају право на првенствено намирење из средстава остварених продајом имовине, односно наплате потраживања на којој су стекли то право.“

Намирење потраживања разлучних поверилаца мора се реализовати у стечајном поступку и када је пре његовог отварања предмет обезбеђења продат у извршном поступку, али до дана отварања стечајног поступка није донето решење о намирењу. Са становишта стечајног поступка правно је ирелевантно у којој фази се налази извршни поступак у моменту отварања стечајног поступка. Битно је само да до тог момента поступак извршења није правоснажно окончан⁴. Из тог разлога, орган који води поступак принудног извршења, дужан је да донесе решење о обустави поступка извршења на дан отварања стечајног поступка, без обзира на то у којој фази извршења се налази извршни поступак. То решење је деклараторне природе, јер обустава поступка сходно одредби члана 93 став 2 Закона о стечају, наступа по сили закона.

3. Укидање мера обезбеђења - забрана извршења и намирења против стечајног дужника односно над његовом имовином у току стечајног поступка

Забрана извршења и намирења против стечајног дужника односно над његовом имовином у току стечајног поступка представља правну последицу у односу на све покренуте и евентуално будуће поступке извршења на имовини стечајног дужника.

Међутим, њено правно дејство се може изменити или укинути само у односу на имовину која је предмет разлучног или заложног права. То се може учинити доношењем одлуке стечајног судије којом ће дозволити наставак, по сили закона прекинутог извршног поступка над том имовином, или дозволити да се у новом извршном поступку усвоји предлог разлучног или заложног повериоца за намирење његовог потраживања из вредности предмета обезбеђења.

На тај начин се материјализује, чланом 80 став 2 Закона допуштена могућност намирења потраживања разлучних поверилаца мимо поступка стечаја.⁵ С обзиром на опште правило из члана 80 став 2 Закона да се отварањем стечајног поступка различна права остварују искључиво у стечајном поступку, овај изузетак се мора уско тумачити и рестриктивно примењивати.

У правној теорији као претходно питање, питање активне легитимације за подношење предлога за укидање забране извршења на имовини стечајног

---

4 Решење Привредног суда у Београду 10Ст 90/2021 од 28.02.2022. године.

5 Члан 80 став 2: Отварањем стечајног поступка различно право се остварује искључиво у стечајном поступку, осим у случају доношења одлуке о укидању забране извршења и намирења у складу са овим законом.

дужника, потребно је утврдити постојање потраживања разлучног и заложног повериоца према стечајном дужнику као његов неспорни дуг у погледу основа, висине и предмета обезбеђења. Само у том случају стечајни судија својом одлуком може ограничити или укинути правно дејство забране извршења и намирења на имовини стечајног дужника.⁶

Међутим, изменама Закона о стечају, одредбама члана 93в став 6 ово питање је решено тако да „Евентуално оспоравање потраживања или оспоравање разлучног, односно заложног права од стране стечајног управника, као и вођење парнице за утврђење постојања потраживања или постојање разлучног, односно заложног права, нема утицаја на право разлучног, односно заложног повериоца да суду предложи укидање мере обезбеђења, односно забране извршења и намирења у складу са чл. 93а и 93б овог закона.“

Шта је са оспоравањем од стране других поверилаца

Овом одредбом је решено само питање активне легитимације, а не и питање односа стечајног судије према поднетом захтеву. Ако стечајни управник поступа у складу са Кодексом етике за стечајне управнике, оцењујући – испитујући свако пријављено потраживање професионално с пажњом доброг домаћина, никада неће ући у ризик оспоравања потраживања без правно ваљаних разлога. Стечајни управник обавља посао објективно, непристрасно и независно и не сме да обавља активности које могу да га компромитују у вршењу дужности или које могу да угрозе његов лични или професионални интегритет⁷.

Које су правне последице оваквог решења ако се у парници утврди да потраживање разлучног односно заложног повериоца не постоји.

./.

Језичким тумачењем одредби члана 93а Закона може се закључити да се предлог може поднети у току претходног поступка и након отварања стечајног поступка.

Предлог за доношење одлуке о укидању мере обезбеђења из члана 62 став 2 тачка 4) Закона (у претходном поступку) или забране извршења и намирења из члана 93 став 1 Закона (након отварања стечајног поступка) могу поднети:

- стечајни управник,
- разлучни поверилац или

6 Драгиша Слијепчевић: Коментар Закона о стечају – Привредни саветник 2016. године

7 Кодекс етике за стечајне управнике (Сл. гласник РС бр. 11/10)

- заложни поверилац који докаже да је његово потраживање обезбеђено заложним правом доспело делом или у целости.⁸

За доношење одлуке о укидању мере обезбеђења или забране извршења и намирења треба да буду кумулативно испуњени услови и то:

- писани предлог овлашћеног предлагача стечајном судији за укидању мере обезбеђења или забране извршења и намирења,
- да уз предлог има процену вредности имовине која је предмет различног, односно заложног права, сачињену од стране овлашћеног стручног лица (проценитеља)⁹, која није старија од 12 месеци,
- ако је предлагач заложни поверилац мора да докаже да је његово потраживање обезбеђено заложним правом доспело делом или у целости,
- да је вредност предметне имовине мања од износа обезбеђеног потраживања тог повериоца.

---

8 Члан 93а став 2: Стечајни судија, на предлог стечајног управника, различног повериоца или заложног повериоца који докаже да је његово потраживање обезбеђено заложним правом доспело делом или у целости, доноси одлуку о укидању мере обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4) овог закона или забране извршења и намирења из члана 93. став 1. овог закона, у односу на имовину која је предмет обезбеђења, на период од девет месеци почев од дана објављивања огласа из члана 93в став 1. овог закона

9 Члан 3 став 1 и 2 Закона о проценитељима вредности непокретности (Сл. гласник РС бр. 108/16 и 113/17)

Одредбе овог закона примењују се на процене вредности непокретности које се врше за потребе:

- 1) закључења уговора о кредиту обезбеђених хипотеком и закључења других послова финансијских институција обезбеђених хипотеком;
- 2) утврђивања вредности непокретности у поступку стечаја, у складу са законом којим се уређује стечај;
- 3) продаје непокретности у поступку вансудског намирења, у складу са законом којим се уређује хипотека.

Уговори из става 1. тач. 2) и 3) овог члана у којима вредност непокретности није проценио лиценцирани проценитељ ништави су.

- да предметна имовина није од кључног значаја за реорганизацију, односно за продају стечајног дужника као правног лица.¹⁰

- Да подносилац предлога није лице повезано са стечајним дужником у смислу члана 125 Закона¹¹, осим лица која се у оквиру своје редовне делатности баве давањем кредита и зајмова.¹²

Одредбама члана 93а Закона експлицитно је дефинисано да је опстанак мере обезбеђења у претходном поступку, или забране извршења и намирења

10 Члан 93б: Стечајни судија, на предлог разлучног повериоца или заложног повериоца који докаже да је његово потраживање обезбеђено заложним правом доспело делом или у целости, који садржи процену вредности имовине која је предмет разлучног, односно заложног права, сачињену од стране овлашћеног стручног лица (проценитеља), која није старија од 12 месеци, доноси одлуку о укидању мера обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4) овог закона или забране извршења или намирења из члана 93. став 1. овог закона у односу на ту имовину на период од девет месеци почев од дана објављивања огласа из члана 93в став 1. овог закона, ако је вредност предметне имовине мања од износа обезбеђеног потраживања тог повериоца.

Стечајни судија неће донети одлуку о укидању мере обезбеђења, односно забране извршења и намирења из става 1. овог члана ако стечајни управник докаже да је предметна имовина од кључног значаја за реорганизацију, односно за продају стечајног дужника као правног лица.

11 Члан 125 Повезаним лицима стечајног дужника у смислу овог закона сматрају се:

- 1) директор, члан органа управљања или органа надзора стечајног дужника;
- 2) члан стечајног дужника који за његове обавезе одговара целокупном својом имовином;
- 3) члан или акционар са значајним учешћем у капиталу стечајног дужника;
- 4) правно лице које стечајни дужник контролише у смислу закона којим се уређују привредна друштва;
- 5) лица која због свог посебног положаја у друштву имају приступ поверљивим информацијама или имају могућност да се упознају са финансијским стањем стечајног дужника;
- 6) лице које је фактички у позицији да врши значајнији утицај на пословање стечајног дужника;
- 7) лице које је сродник по крви у правој линији без обзира на степен или у побочној линији до четвртог степена сродства, сродник по тазбини до другог степена сродства или брачни друг физичких лица из тач. 1), 2), 3), 5) и 6) овог члана.

12 Члан 93в став 3 “Лица повезана са стечајним дужником у смислу члана 125. овог закона немају право на подношење предлога из чл 93а и 93б овог закона, осим лица која се у оквиру своје редовне делатности баве давањем кредита и зајмова.“

након отварања стечајног поступка условљен очувањем физичке безбедности и тржишне вредности предмета обезбеђења.¹³

Да могућност укидања мера обезбеђења у претходном поступку, или забране извршења и намирења након отварања стечајног поступка представља изузетак који се мора уско тумачити и рестриктивно примењивати, указују одредбе члана 93а став 2 Закона којима је прописано да стечајни судија доноси одлуку о укидању мера обезбеђења из члана 62 став 2 тачка 4) или забране извршења и намирења из члана 93 став 1 Закона ако

- 1) стечајни дужник или стечајни управник нису на адекватан начин заштитили предметну имовину која је предмет разлучног, односно заложног права тако да је њена безбедност изложена ризику или
- 2) се вредност предметне имовине смањује, а нема друге могућности да се обезбеди примерена и ефикасна заштита од смањења вредности имовине.

Такође, да уместо одлуке о укидању мере обезбеђења или забране извршења и намирења, стечајни судија може да донесе одлуку о адекватној заштити имовине која је предмет разлучног, односно заложног права одређивањем једне или више од следећих мера:

- 1) исплата редовних новчаних надокнада разлучном повериоцу, чији је износ једнак износу за који се умањује вредност имовине или надокнада за стварне или предвиђене губитке;
- 2) замена имовине или одређивање додатне имовине која ће бити предмет разлучног, односно заложног права, на начин да се надокнади смањење вредности или губитак;
- 3) исплата дела прихода добијених коришћењем имовине која је предмет разлучног, односно заложног права разлучном, односно заложном повериоцу, до висине његовог обезбеђеног потраживања или предаја средстава добијених отуђењем ове имовине, ако је имовину отуђио стечајни дужник пре или током претходног стечајног поступка;
- 4) поправка, одржавање, осигурање или мере посебног обезбеђивања и чувања имовине;
- 5) друге заштитне мере или друге врсте надокнада за које стечајни судија сматра да ће заштитити вредност имовине разлучног повериоца.

Све ово, по мом мишљењу, подразумева и обавезу подносиоца предлога да докаже да стечајни дужник или стечајни управник нису на адекватан начин заштитили имовину која је предмет разлучног, односно заложног права тако

---

13 Члан 93а став 1 У случају изрицања мере забране извршења и намирења из члана 62. став 2. овог закона или у случају забране извршења и намирења из члана 93. став 1. овог закона, стечајни дужник, односно стечајни управник су дужни да обезбеде адекватну заштиту имовине, на начин којим ће осигурати да вредност и стање имовине остану непромењени.

да је њена безбедност изложена ризику или се вредност предметне имовине смањује, а нема друге могућности да се обезбеди примерена и ефикасна заштита од смањења вредности имовине.

Законодавац искључује могућност доношења одлуке о укидању мера обезбеђења, односно забране извршења и намирења ако стечајни управник докаже да је предметна имовина од кључног значаја за реорганизацију, односно за продају стечајног дужника као правног лица.¹⁴

Решењем Привредног апелационог суда 7 Пвж 542/18 од 18.10.2018. године одбијена је као неоснована жалба разлучног повериоца и потврђено решење Привредног суда у Београду Ст 115/2016 од 25. јула 2018. године којим је одбијен захтев разлучног повериоца за укидање забране извршења и намирења на имовини стечајног дужника са образложењем: имајући у виду да из стања у списима произилази да је предлагач у плану реорганизације навео да је једна од мера предвиђених планом реорганизације издавање у закуп пословног простора у односу на коју имовину подносилац захтева за укидање забране извршења и намирења има разлучно право, а посебно при чињеници да је у току поступка достављено писмо о намерама заинтересованих лица из којих произилази да су иста заинтересована да након усвајања плана реорганизације закупе пословне просторе на период од 7 година, то је правилна оцена првостепеног суда. У конкретной ситуацији кад је планом предвиђено да се део имовине продаје, а да се конкретна имовина на којој подносилац захтева има установљено разлучно право издаје у закуп ради остваривања прихода и намирења потраживања како овог тако и других поверилаца, те како су о томе достављени и докази који потврђују извесност наведених мера плана, то је правилно првостепени суд ценио да је предметна имовина од кључног значаја за реорганизацију. Из наведеног произилази да није испуњен и трећи услов за усвајање захтева разлучног повериоца за укидање забране извршења и намирења на наведеној имовини.

└

Законом није решен низ правних и практичних питања везаних за имовину за коју суд одобри укидање мера обезбеђења, односно забране извршења и намирења.

Наиме, стечајни дужник има својину на имовини на којој је установљено разлучно право. Својина је потпуна и искључива власт на имовини, коју сви други морају поштовати. Три су конститутивна елемента права својине: усус, фруктус и абусус.

14 Члан 936 став 2 Закона

Usus значи „употреба», „кориштење», то је овлашћење власника да ствар може користити на уобичајен начин, да може становати у стану, обављати пословну делатност у згради, обрађивати њиву.

Fructus је овлашћење титулара да убира плодова од ствари природне или цивилне. Природни плодови су усев са њиве, плодове, док су цивилни закупнина од стана, пословног простора, пољопривредног земљишта

Abusus је право и овлашћење титулара да располаже имовином у смислу отуђења, па и уништења.

И све док стечајни дужник има у поседу – државини имовину која је предмет различног права он има сва три конститутивна елемента права својине. И тада је „стечајни управник дужан да обезбеде адекватну заштиту имовине, на начин којим ће осигурати да вредност и стање имовине остану непромењени.“ То подразумева поступање са имовином с пажњом доброг домаћина, њено физичко и техничко обезбеђење, заштиту од пожара, осигурање од уобичајених ризика. Ризик оштећења или пропасти имовине је ризик стечајног дужника који је и држалац.

У складу са одредбама Закона о стечају стечајни управник ће имовину користити, убирати њене плодове и исту уновчити у поступку прописаном Законом и Националним стандардом о начину и поступку уновчења имовине стечајног дужника.

Закон није уредио питања везано за државину на имовини:

- Да ли имовина за коју суд одобри укидање мера обезбеђења, односно забране извршења и намирења остаје у државини стечајног дужника или државина правоснажношћу решења о укидању мере прелази на различног односно заложног повериоца;
- Ко обезбеђује и осигурава имовину;
- Каква је правна судбина уговора о закупу имовине које је одржао на правној снази или закључио стечајни управник;
- Ко убира природне и цивилне плодове имовине (жетва, а у сетву и очување усева су уложена знатна средства, закупнина)

Нацртом измена и допуна Закона о стечају није учињен значајан напредак у дефинисању наведених питања. Предложеном допуном члана 93а „У случају да стечајни судија донесе одлуку о укидању мера обезбеђења или забране извршења и намирења из става 2 овог члана ризик случајне пропасти или оштећења ствари, као и трошкови који настану поводом имовине која је предмет обезбеђења падају на терет различног, односно заложног повериоца.“

Оваквом формулацијом није решена дилема везана за државину, употребу, коришћење и убирање плодова. Сматрам, да доношењем одлуке о укидању мера обезбеђења или забране извршења и намирења државина прелази на различног,

односно заложног повериоца, а да је исти дужан да стечајном дужнику надокнади сразмеран део трошкова које је он имао док је имовина била у његовој државини (трошкове инвестиционог одржавања да би се спречило оштећење и умањење вредности имовине, трошкове осигурања и др.)

Какво је правно и практично решење питања права прече куповине из члана 75 Закона¹⁵

По мом мишљењу, доношењем одлуке о укидању мера обезбеђења или забране извршења и намирања, имовина је изашла из режима стечајног поступка, њено уновчење се врши по одредбама Закона о извршењу и обезбеђењу, а не применом Националних стандарда о начину и поступку уновчења имовине стечајног дужника, па се право прече куповине поново успоставља.

---

15 Члан 75 Закона: Отварањем стечајног поступка гасе се раније стечена права прече куповине у погледу имовине стечајног дужника.

Ако је носилац права прече куповине за такво право извршио одређену престацију стечајном дужнику, он може вредност такве престације потраживати као стечајни поверилац.

Ако се стечајни поступак обустави услед усвајања плана реорганизације, а имовина која је била предмет права прече куповине није продата, право прече куповине се поново успоставља.

Марија Даниловић

Правни саветник у Центру за стечај Агенције
за лиценцирање стечајних управника

Рад припремљен за вебинар

„Концентрација учесника на тржишту и утицаји на по-
ступак уновчења у стечајном поступку“

20.04.2022.

Концентрација учесника на тржишту и утицаји на поступак уновчења у стечајном поступку

Увод

Заштита права конкуренције има за циљ да спречи нарушавање конкуренције како би се омогућио привредни напредак, унапређење тржишта, увећање економске ефикасности, конкурентност привредних субјекта и др. Без конкуренције нема слободног и функционалног тржишта на целом подручју и за све његове учеснике, јер се кроз заштиту конкуренције обезбеђује могућност избора потрошача и квалитетнији производи и услуге по истој цени. Право конкуренције обухвата правила којим се обезбеђује заштита конкуренције, односно тржиште на коме постоји конкуренција.

Концентрацију учесника на тржишту регулише Закон о заштити конкуренције (у даљем тексту ЗЗК) који разликује повреде конкуренције које се јављају кроз облике рестриктивних споразума и злоупотребе доминантног положаја, и контролу концентрације учесника на тржишту, као два одвојена поступка и две одвојене целине. Наведени Закон уређује заштиту конкуренције на тржишту Републике Србије, у циљу развоја тржишта, економског напретка, добробити друштва и користи потрошача, положаја, организацију, надлежности и овлашћења Комисије за заштиту конкуренције, правила, мере и посебан управни поступак који спроводи Комисија када поступа у управним стварима. Закон у основним одредбама одређује територијалну примену па тако прописује примену Закона на акте и радње учесника на тржишту учињене на територији Републике Србије, али и на акте и радње учињене ван територије Србије који утичу или би могли утицати на конкуренцију на њеној територији. Поред територијалне примене закона, Закон је у уводним одредбама дефинисао и учесника на тржишту односно његову персоналну примену. Учесник на тржишту у смислу овог закона је сваки ентитет који се бави привредном делатношћу без

обзира на правни статус и независно од форме организовања, већ у зависности од тога коју активност обавља одредиће се да ли је или није учесник на тржишту, па уколико обавља комерцијалну делатност на њега се тада може применити право конкуренције, односно закон.

У стечајној регулативи, Закон о стечају (Сл.гласник РС“, бр. 104/2009) и Закон о изменама и допунама Закона о стечају (Сл.гласник РС“, бр. 104/2009, 99/2011-др.закон, 71/2012-одлука УС и 83/2014) у својим одредбама које регулишу поступак и услове уновчења целокупне имовине стечајног дужника или дела имовине, продају стечајног дужника као правног лица, и поступак реорганизације у оквиру мера за реализацију плана реорганизације, упућују на поштовање прописа о заштити конкуренције односно на примену Закона о заштити конкуренције. Одредбе које се односе на усклађивање стечајних прописа и прописа о заштити конкуренције законодавац је изоставио из најновијих измена Закона о стечају из 2017. и 2018. године.

Нормативни оквири који поред Закона о заштити конкуренције ближе уређују заштиту контроле концентрација су подзаконски акти: Уредба о садржини и начину подношења пријаве концентрације („Сл.гласник РС“ бр. 5 од 25. јануара 2016. године) која ближе уређује садржину и начин подношења пријаве концентрације и Уредба о критеријумима за одређивање релевантног тржишта („Сл.гласник РС“ бр. 89/2009 од 02.11.2009. године) која ближе прописује критеријуме за одређивање релевантног тржишта.

Концентрација учесника на тржишту и постојање концентрације

Закон о заштити конкуренције је у својим уводним одредбама дефинисао појам учесника на тржишту, тако да је чланом 3 прописао да се Закон примењује на сва привредна друштва (домаћа и страна), предузетнике и остала правна и физичка лица која учествују у промету робе и услуга, непосредно или посредно, стално, повремено или једнократно, без обзира на правни статус. Из наведене одредбе произилази да се начелно примењује и на привредно друштво над којим је отворен стечајни поступак.

Појам концентрације регулисан је одредбом члана 17. ЗЗК којим је предвиђено да концентрација учесника на тржишту настаје у случају: 1. Спајања и других статусних промена у којима долази до припајања учесника на тржишту у смислу закона којим се уређује положај привредних друштава, 2. Стицања од стране једног или више учесника на тржишту, непосредне или посредне контроле у смислу члана 5. став 2 овог закона над другим учесником на тржишту или више учесника на тржишту, или делом, односно деловима учесника на тржишту, који могу представљати самосталну пословну целину, 3. Заједничког улагања од стране два или више учесника на тржишту у циљу стварања новог учесника на тржишту или стицања заједничке контроле у смислу члана 5. став 2. овог закона над постојећим учесником на тржишту, који послује на дугорочној основи и има

све функције независног учесника на тржишту. Ставом 2 истог члана прописано је да ће се сматрати једном концентрацијом две или више трансакција између истих учесника на тржишту, извршених у временском периоду краћем од две године, при чему се као време њеног настанка узима дан извршења последње трансакције.

Из наведених одредби произилази да се концентрација учесника на тржишту јавља у три облика: спајањем привредних субјеката и другим статусним променама, преузимањем односно стицањем контроле на тржишту и заједничким улагањем. Истом одредбом Закон упућује на Закон о привредним друштвима који познаје четири врсте статусних промена: спајање, припајање, подела и издвајање из чега се може закључити да су облици концентрације: 1. статусне промене учесника на тржишту регулисане Законом о привредним друштвима у којима долази до спајања и припајања привредних друштава, 2. путем стицања контроле (непосредне или посредне) над другим учесником на тржишту или више учесника на тржишту на начин стицања улоге контролног друштва, контролног члана или акционара како прописује Закон о привредним друштвима по правилима повезаних друштва, 3. заједничког улагања стицањем својине или других имовинских права на имовини или делу имовине другог учесника на тржишту сходно члану 5 став 2 Закона о заштити конкуренције. Члан 5 регулише повезане учеснике на тржишту у смислу овог закона док став 2 регулише појам контроле над учесником на тржишту у смислу овог закона о чему ће у даљем излагању бити више речи.

Наведено значи, да у свим овим случајевима могућег настанка концентрације долази до промене вршиоца контроле над другим учесником на тржишту или делом другог учесника на тржишту. У случају концентрације из члана 17 став 1 путем статусних промена учесницима у концентрацији се сматрају сви учесници на тржишту који су укључени у статусну промену. Док у случају концентрације из члана 17 став 2 учесницима у концентрацији се сматрају учесници на тржишту који стичу непосредну или посредну контролу или део учесника на тржишту над којим се стиче контрола. Важно је истаћи да је услов да су у питању учесници на тржишту који претходно нису били повезани учесници у смислу овог закона (члан 5), да ни један учесник не остварује контролни утицај над пословањем другог учесника на тржишту, односно да не постоји било каква међусобна контрола између ових учесника. Посебан услов за настанак концентрације је, да је промена контроле настала и то на трајној основи, односно да су настале промене у власничкој структури и у структури тржишта трајне промене, и да ефекти насталих промена неће трајати само извесно кратко време.

Обавеза пријаве концентрације

Закон је прописао обавезу пријаве концентрације на начин и под условима који су прописани овим Законом и Уредбом о садржини и начину подношења пријаве концентрације.

Одредбом члана 61. у ставу 1. прописана је обавеза учесника на тржишту да пријаве Комисији за заштиту конкуренције, концентрације које испуњавају услове предвиђене истим чланом у случају да је: 1. Укупан годишњи приход свих учесника у концентрацији остварен на светском тржишту у претходној обрачунској години већи од 100 милиона евра, с тим што најмање један учесник у концентрацији на тржишту Републике Србије има приход већи од десет милиона евра. Услов прописан у овој тачки је прописан кумулативно што значи да оба услова морају бити испуњена истовремено. 2. Укупан годишњи приход најмање два учесника у концентрацији остварен на тржишту Републике Србије већи од 20 милиона евра у претходној обрачунској години, с тим што најмање два учесника у концентрацији на тржишту Републике Србије имају приход већи од по милион евра у истом периоду. С тим да при рачунању годишњег укупног прихода из става 1. овог члана неће се рачунати приход који ти учесници на тржишту остваре у међусобној размени. Изузетак од наведених одредби је концентрација која се спроводи путем понуде за преузимање у смислу прописа којим се уређује преузимање акционарских друштава, која мора бити пријављена и кад нису испуњени услови из става 1. овог члана. Услови у тачки 1 и тачки 2 члана 61 став 1, су прописани алтернативно што значи да било која од два прописана услова да учесник на тржишту испуњава, обавезно је подношење пријаве концентрације Комисији.

Из садржине наведених чланова може се закључити да пријаву подносе учесници концентрације који према укупним оствареним приходима од пословања прелазе прагове утврђене чланом 61. Закона. Податак о приходу се доставља за три године које претходе години у којој се концентрација спроводи и приход се обрачунава не само за непосредне учеснике концентрације већ и за њихова повезана друштва.

Утицај Закона о заштити конкуренције на продају у стечајном поступку

Поступак стечаја је судски поступак регулисан Законом о стечају који има за циљ најповољније колективно намирење стечајних поверилаца остваривањем највеће могуће вредности стечајног дужника, односно његове имовине. Стечај се у смислу овог Закона спроводи банкротством које подразумева намирење поверилаца продајом целокупне имовине стечајног дужника, односно стечајног дужника као правног лица, и реорганизацијом под којом се подразумева намирење поверилаца према усвојеном плану реорганизације и то редефинисањем дужничко поверилачких односа, статусним променама дужника или на други начин који је предвиђен планом реорганизације. Закон о стечају је чланом 132. одредио услове под којима се може приступити уновчењу целокупне имовине или дела имовине стечајног дужника, и чланом 135. услове под којима се може приступити уновчењу стечајног дужника као правног лица. Један од услова предвиђен је чланом 132. став 10 да се продаја целокупне имовине сте-

чајног дужника и имовинске целине, као и стечајног дужника као правног лица (чланом 135 став 3), не може вршити супротно одредбама Закона којим се уређује заштита конкуренције, а орган надлежан за заштиту конкуренције поступа са нарочитом хитношћу и у скраћеном поступку. Наведене одредбе имају за последицу да продаја у стечајном поступку како продаја имовине стечајног дужника тако и продаја стечајног дужника као правног лица мора бити у складу са одредбама Закона о заштити конкуренције. Поред наведеног, Закон о стечају упућује на примену Закона о заштити конкуренције у делу који се односи на поступак спровођења стечајног поступка реорганизацијом, одредбом члана 157 став 3, којим је предвиђено да се спровођење мера предвиђених планом реорганизације не може вршити супротно одредбама Закона којим се уређује заштита конкуренције и Закона којим се уређује контрола државне помоћи, а орган надлежан за заштиту конкуренције поступа са нарочитом хитношћу и у скраћеном поступку. Истим чланом у ставу 4. Закон прописује да ако је стечајни дужник разврстан као средње или велико правно лице у складу са законом којим се уређују критеријуми за разврставање правних лица, подносилац плана реорганизације дужан је да план реорганизације поднесе органу надлежном за заштиту конкуренције и органу надлежном за контролу државне помоћи, ради прибављања мишљења да ли су предвиђене мере у супротности са законом којим се уређује заштита конкуренције и законом којим се уређује контрола државне помоћи, као и наредним ставом, да се рочиште за разматрање предлога плана реорганизације и гласање од стране поверилаца не може бити одржано пре доношења одлуке органа надлежног за заштиту конкуренције и органа надлежног за контролу државне помоћи. Наведено значи, да је подносилац плана дужан да тај план поднесе Комисији истовремено кад га подноси суду независно да ли је планом реорганизације предвиђена мера која представља концентрацију и да ли постоје обавезни услови за подношење пријаве концентрације која је прописана чланом 61. Закона о заштити конкуренције.

Контрола над учесником на тржишту (непосредна или посредна контрола) у смислу ЗЗК, регулисана је чланом 5 став 2, као контрола која представља могућност одлучујућег утицаја на вођење послова другог или других учесника на тржишту, а нарочито: 1) ако контролни учесник има својство контролног (матичног) друштва, односно контролног члана или акционара, самостално или заједничким деловањем, по правилима о повезаним привредним друштвима у смислу закона којим се уређује положај привредних друштава; 2) на основу својине или других имовинских права на имовини или делу имовине другог учесника на тржишту; 3) на основу права из уговора, споразума или из хартија од вредности; 4) по основу потраживања или средстава за обезбеђење потраживања или на основу услова пословне праксе које одређује контролни учесник. Повезани учесници на тржишту у смислу овог закона сматрају се једним учесником на тржишту.

У смислу наведеног члана, продаја целокупне имовине или имовинске целине стечајног дужника односно стечајног дужника као правног лица може пред-

стављати концентрацију уколико је купац привредни субјект који већ има контролу над другим привредним друштвом или субјектом.

Из цитираних одредби члана 5 став 2 тачка 2 које предвиђају контролу над учесником на тржишту по основу стицања својине или других имовинских права на имовини или делу имовине другог учесника на тржишту, произилази да до овакве концентрације може доћи у стечајном поступку, приликом продаје целокупне имовине или имовинске целине стечајног дужника односно стечајног дужника као правног лица, путем које купац стиче контролу над стечајним дужником као другим учесником на тржишту, стиче својину или друга имовинска права и тако настаје концентрација у смислу овог Закона. Да ли је концентрација таква да се мора обавезно пријавити Комисији за заштиту конкуренције регулишу посебне одредбе у поступку испитивања концентрације (члан 61-67). Иако Законом о стечају нису прописани услови за обавезно подношење пријаве потенцијалног купца, ко је обавезан подносилац и благовременост пријаве, постоји обавеза подношења пријаве купца уколико су испуњени услови обавезе пријаве концентрације прописани чланом 61. Закона о заштити конкуренције, на коју и Закон о стечају упућује.

Услови за подношење пријаве концентрације

Уколико се испуне услови који су прописани чланом 61. Закона, (укупан приход свих учесника) пријава концентрације се у складу са чланом 63. Закона, подноси у року од 15 дана од дана извршења прве од следећих радњи: 1. Закључења споразума или уговора, 2. Објављивање јавног позива, односно понуде или затварања јавне понуде, 3. Стицања контроле. Пријава се у смислу наведеног члана став 2. може поднети и када учесници на тржишту покажу озбиљну намеру за закључење уговора, потписивањем писма о намери, објављивањем намере да учине понуду или на други начин који претходи радњи из става 1. Када контролу над целим или над деловима једног или више учесника на тржишту стиче други учесник на тржишту пријаву подноси учесник на тржишту који стиче контролу, а у случају заједничког улагања, пријаву подносе сви учесници заједно како предвиђа став 3 члана 63. Закона. Приликом подношења пријаве доставља се и акт о концентрацији који у смислу тачке 1 овог члана може бити споразум или уговор, у смислу тачке 2 писмо о намерама, и понуда за преузимање у смислу тачке 3 истог члана.

Тумачењем наведених одредби, радње прописане чланом 63. се могу јавити у стечајном поступку код продаје целокупне имовине стечајног дужника или имовинске целине, односно стечајног дужника као правног лица и представљати концентрацију, јер су учесници у концентрацији (потенцијални купац и стечајни дужник) односно учешћем у поступку продаје прихватањем понуде, исказали озбиљну намеру за закључење уговора којим се може стећи контрола над стечајним дужником као циљним друштвом. Потписани Записник о одржаној

продаји, као акт о насталој концентрацији, који се уз пријаву концентрације доставља Комисији, представља законски основ за стицање концентрације.

Важно је напоменути да се обавеза подношења пријаве концентрације односи на субјекта који стиче контролу-купац, стечајни дужник као циљно друштво у поступку испитивања концентрације нема обавезу подношења пријаве концентрације.

Уколико су испуњени сви услови Законом прописани за обавезну пријаву концентрације, а како изречито није прописано Законом о стечају у ком моменту би се сматрало благовремено подношење пријаве потенцијалног купца у стечајном поступку, уколико таква обавеза постоји у складу са прописом о заштити конкуренције, тумачењем горе наведених Закона произилази да би обавеза подношења пријаве могла настати у моменту проглашења купца у поступку продаје методом јавног надметања или прикупљања понуда. Код продаје методом непосредне погодбе био би то моменат достављања понуде, или одлуке Одбора поверилаца. Лице које стиче контролу, потенцијални купац имовине стечајног дужника или стечајног дужника као правног лица, уколико сматра да испуњава услове за подношење пријаве, био би у обавези да пријаву концентрације поднесе а што произилази из тумачења Закона као и Уредбе која прописује обавезну садржину и начин подношења пријаве концентрације. У случајевима у којима у смислу Закона о заштити конкуренције постоји обавеза подношења пријаве концентрације, са закључењем уговора о купопродаји након уновчења у стечајном поступку се мора сачекати до доношења Одлуке Комисије по поднетој пријави.

Поступајући у складу са наведеним одредбама, стечајни управник приликом састављања огласа о продаји имовине стечајног дужника или стечајног дужника као правног лица, када се стечајни поступак води према одредбама Закона о стечају из 2009 и 2014. год, у делу Огласа наводи формулацију у виду битних чињеница, да у случају да за купца у поступку продаје буде проглашено правно или физичко лице које подлеже обавези подношења пријаве концентрације, сходно одредбама Закона о заштити конкуренције, услови и рокови закључења уговора биће прилагођени роковима одлучивања Комисије за заштиту конкуренције.

Наведено значи, да проглашени купац који сматра да испуњава услове за подношење обавезне пријаве концентрације која је прописана одредбама члана 61. ЗЗК дужан је да поднесе пријаву Комисији у смислу прописа којим се уређује заштита конкуренције а стечајни управник у смислу одредби члана 132 и 135 Закона о стечају и члана 64 ЗЗК мора сачекати са закључењем купопродајног уговора до доношења одлуке комисије о спроведеној концентрацији.

Потребно је нагласити, да на овај начин стечајни управник још у фази оглашавања продаје обавештава и указује потенцијалним учесницима у продаји, односно учесницима у могућој концентрацији у смислу Закона о заштити конкуренције, да су дужни да поступају у складу са прописима којима се уређује заштита конкуренције, што значи да су обавезни поднети пријаву концентрације уколико испуњавају један од услова прописаних чланом 61. Закона о заштити

конкуренције, а да је стечајни управник дужан прилагодити услове и рокове за закључења уговора, роковима одлучивања Комисије за заштиту конкуренције односно сачекати са закључењем уговора о купопродаји након спроведене концентрације (продаје) до доношења Одлуке комисије. На овакав начин потенцијални купац је у ранијој фази, пре продаје која може представљати концентрацију која је подложна обавезном испитивању дозвољености у смислу Закона, упознат да је дужан да поступа у складу са прописима којима се уређује заштита конкуренције односно у складу са одредбама Закона о заштити конкуренције које прописију обавезу пријаве концентрације уколико су испуњени услови, а пре закључења уговора о купопродаји у стечајном поступку.

Прекид концентрације

Члан 64. ЗЗК прописује да су учесници у концентрацији дужни да прекину спровођење концентрације до доношења решења Комисије. Наведена одредба се односи како на случај кад је поднета пријава концентрације по захтеву учесника у концентрацији тако и на случај када је по службеној дужности Закључком Комисије покренут поступак за одобрење спровођења концентрације а по сазнању комисије за спроведену концентрацију. У другом случају, учесници у концентрацији су дужни да прекину спровођење концентрације од дана пријема Закључка о покретању поступка одобрења спровођења концентрације. Тумачењем наведене одредбе може се доћи до закључка да иста производи дејство и на продају у стечајном поступку тако да прекида даље радње спровођења концентрације, и има за последицу да уколико је поднета пријава концентрације након продаје у стечајном поступку која представља концентрацију, одлаже закључење уговора, односно стечајни управник не сме приступити закључењу Уговора са потенцијалним купцем све док Комисија не донесе одлуку о спроведеној концентрацији. Сходно одредбама Закона о стечају Комисија по поднетој пријави одлучује са нарочитом хитношћу и у скраћеном поступку.

Мере декоцентрације

Повредом конкуренције се сматра спровођење концентрације учесника на тржишту за које није издато одобрење, а која не испуњава услове за безусловно одобрење. Она концентрација за коју не може бити издато безусловно одобрење доводи до нарушавања конкуренције на тржишту. Чланом 67. је прописано да ако Комисија утврди да је спроведена концентрација за коју није издато одобрење или нису извршени услови и обавезе у случају да је концентрација условно одобрена, може донети решење којим ће учесницима у концентрацији изрећи мере потребне за успостављање или очување конкуренције на релевантном тржишту (мере декоцентрације) и то наложити учесницима да изврше поделу привредног друштва, отуђе акције или уделе, раскину уговор или изврше друге радње у циљу успостављања стања пре спровођења концентрације. Решење из

става 1. овог члана нарочито садржи рок и посебне услове испуњења датог налога. Поред мера декоцентрације Комисија може изрећи и меру заштите конкуренције уколико утврди да је учесник на тржишту спровео концентрацију за коју није издато одобрење, односно није прекинуо са спровођењем концентрације до доношења одлуке Комисије. За меру заштите конкуренције прописана је новчана казна у висини од 10% укупног годишњег прихода оствареног на територији Републике Србије.

Да би се наведене мере предупредиле, у случају учествовања купца на продаји у стечајном поступку који је опште познат учесник на тржишту, препорука је да стечајни управник за конкретан случај поднесе захтев Комисији за добијање мишљења да ли потенцијални купац испуњава услове који су прописани ЗЗК за подношење обавезне пријаве у конкретној концентрацији (продаји). Све наведено је потребно из разлога да би се спречило наступање евентуално штетних последица које могу наступити уколико обавезна пријава од учесника концентрације-купца не буде поднета, или Комисија по сазнању за спроведену концентрацију односно продају у стечајном поступку покрене по службеној дужности поступак испитивања дозвољености концентрације која може довести до мера доконцентрације а којима се може наложити и раскид уговора. Важно је истаћи, да Законом о стечају као ни Законом о заштити конкуренције није прописана обавеза стечајног управника да пре сваке продаје прибавља мишљење Комисије за заштиту конкуренције као ни да подноси пријаву концентрације.

Поступак испитивања концентрације пред Комисијом

У поступку пред Комисијом примењују се правила општег управног поступка и важи супсидијерна примена Закона о општем управном поступку.

Закон је регулисао поступак пред Комисијом у четири дела као 1. Опште одредбе о поступку пред Комисијом у смислу општих одредба који се примењују и у поступку повреде права конкуренције и у поступку испитивања концентрације 2. Посебне одредбе о поступку због повреде права конкуренције 3. Посебна одредба о поступку појединачног изузећа од рестриктивног споразума 4. Посебне одредбе у поступку испитивања концентрације о којима ће бити више речи у даљем тексту.

Чланом 19. Закона предвиђено је да за концентрације важи претпоставка дозвољености као пожељним активностима на тржишту, осим оних за које се у поступку пред Комисијом утврди да би значајно ограничиле, нарушиле или спречиле конкуренцију на тржишту Републике Србије или његовом делу, а нарочито ако би то ограничавање, нарушавање или спречавање било резултат стварања или јачања доминантног положаја.

Поступак испитивања концентрације се покреће захтевом странке подношењем пријаве концентрације (нотификација) или по службеној дужности Закључком председника Комисије по сазнању за спроведену концентрацију. Услови за Подношење пријаве концентрације предвиђени су чланом 63. о чему

је у тексту изнад обажшњено. Одредбом члана 62. ЗЗК је прописано да се поступак испитивања концентрације по службеној дужности покреће ако Комисија утврди да заједнички тржишни удео учесника у концентрацији на тржишту Републике Србије износи најмање 40 %, односно ако основано претпостави да концентрација не испуњава услове дозвољености из члана 19. овог Закона, као и у случају друге концентрације која није одобрена у складу са овим законом. Комисија је дужна да донесе решење у поступку испитивања концентрације у року од 4 месеца од дана покретања поступка по службеној дужности. Својство странке у поступку заштите концентрације има учесник на тржишту који је поднео пријаву концентрације када се поступак покреће по захтеву странке, односно учесник на тржишту против кога је покренут испитни поступак. Дозвољеност концентрације се испитује у скраћеном или испитном поступку у зависности од документације поднете уз пријаву и других одлучних чињеница познатих Комисији на основу којих се може закључити да предметна концентрација испуњава све услове дозвољености и да се њени ефекти могу оценити у скраћеном поступку. Комисија најпре цени да ли пријава испуњава формалне услове које су прописане Законом и Уредбом, па ће Закључком одбацити пријаву ако иста не садржи услове у погледу обавезне пријаве концентрације, као и ако подносилац пријаве не допуни пријаву по налогу Комисије у достављеном року. У првој ситуацији пријава се одбацује јер се не ради о управној ствари у смислу ЗУП а у другој јер захтев по поднетој пријави није уређен. Рокови за одлучивање Комисије по поднетој пријави концентрације теку од момента достављања потпуне пријаве. Уколико Комисија оцени да је потребно допунити документацију и додатно испитати услове дозвољености јер постоји сумња да би предметна концентрација значајно ограничила, нарушила или спречила конкуренцију на тржишту Републике Србије или његовом делу, или би то ограничавање, нарушавање или спречавање било резултат стварања или јачања доминантног положаја, Комисија ће по службеној дужности Закључком покренути испитни поступак ради утврђивања свих релевантних чињеница за доношење коначне одлуке. Рок за доношење решења у скраћеном поступку је месец дана од подношења пријаве. Истеком тог рока Комисија мора донети решење или закључак о спровођењу испитног поступка, у супротном ће се концентрација сматрати одобреном (члан 65 став 2) Закона. Комисија у поступку испитивања дозвољености концентрације доноси три врсте одлука: безусловно одобрење одлука која се доноси искључиво у скраћеном поступку, условно одобрење са одређивањем посебних услова и рокова за њихово извршавање као и начин контроле њиховог извршавања и забрану концентрације. Комисија ће решењем одобрити концентрацију која испуњава услове дозвољености у смислу члана 19., односно забранити у супротном. Одлуке Комисије се доносе у форми решења које је коначно, а странка има право да покрене управни спор. Законитости решења Комисије се испитују у судском поступку, пред Управним судом у коме се примењује Закон о управним споровима. Одлуке Комисије се објављују у Сл. Гласнику РС, а решење и закључак о покретању поступка објављује се у целости на интернет страни Комисије.

Закључак

У овом раду је приказан могућ утицај концентрације на поступак уновчења у стечајном поступку и дате су смернице за поступање стечајног управника које би могле спречити озбиљније последице које могу настати из прописа којим се уређује заштита конкуренције и поступка који се воде пред Комисијом. Како се прописи који уређују заштиту конкуренције односе и на привредна друштва у стечајном поступку, и како могу утицати на поступак стечаја, стечајни управник је дужан да се стара о њиховом поштовању. А посебно имајући у виду наступање штетних последица које могу утицати на продају у стечајном поступку у случају непоштовања Законом одређене обавезе пријаве концентрације од стране купца. У сваком случају стечајни управник се може обратити Комисији за заштиту конкуренције као органу надлежном за контролу концентрација а како би се предупредили евентуални проблеми у вези са извршеном продајом.

Татјана Ђурица,
судија Привредног апелационог суда
Рад припремљен за вебинар
„Пребијање потраживања у стечајном поступку“
31.05.2022.

ПРЕБИЈАЊЕ ПОТРАЖИВАЊА У СТЕЧАЈУ

Пребијање, сагласно одредбама Закона о облигационим односима, јесте један од начина престанка обавеза. У смислу законске одредбе дужник може пребити дуговање које има према повериоцу са оним што поверилац потражује од њега, ако оба потраживања гласе на новац или друге замениве ствари истог рода и исте каквоће и ако су оба доспела.¹ Да би пребијањем престале обавезе неопходно је да једна страна изјави другој страни да врши пребијање узајамних обавеза. Дакле, пребијање не настаје онда када се стекну услови за исто, већ је неопходно да једна страна изјави другој да врши пребијање. Након што се упуту изјава о пребијању другој страни сматра се да је пребијање настало онда када су се стекли услови за то.² Моменат када су се стекли услови за пребијање јесте моменат када су се међусобна потраживања сусрела. Дакле, сам сусрет узајамних потраживања није довољан да би настало пребијање, већ је неопходно да једна страна другој страни упуту изјаву о пребијању, а након што се изјава упуту сматра се да је пребијање настало оног момента када су се потраживања сусрела. У овом делу ваља напоменути да изјава о пребијању мора испуњавати опште услове ваљаности за сваку изјаву, нпр. да је дата слободно, јасно и од стране овлашћеног лица и сл.

Дуг се може пребити са застарелим потраживањем ако оно није било застарело у моменту кад су се стекли услови за пребијање, односно у моменту сусрета. То је изричито прописано одредбом члана 339. став 1. Закона о облигационим односима. Међутим, чак и уколико су услови за пребијање настали тек пошто је једно од потраживања застарело, пребијање може бити спроведено под условом да дужник застарелог потраживања не истакне приговор застарелости. Дакле, уколико услови за пребијање настану пошто је једно од потраживања застарело пребијање неће настати ако је дужник застарелог потраживања истакао приговор застарелости. Наведено не само да је изричито прописано у одредби члана 339 ст.2. Закона о облигационим односима, већ је последица чињенице да о приговору застарелости суд не води рачуна по службеној дужности већ искључиво по приговору дужника.

1 Чл. 336 Закона о облигационим односима – 300.

2 Чл. 337 300.

Пребијање се врши у складу са правилима која важе за урачунавање, а одређе-на одредбама члана 312. и 313. Закона о облигационим односима. То практично значи да на старије потраживање тече камата до дана сусрета са противпотраживањем, затим се наведена потраживања пребијају до износа мањег, а затим на преостало потраживање наставља да тече камата до сусрета са евентуалном следећим противпотраживањем.

У процесноправном смислу теорија разликује компензациони приговор и приговор противтражбине ради пребоја. Први, односно компензациони приговор је материјалноправни приговор да је потраживање престало пребијањем. Дакле, када се по тужби једног правног лица тужено друго правно лице брани тврђњом да је утужено потраживање престало раније пребојем што би значило да је тужбени захтев неоснован, онда се ради о компензационом приговору. Са друге стране, приговор противтражбине ради пребоја јесте диспозитивна парнична радња којом тужени у одређеној парници тражи да суд изврши пребијање својом одлуком. Свој захтев за пребијање тужени може поставити било приговором у постојећој парници или противтужбом (побојна, компензациона противтужба). Одатле произлази да је приговор несамостална парнична радња упућена суду која се може повући без пристанка тужиоца као друге стране. Приговор противтражбине ради пребијања може се истаћи до закључења главне расправе. О противпотраживању које је стављено у пребој приговором парница почиње да тече онда када тужилац о истом буде обавештен, што значи да због литиспенденције није дозвољено након тога о истом том потраживању, које је стављено у пребој, водити другу парницу. Такође, посебно ваља напоменути да приговором се у пребој може ставити потраживање до висине потраживања из тужбе, а за износ преко тога морала би бити поднета противтужба.

Приговор мора бити опредељен у одговарајућој форми која се захтева и за тужбу.³ То у суштини значи да мора бити јасно постављен захтев за утврђење потраживања из тужбе, утврђење потраживања по противтужби, као и за пребој наведена два потраживања.

Са друге стране, компензациона противтужба је самостална диспозитивна парнична радња, па стога у погледу форме она мора испуњавати све услове који се траже, као и за сваку другу тужбу. Изрека пресуде, у сваком случају, садржи одлуку о тужбеном захтеву и потраживању стављеном у пребој, односно и о противтужбеном захтеву ако је поднета компензациона противтужба. Када је у питању приговор пребијања онда би изрека гласила тако што би суд утврдио потраживање тужиоца, затим утврдио да постоји и потраживање туженог, пребио наведена два потраживања, а затим за износ пребијеног потраживања односно његовог дела, одбио тужбени захтев.

---

3 Пресуда Привредног апелационог суда Пж 9152/12 (2) од 19.06.2013. године – Параграф база.

Закон о стечају посебно регулише питање пребијања потраживања повериоца са дуговањем које има према стечајном дужнику. Оно је регулисано у делу Закона о стечају који регулише правне последице отварања стечаја, односно у члану 82. Закона, тако што је прописано да ако је поверилац пре подношења предлога за покретање стечаја стекао право на пребијање отварањем стечајног поступка то право не губи. Поверилац је дужан да до истека рока за пријаву потраживања суду достави пријаву на целокупан износ и изјаву о пребијању. У супротном губи право на пребијање.⁴ Дакле, да би остварио право на пребијање поверилац је у обавези да уз пријаву потраживања суду достави и изјаву о пребијању. У правнотехничком смислу изјава о пребијању може бити дата у самој пријави, али може бити дата и посебним поднеском у сваком случају до истека рока за пријаву потраживања. Надаље, изјава мора да садржи све елементе које изјава о пребоју мора да садржи у смислу одредбе члана 336. Закона о облигационим односима, што значи све податке којима се идентификује потраживање као и саму изјаву, односно захтев за пребој⁵.

Закон о стечају, даље, у члану 83. уређује и када пребијање није допуштено. Дакле, пребијање не би било допуштено ако је поверилац потраживање стекао шест месеци пре подношења предлога за покретање стечаја, а знао је или је морао знати да је стечајни дужник неспособан за плаћање или је презадужен и ако су се услови за пребијање стекли правним послом или радњом која је подобна побијању. Дакле, под условом да су испуњени услови из Закона о облигационим односима за пребој, и да је поверилац благовремено поднео пријаву потраживања са изјавом о пребоју, стечајни управник неће прихватити пребијање уколико постоји неки од разлога који су наведени у одредби члана 83. Закона о стечају.

Сасгласно одредби члана 113. Закона о стечају након што истекне рок за пријаву потраживања и благовремене пријаве буду достављене управнику, управник исте испитује, те се самим тим изјашњава и о истакнутом приговору пребијања. Уколико оспори потраживање управник ће свакако оспорити и приговор пребијања будући да не може прихватити пребијање оног потраживања које иначе оспорава и које се мора утврдити у парници. У том случају, у коначној листи ће бити назначено да се ради о оспореном пријављеном потраживању, а поред разлога оспоравања управник ће навести и разлоге због којих не прихвата пребијање (то може бити било само разлог оспоравања пријављеног потраживања, а може бити и постојање неког од услова из одредбе члана 83. Закона о стечају).

Управник може признати потраживање и прихватити изјаву о пребоју, те ће тада у коначној листи унети потраживање које остане и ако остане након пребоја. Најзад, стечајни управник може признати потраживање а оспорити пребијање признатог потраживања, али само из разлога прописаних одредбом члана 83. Закона о стечају.

4 Чл. 82 Закона о стечају.

5 Решење Привредног апелационог суда Пж 879/14 од 23.04.2015. године.

Против одлуке стечајног управника којом оспорава право на пребијање поверилац би имао право приговора стечајном судији, а о наведеном приговору се одлучује закључком. Против закључка, сагласно одредбама Закона о стечају, жалба није дозвољена. У судској пракси поставило се питање допуштености тужбе за утврђење „права на пребијање“ у ситуацији када је стечајни управник признао потраживање и оспорио право на пребијање. У том смислу судска пракса дала је одговор да тужба ради утврђења таквог права не би била допуштена. Наиме, према датом одговору Привредног апелационог суда таква тужба је недозвољена с обзиром да поверилац не може бити упућен на парницу јер је његово потраживање признато. Стога такву тужбу, са захтевом да се утврди право на пребијање треба одбацити. Поверилац чије је потраживање признато, а оспорено право на пребијање не може тужбом против стечајног дужника тражити ни утврђење свог потраживања, утврђења противпотраживања стечајног дужника као туженог и пребој истих, јер је и таква тужба недозвољена и ваља је одбацити. Међутим, тек уколико би стечајни дужник поднео тужбу против повериоца ради наплате потраживања у погледу ког је поверилац поднео изјаву о пребијању по одредби члана 81. став 1. и 2. Закона о стечају, а које пребијање стечајни управник није прихватио, стечајни управник би у том поступку могао успешно истицати приговор пребијања уколико је приговор истакнут у року, а оспорен супротно одредби члана 83. став 1. Закона о стечају. У том парничном поступку по истакнутом приговору пребијања, ако је основан, парнични суд би утврдио потраживање стечајног дужника, утврдио би потраживање стечајног повериоца и након тога потраживање пребио до висине мањег потраживања.⁶

Уколико му је потраживање оспорено, а самим тим оспорено и само право на пребој, стечајни поверилац може захтевати да се утврди његово потраживање, да се утврди и потраживање стечајног дужника, као и да се изврши пребој истих. Међутим, уколико то и не учини, а у складу са схватањем Привредног апелационог суда, не губи право да се о изјави о пребоју, за случај да се потраживање утврди основаним, одлучи у стечајном поступку. Ово посебно имајући у виду чињеницу да се са успехом може одбити приговор пребијања који је благовремено истакнут у року за подношење пријаве потраживања, само из таксативно наведених разлога прописаних у одредби члана 83. Закона о стечају.⁷

Ваља напоменути да је за правилну одлуку у пребоју неопходно да стечајни управник јасно наведе разлоге из којих оспорава пребијање било да је то разлог оспоравања самог потраживања стечајног повериоца, било да поред тог разлога постоје и други разлози - неки из одредбе члана 83. Закона о стечају због којих не прихвата пребијање. Ово стога што само јасним навођењем разлога судија може било у парничном поступку по тужби стечајног дужника ради намирења противпотраживања према стечајном повериоцу, било у парничном поступку који

---

6 Одговор на питање бр. 43, Судска пракса привредних судова, Билтен бр. 4/2015.

7 Решење Привредног апелационог суда Пвж .....

покрене стечајни поверилац ради утврђења свог оспореног потраживања које је последично довело и до оспоравања приговора пребијања, утврди све релевантне чињенице које су за оцену основаности истакнутог приговора.

У сваком случају, успешно пребијање у парничном поступку увек води измени коначне листе. Са друге стране, успешно оспоравање приговора пребијања довешће до тога да ће стечајни управник бити у овлашћењу да целокупно потраживање стављено у пребој наплати у корист стечајне масе.

Isprobajte **BESPLATNO**

Kamatni kalkulator

Deo paketa kalkulatora koji čine:

Kalkulator zarada

Kalkulator sudskih taksi

Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

Više informacija na:

paragraf.rs

**PREDSTAVITE SE
STRUČNO
I KVALITETNO
VAŠIM
POTENCIJALNIM
KLIJENTIMA**

**REGISTRUJTE
SE BESPLATNO!**

www.nadjiadvokata.com

**BESPLATNO
UNAPREDITE
POSLOVNI PROFIL
VAŠE
KNJIGOVODSTVENE
AGENCIJE**

**ADRESAR
KNJIGOVOĐA**

www.nadjiknjigovodju.com

Isprobajte **BESPLATNO**

Kalkulator sudskih taksi

Deo paketa kalkulatora koji čine:

Kalkulator zarada

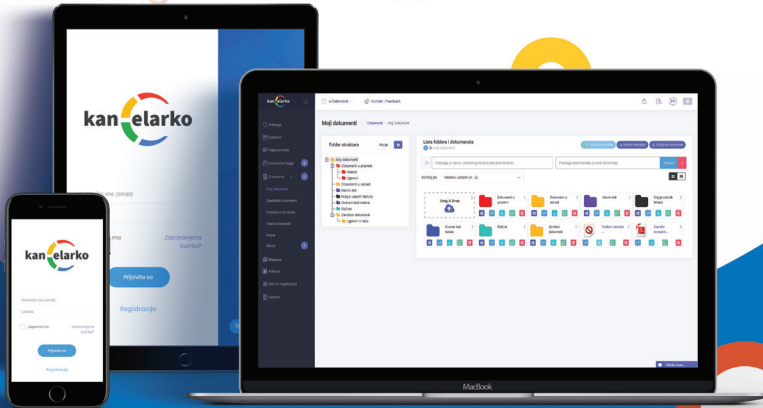
Kamatni kalkulator

Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

Više informacija na:

paragraf.rs

Program za elektronsko kancelarijsko poslovanje

e-Fakture

Šaljite fakture elektronski, bez troškova štampe i slanja, uvek uz izveštaj o prijemu fakture.

e-Delovodnik

Uredite svoju dokumentaciju i knjige dokumenata digitalno i efikasno.

e-Poštar

Ubrzajte razmenu dokumenta, smanjite troškove i kreirajte procedure odobravanja

Beograd

063/379-761
063/379-948

Novi Sad

063/379-961
063/379-772

Niš

063/379-619
063/379-661

Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

✉ kancelarko@paragraf.rs

🌐 **Kancelarko.rs**

[www. paragraf.rs](http://www.paragraf.rs)